

OCP INTERNATIONAL

Context

OCP Group aims to consolidate its investments in current and future business overseas, including:

- Representation offices, trading activities
- Joint ventures, logistics hubs
- Financial holdings, ...

OCP Group seeks an optimized legal structure in a controlled reputational environment.

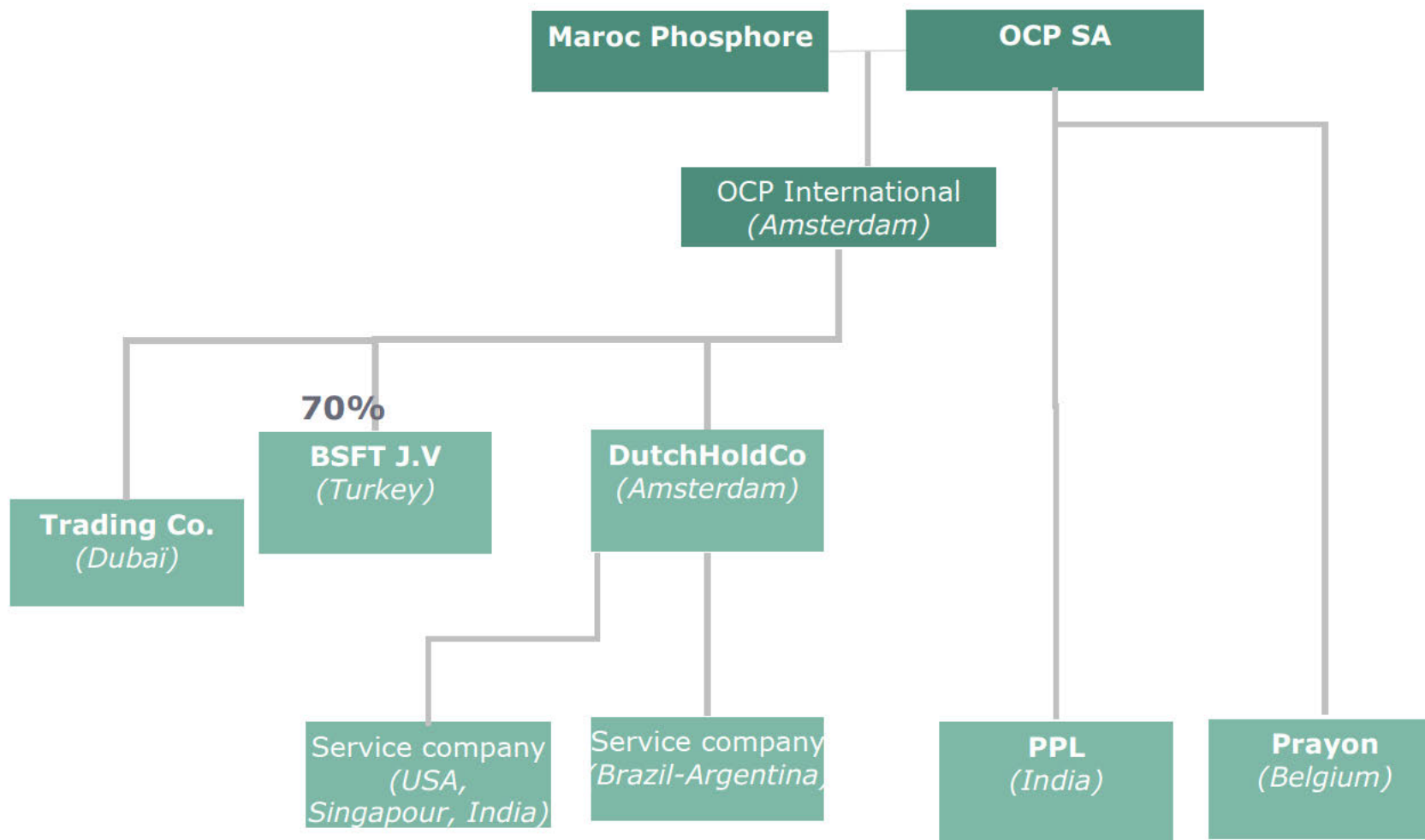
Objectives

- Optimize the structure of foreign investment in the group:
  - Create a tax shield structure establishing a link between the OCP. and its foreign subsidiaries and thus optimize taxation
  - Allow the repatriation of profits earned by subsidiaries in OCP or the maintenance of capital generation for re-investment,
- Centralize the supply of some services
  - For subsidiaries: administrative services, cash flow management, market research, ...
  - For the whole group: management consulting contracts

Consistency

- **Holding**
  - **Status :** OCP Group subsidiary with the status of cooperative regime for reasons of Dividend (Coöperative TopHoldingCo)
  - **Company activities:**
    - ✓ Act as a top holding for investment or to be made by OCP outside Morocco
    - ✓ Distribute or reinvest the capital generated by these investments, according to the strategy
  - Ensure the supply of certain services to the group or its affiliates
  - **Capital: 2 000 000 Euros**
- **Headquarters:** Amsterdam

INVESTMENTS' STRUCTURE DRAFT

[Introductie]

- Thank you for receiving us, it is a pleasure to be here and meet with you. It is wonderful to be hosted by an internationally key player such as OCP.
- ander onderwerp
- The scope for cooperation between OCP and the Netherlands is very broad. Sectors such as chemical, agriculture, water, transport, infrastructure – in all these areas we can provide OCP with world class knowledge and expertise.

[Positionering Nederland]

- We are proud that The Netherlands bolsters a world class fine chemical sector and chemical research facilities that could be of use to OCP. We host 19 of the world's top 25 leading chemical corporations.
- We are an industrial biotechnology leader and furthermore excel in high-performance materials. I would gladly bring

OCP in contact with Dutch companies or research institutes that would be able to offer relevant expertise or services.

- Due to our location and constant struggle with water we have gained extensive experience in the water sector. For example research done by the *Netherlands Environmental Assessment Agency* (RIVM) has resulted in technology which enables the recovery of cadmium and uranium from phosphate rock, a technology that perhaps could be of use for your business.
- The Netherlands serves as an important gateway to Europe and is keen in facilitating access into the North West European market. We offer Dutch experience and skills, our world-class Port of Rotterdam, logistic management and research and development – to name but a few.

[Inhoudelijk OCP]

- Congratulations with the several new facilities OCP has built. For example the industrial facility in the coastal town of Jorf Lasfar [spreek uit als: ZJORF LAS-FAR], 10 1 c

[REDACTED]

[REDACTED]

- I was also informed that OCP recently completed the installation of the largest phosphate transport system in the world, and that four new mines are expected to be completed and operational by 2017, as well as new fertiliser plants, which will enable Morocco to triple its fertiliser output by 2020.

11

- [REDACTED]
- [REDACTED]

[Afsluitende opmerkingen]

- From 28 to 30 September the Atlantic Dialogue has been organised in Rabat by the OCP Foundation. Our Ambassador, Ron Strikker, has attended and was very impressed by the high level of participants and dialogue.

- 11 [REDACTED]
[REDACTED]
[REDACTED]

- [REDACTED]
[REDACTED]
[REDACTED]

- Thank you for receiving me and providing a platform for us to meet. Hopefully we will meet again soon - perhaps in The Netherlands.

IMH-10

Netherlands National
Contact Point

Behandeld door
10 2 e

10 2 e amineleni.nl

Datum
8 Oktober 2012

Ons kenmerk
DGIB-IMH /

Bijlage(n)

Verslag

Omschrijving

Dialogo CBL/SOMO/SVP consumentenvoorlichting over
producten 10 2 a o.l.v. NL NCP

Voorzitter

10 2 e (NCP)

Aanwezig

1
0
2
e

Afwezig

10 2 e Stichting Zelfbeschikking Westelijke Sahara)

Vergaderdatum en -tijd

1 oktober 2012, 11.30 – 13.30 uur

Locatie

Bezuidenhoutseweg 30, zaal 35

1. Welkom

ander onderwerp

[Redacted text block]

SOMO/SVP geeft aan de *Stichting Zelfbeschikking Westelijke Sahara* (10 2 e
[Redacted]) bereid gevonden te hebben om aan de dialoog deel te nemen. 10 2
[Redacted] is vandaag helaas wegens ziekte verhinderd. e

CBL geeft aan dat FNLI heeft laten weten vooralsnog niet aan de dialoog te zullen
deelnemen omdat het hier gaat om de herkomstetikettering van verse AGF
producten en FNLI de voedselverwerkende industrie vertegenwoordigt.

CBL heeft nog geen uitsluitsel over mogelijke deelname aan de dialoog door
10 2 g

2. Verslag van 11-7-2012

Het verslag van 11-7-2012 wordt vastgesteld met de opmerkingen van het CBL,
met dien verstande dat de opmerkingen van partijen ten aanzien van de passages
die betrekking hebben op de concept Terms of Reference in de Terms of Reference
zullen worden verwerkt.

3. Terms of Reference

- Op verzoek van SOMO zal er een preambule worden toegevoegd waarin de context van het onderwerp en de aanleiding van de dialoog worden opgenomen. **[actie secretariaat]**
- **ander onderwerp**

Het NCP secretariaat zal een voorstel doen voor een tekst in de preambule bij de ToR. **[actie secretariaat]**
Naar aanleiding van de discussie die gevoerd is over de (mogelijke) interpretatie van de term duurzaamheid en de reikwijdte van de OESO-richtlijnen voor wat betreft het onderdeel ketenverantwoordelijkheid 'due diligence' zal het secretariaat een voorstel doen voor een tekst waarin a) de algemene reikwijdte voor ketenverantwoordelijkheid wordt genoemd, b) benoeming van de feitelijke praktijk waarmee CBL en haar leden te maken hebben voor wat betreft de A-merken in hun supermarkt en c) dat de interpretatie van dit onderdeel in ontwikkeling is en d) dat deze dialoog een bijdrage aan die ontwikkeling kan leveren. **[actie secretariaat]**

- Het tijdspad van de dialoog zal 8 maanden (tot eind juli 2013) beslaan.

Vervolg

ander onderwerp

2. De volgende bijeenkomst i.h.k.v. de dialoog zal eind november worden gepland. Omdat er behoefte is aan additionele informatie over een aantal zaken wordt besloten om voorafgaand hieraan een of meerdere workshops te organiseren over de volgende onderwerpen:

- **ander onderwerp** [Actie SVP: stuurt suggesties]
- ontwikkelingen ten aanzien van de regelgeving mbt herkomstetikettering (EU regelgeving, associatieverdragen, etc.): PV-EU **[actie SOMO: stuurt suggesties voor personen]**
- Best Practices (o.a. **102 g**): **[actie CBL: stuurt suggesties voor personen]**
- **ander onderwerp** **[Actie SOMO]**

De betrokken partijen kunnen voor deze workshops hun achterban uitnodigen.

3. SOMO geeft aan dat de NGO vertegenwoordiging in de dialoog verbreed zou moeten worden naar *United Civilians for Peace* gezien hun ervaring met deze

materie. Er is overeenstemming dat op dit moment de juiste partijen al bij de dialoog betrokken zijn. Wel zal UCP uitgenodigd worden voor de workshop zodat hun ervaring gedeeld kan worden met de betrokken partijen in de dialoog.

Acties

- Terms of Reference Dialoog **(NCP)**
- Workshop november **(NCP/CBL/SVP)**
- Nieuwe bijeenkomst dialoog november **(NCP)**

The legal status of products from occupied territories according to international law

Dr. Jeff Handmaker
International Institute of Social Studies
(ISS) of Erasmus University Rotterdam

14 January 2013

www.iss.nl

NOTE: This presentation is merely informative and should not be regarded as a definitive source of reference or citation.

For an authoritative position, reference or answer to any questions you may have regarding the issues raised in my presentation, kindly contact:

Dr. Jeff Handmaker

ISS-EUR

Postbus 29776

2502 LT Den Haag

handmaker@iss.nl

17 januari 2013

Ministerie van Buitenlandse Zaken
Berichtenverkeer

Rijks-Intern

Azië : Midden-Oosten - EU - COMAG - Buitenlandse politiek - Instructie Raadswerkgroep MaMa 17 januari 2013

Van : DIE-EX
Verzonden op : 17 januari 2013 10:27
Land/regio : Azië : Midden-Oosten
Forum : EU - COMAG
Thema : Buitenlandse politiek
Deadline : 17 januari 2013
Gewenste actie : Graag instructie uitvoeren.

Samenvatting

Agenda: Marokko, 10 2 a

Bericht

1/ Marokko , 10 2 a

ander onderwerp

2/Marokko

Fisheries Partnership Agreement - state of play

- U kunt vragen in hoeverre de gesprekken over een nieuwe visserijovereenkomst vorderen. Welke stappen moeten er nog gezet worden? Wat is het tijdpad?
- Voor de EU steeds een belangrijke voorwaarde dat een nieuwe overeenkomst aan internationaal recht voldoet, en dat Marokko regelmatig zal moeten rapporteren over de sociaaleconomische impact van de implementatie van de overeenkomst op de bevolking van de Westelijke Sahara. Hoe zal er in de onderhandelingen tav safeguards voor bevolking WS zal worden gehandeld?

ander
onderw
erp

- **ander onderwerp**

Berichtgegevens [RIJK]

Aan : **10 2 e** [REDACTED]
Afgestemd : DAM, BPZ
Kenmerk : DIE-21/13
Type : Beleids
Prioriteit : Routine
Rubricering : Rijks-Intern
Categorie : Actie/Instructie

Dit bericht kan informatie bevatten die niet voor u is bestemd. Indien u niet de geadresseerde bent of dit bericht abusievelijk aan u is toegezonden, wordt u verzocht dat aan de afzender te melden en het bericht te verwijderen. De Staat aanvaardt geen

aansprakelijkheid voor schade, van welke aard ook, die verband houdt met risico's verbonden aan het elektronisch verzenden van berichten.

This message may contain information that is not intended for you. If you are not the addressee or if this message was sent to you by mistake, you are requested to inform the sender and delete the message. The State accepts no liability for damage of any kind resulting from the risks inherent in the electronic transmission of messages.

Ministerie van Buitenlandse Zaken

To: 10 2 e
Subject: presentatie over herkomst etikettering
Attachments: Herkomstetikettering_bezette%20gebieden2012_def.ppt

---

From: 10 2 e @mineleni.nl
Sent: donderdag 24 januari 2013 18:54
To: 10 2 e @tuinbouw.nl>; 10 2 e @mineleni.nl>
Cc: 10 2 e @mineleni.nl>
Subject: presentatie over herkomst etikettering

Dag | 10 2 e

Ik heb de PPT 10 2 a enigszins aangepast - dat was nodig omdat ik op het laatste moment wijzigingen had aangebracht en de volgorde van de dia's niet meer helemaal klopte en, veel erger, omdat 10 2 e me op een onjuistheid had gewezen.

Bijgaande de herziene versie.

Zouden jullie even willen kijken of het zo allemaal klopt? 10 wil deze week nog alle presentaties aan de deelnemers aan het overleg toesturen, dus een reactie per ommegaande zou wel heel fijn zijn (sorry!)

groet,
10 2 e

Dit bericht kan informatie bevatten die niet voor u is bestemd. Indien u niet de geadresseerde bent of dit bericht abusievelijk aan u is toegezonden, wordt u verzocht dat aan de afzender te melden en het bericht te verwijderen. De Staat aanvaardt geen aansprakelijkheid voor schade, van welke aard ook, die verband houdt met risico's verbonden aan het elektronisch verzenden van berichten.

This message may contain information that is not intended for you. If you are not the addressee or if this message was sent to you by mistake, you are requested to inform the sender and delete the message. The State accepts no liability for damage of any kind resulting from the risks inherent in the electronic transmission of messages.

=====

Bezoekt u het k rndepartement van het Ministerie van Economische Zaken?

Houd er dan rekening mee dat u een geldig identiteitsbewijs (paspoort, ID-kaart of rijbewijs) dient te tonen. Indien u bij de receptie geen geldig identiteitsbewijs kunt tonen, wordt u geen toegang verleend. Legitimatiebewijzen en toegangspassen van andere organisaties worden niet geaccepteerd.

=====

Ministerie van Economische Zaken,
Landbouw en Innovatie

Herkomst van levensmiddelen

Europese regelgeving
inzake etikettering

102 e

Directie Europees Landbouwbeleid en
Voedselzekerheid

24 januari 2013

Doel en opbouw presentatie

Doel van de presentatie:

inzicht verschaffen in de Europese regelgeving op het gebied van herkomstetikettering.

Opbouw:

- Wanneer wordt herkomst aangeduid op het etiket?
- Waarnaar verwijst "herkomst" op het etiket?
- Hoe is herkomst van een product te controleren?
- **ander onderwerp**

Wanneer wordt herkomst aangeduid op het etiket?

1. in geval van risico op misleiding

De vermelding van het land van oorsprong of de plaats van herkomst van een levensmiddel is verplicht wanneer de afwezigheid daarvan de consumenten zou kunnen misleiden aangaande het werkelijke land van oorsprong of de werkelijke plaats van herkomst van het levensmiddel.

2. in geval van wettelijk verplichting

Voor een aantal producten is herkomstetikettering verplicht gesteld in de EU regelgeving: e.g. *verse groenten en fruit; olijfolie; wijn; honing; rundvlees*

De aanduiding van herkomst is in de meeste van deze gevallen verplicht omdat een nauw verband tussen herkomst en kwaliteit wordt verondersteld. Uitzondering op deze regel vormt de verplichting in geval van rundvlees: deze is het gevolg van de BSE crisis en is destijds ingevoerd om bij te dragen tot herstel van het consumentenvertrouwen.

3. in geval van vrijwillige etikettering

Ook zonder wettelijke verplichting mag de herkomst van een levensmiddel worden aangegeven, mits niet misleidend.

❖ NB Uitbreiding

De verplichte herkomstetikettering zal met ingang van 14 december 2014 worden uitgebreid naar schape-, geiten-, pluimvee- en varkensvlees. De Europese Commissie onderzoekt verder mogelijke uitbreiding naar andere producten vanuit het algemeen beginsel dat "aan de consumenten een handvat voor doordachte keuzes wordt geboden ten aanzien van de levensmiddelen die zij consumeren" (uit de nieuwe verordening voedselinformatie aan consumenten) en "om rekening te houden met de verwachtingen van de consument en met de noodzaak de economische productie- en afzetvoorwaarden voor landbouwproducten en de kwaliteit van die producten te verbeteren" (uit het voorstel tot wijziging van de verordening voor een gemeenschappelijke marktordening).

Waarnaar verwijst "herkomst" op het etiket? (1)

1. **plaats van herkomst (place of provenance)**
de plaats waarvan een levensmiddel volgens de aanduiding afkomstig is en die niet het "land van oorsprong" is, als bepaald overeenkomstig de artikelen 23 tot en met 26 van Verordening (EEG) nr. 2913/92 van de Raad
[bron: art. 2(2)g Verordening 1169/2011 (de verordening m.b.t. voedselinformatie aan consumenten)]
2. **land van oorsprong (place/country of origin)**
Van oorsprong uit een land zijn goederen die geheel en al in dat land zijn verkregen. Onder "goederen die geheel en al in een land zijn verkregen" wordt o.a. verstaan aldaar geoogste producten van het plantenrijk; aldaar geboren en opgefokte levende dieren; producten afkomstig van aldaar gehouden levende dieren.
Goederen bij welke vervaardiging twee of meer landen betrokken zijn geweest, zijn van oorsprong uit het land waar, in een daartoe ingerichte onderneming, de laatste ingrijpende en economisch verantwoorde verwerking of bewerking heeft plaatsgevonden die hetzij tot de fabricage van een nieuw product heeft geleid, hetzij een belangrijk fabricagestadium vertegenwoordigt.
[bron: art. 23 en 24 Verordening 2913/92 (de verordening m.b.t. Communautair Douanewetboek)]
3. **plaats van landbouwproductie (place of farming)]**
De plaats waar gewassen zijn geoogst, waar vee is geboren, waar melkkoeien worden gemolken, enzovoorts.
[bron: COM(2011) 626 (het voorstel tot wijziging van de verordening voor een gemeenschappelijke marktordening)]

Waarnaar verwijst "herkomst" op het etiket? (2)

1. **Voor producten waarvoor een wettelijke verplichting tot herkomstetikettering** geldt, is in de relevante verordeningen opgenomen wat de "herkomst" op het etiket dient aan te geven

*verse groenten en fruit - waar de groenten en fruit zijn geoogst
olijfolie* - waar de olijven zijn geoogst en/of waar de olijfolie uit de olijven is geperst
wijn* - waar de druiven zijn geoogst en/of waar de wijn is bereid
honing - waar de honing is vergaard
rundvlees - waar het vee is geboren, gemest en geslacht*

2. **voor de overige (enkelvoudige of samengestelde) producten** geldt enkel een verplichting in geval van risico op misleiding; daarbuiten is vrijwillige herkomstetikettering toegestaan mits deze niet misleidend is.

LET WEL: bij be-/verwerkte producten geldt als herkomst het land waar de laatste ingrijpende en economisch verantwoorde verwerking of bewerking heeft plaatsgevonden.

voorbeeld: ingeblikte champignons
vers van buiten de EU ingevoerde champignons/tomaten → vervolgens ingeblikt in NL/ES → vrijwillige aanduiding van herkomst op het etiket is dan "NL"/"ES"

Hoe is herkomst van een product te controleren?

Er zijn 2 mogelijke manieren van controle, nl. aan de hand van:

1. **douanedocumenten (in geval van preferentiële importtarieven)**

In internationale handelsakkoorden zijn voor bepaalde landen en producten preferentiële importtarieven bij uitvoer naar de EU vastgelegd; als men daar gebruik van wil maken, dan moet een "**proof of preferential origin**" worden afgegeven waarin plaats van productie moet zijn opgenomen.

LET WEL: hier wordt alleen gecontroleerd of een product niet ten onrechte van een bepaald invoertarief gebruik maakt; deze controles door de douane zien niet toe op etikettering van de herkomst.

2. **begeleidende (handels)documenten**

De meeste producten moeten bij vervoer vergezeld gaan van begeleidende documenten. Deze documenten hoeven niet per definitie informatie over het gebied van productie te bevatten.

In geval van verse groenten en fruit schrijven de Europese en internationale handelsnormen voor dat het land van oorsprong (i.e. het land waar de groenten en fruit zijn geoogst) moet worden vermeld. Echter, er wordt geen "proof of origin" gevraagd en er is geen verplichting om gegevens over de producent te vermelden; voor het overige kunnen de documenten alleen de naam en het adres van de verpakker/verzender vermelden waardoor controle op de etikettering moeilijk wordt.

D1

Slide 6

D1 DLutz, 29-11-2012

ander onderwerp

1MH-17

Ministerie van Economische Zaken
T.a.v. de heer H.G.J. Kamp
Postbus 20401
2500 EK Den Haag

Leidschendam, 25 januari 2013
Ref: 13.008/MJ/LH/ME

bezoekadres
Overgaa 13
2266 JZ Leidschendam
070 337 62 00
info@cbl.nl
www.cbl.nl

postadres
Postbus 262
2260 AG Leidschendam

ABN-Amro 51.35 44 674
KvK V 40413403

Betreft: uitspraak over verkoop en/of herkomstaanduiding **10 2 a**

Excellentie,

Op dit moment neemt het CBL namens de supermarkt- en foodservicebranche deel aan een informele dialoog over de herkomstaanduiding **ander onderwerp**

Dit overleg wordt gefaciliteerd door het Nederlands Contact Punt OESO richtlijnen.

Aanleiding voor deze dialoog is dat de SOMO, Samenwerking voor Palestina (SVP) en de Stichting Zelfbeschikking West Sahara claimen dat op dit moment de herkomstaanduiding van producten uit **10 2 a** misleidend is voor consumenten.

Op 14 januari jl. heeft het NCP een informatieve workshop georganiseerd waarin het instituut International Social Studies aangaf **ander onderwerp** volgens Internationaal publieksrecht illegaal zouden zijn. De consequentie hiervan zou zijn dat de Nederlandse overheid de import van producten uit de **10 2 a** niet mag toestaan en bedrijven deze producten niet mogen verhandelen. Nederlandse supermarkten en foodservicebedrijven hechten eraan zich aan geldende wet- en regelgeving te houden.

Omdat de situatie niet duidelijk is voor onze leden verzoeken wij u op korte termijn helderheid over deze zaak te geven door eenduidig de wettelijke status van importproducten **10** kenbaar te maken en indien er van illegaliteit geen sprake is- hoe wij deze producten moeten etiketteren. Ook over de etikettering bestaan grote misverstanden.

Een kopie van deze brief is verstuurd naar de Minister van Buitenlandse Zaken de heer drs. F.C.G.M. Timmermans en de Minister van Buitenlandse Handel en Ontwikkelingssamenwerking mevrouw drs. E.M.J. Ploumen.

Wij zien uw reactie graag tegemoet.

Hoogachtend,

Ir. M.J.B. Jansen
Directeur

Bij het CBL zijn aangesloten:

Albert Heijn | Aldi | Boni-Markten | Boon Sliedrecht | C1000 | Coop Supermarkten | Deen supermarkten | Deli XL | Detailresult | EMIÉ Supermarkten | Hoogvliet | Jan Linders | Jumbo Supermarkten | De Kruier | Kruidvat | Foodservices | Lekkerland | Lidl Nederland | Metro Nederland | Netto.nl | PLUS Retail | Polesz Supermarkten | Sierex | Sligro | Spar | Vakcentrum | Groothandel in Levensmiddelen Van Tol | Vomar Voordeelmarkt

Westelijke Sahara

Historie

Onder auspiciën van de VN-Veiligheidsraad wordt sinds 1991 gewerkt aan een vreedzame oplossing met zelfbeschikking voor de kwestie van de Westelijke Sahara, een 'non-self governing territory'. 10 2 a

10 2 a Een gewapend conflict ontstond, waaruit Mauritanië zich al snel terugtrok. 1/3 is in handen van Polisario (afkorting voor Frente Popular para la Liberación de Saguia el-Hamra y Río de Oro).

10 2 a Polisario wordt door Algerije gesteund en wil in principe de bevolking van WS laten beslissen door een referendum over zijn toekomst waarbij ook de onafhankelijkheid van het gebied als optie wordt genoemd. Verder zitten er vele vluchtelingen al tientallen jaren in Tindouf (Algerije), waar ook het hoofdkwartier van Polisario zit.

Na het gewapende conflict tussen Marokko en Polisario (1975-1991) kwam een settlement plan waarin de bevolking van de Westelijke Sahara zich in een referendum kon uitspreken over de onafhankelijkheid of aansluiting bij een ander land.

VN-bemiddeling ander onderwerp

ander onderwerp

Nederlandse Positie

Formele positie: *Nederland steunt de VN en de persoonlijke gezant van de SG bij zijn pogingen om tot een politieke en duurzame oplossing te komen die voorziet in zelfbeschikking voor de oorspronkelijke bevolking van het gebied.*

Nederland hecht, uit volkenrechtelijke overwegingen, aan de neutrale EU-positie, ook al leunen sommige EU-lidstaten duidelijk sterk naar de Marokkaanse kant. Verbetering van de relatie tussen Marokko en Algerije is essentieel voor een duurzame oplossing van het conflict.

Vooruitgang op het dossier van de Westelijke Sahara zou een belangrijke bijdrage leveren aan de lange termijn-stabiliteit van Marokko en een verbetering van de relaties in de regio.

MR Situatie

ander onderwerp

Dispuut over het EU visserij akkoord

De verlenging van het EU visserijakkoord met Marokko, waarbij EU schepen ook mochten vissen inde wateren voor de WS, werd in 2011 geblokkeerd door het Europees Parlement vanwege de link met de WS, en het feit dat Marokko niet kon aantonen dat de opbrengsten van die visvangst ten goede zou komen aan de lokale bevolking.

Sinds februari 2012 wordt opnieuw onderhandeld met Marokko, en mogelijk dat in februari/maart een nieuw visserijakkoord tot stand zou kunnen komen. Het mandaat van de CIE is gestoeld op drie pijlers: duurzame exploitatie, economisch realisme **10 2 a**

en respect voor internationaal recht. **10 2 a**

Wel is afgesproken dat Marokko geregeld rapporteert over de economische impact van het akkoord op de verschillende gebieden in Marokko, waaronder de WS. Voorts drong CIE aan op meer visvangst voor 'verse handel' (**10 2 a**) omdat dit voor de WS meer werkgelegenheid opleverde dan vangst voor 'bevroren handel'.

Relaties Marokko-Algerije

De kwestie van de Westelijke Sahara vormt al meer dan dertig jaar een breekpunt tussen Marokko enerzijds en Algerije (dat de belangrijkste steunpilaar van het Polisario is) anderzijds. De spanningen tussen beide landen leiden tot heden aan verdeeldheid binnen de [Unie van de Arabische Maghreb](#) (UMA) waarin [Algerije](#), [Libië](#), [Marokko](#), [Mauritanië](#) en [Tunesië](#) verenigd zijn. De

statuten van de Unie stellen uitdrukkelijk dat alle partijen aanwezig dienen te zijn, maar het blijkt dat dat door deze kwestie sinds april 1994 een onmogelijke opgave is. De grenzen tussen beiden landen zijn sinds 1994 gesloten. 10 2 a

10 2 e

10 2 e

Aan
Van
Via
Kopie aan
Afgestemd met

PVVN Geneve, PVVN NY, Parijs,
drid, COM, DIE/EX

TER INFORMATIE

Datum

6 februari 2013

Onze Referentie

2013.10258

Opgesteld door

10 2 e

1

memo

Verslag bezoek Polisario gezant Khadad aan DAM

Aanleiding

Ontvangst door dir DAM op 6 februari van Mohamed Khadad, Hoofd van de Saharaanse Onderhandelingsdelegatie met Marokko en coördinator met de Missie van de Verenigde Naties in de Westelijke Sahara (hierna: WS).

Kern/samenvatting

- ander onderwerp
- ander onderwerp
- Geen kritiek op neutrale Nederlandse houding 10 2 a

Toelichting

Inhoud bezoek

- ander onderwerp

Ontwikkelingen in de regio

- ander onderwerp

- **ander onderwerp**

Datum

6 februari 2013

Onze Referentie

-

VN-inspanningen

- **ander onderwerp**

NL positie

- **ander onderwerp**

- **10 2 a**

Oplossing conflict?

- **ander onderwerp**

- Khadad onderkende daarbij dat de Marokkaanse positie ('WS is Marokkaans grondgebied') waarschijnlijk niet snel zou veranderen, ook vanwege een aantal economische belangen (fosfaat, mogelijk ook olie).
- Door deze patstelling lijkt een oplossing voor dit al jaren slepende conflict niet snel te vinden.

11

Netherlands National
Contact Point

Behandeld door

10 2

10 2 e @mineleni.nl

Datum

Februari 2013

Ons kenmerk

DGIB-IMH /

Bijlage(n)

Verslag

Omschrijving

Dialogo CBL/Frugiventa/SOMO/SVP

consumentenvoorlichting over producten 10 2 a

Vergaderdatum en -tijd

o.l.v. NL NCP 10 2 e

21 februari 2013 14.00-15.30u

Aanwezigen:

10 2 e

Locatie

Bezuidenhoutseweg 73, VIP-room

Voorafgaand aan het overleg is er enige verwarring over de mogelijkheid van het meebrengen van derden. Bevestigd wordt dat de dialoog zich in principe beperkt tot de deelnemers die zijn vastgelegd in de ToR (laatste versie d.d. 8-10-12, red. een nieuwe, aangepaste versie volgt **[actie NCP]**). De dialoog kan uitgebreid worden naar andere partijen, mits de deelnemers van te voren toestemmen en de toetredende partij lid van een van de deelnemers aan de dialoog is. Tegen deze achtergrond wordt besloten dhr. 10 2 e op verzoek van Frugiventa en met instemming van de overige deelnemers tot de dialoog toe te laten treden vanwege zijn lidmaatschap bij Frugiventa. Alle aanwezigen gaan akkoord met de vertrouwelijkheid van de dialoog, zoals ook overeengekomen in de ToR. [Opgemerkt wordt dat OECD Watch in een dubbel rol ook aanwezig is. Melders hebben geen bezwaar tegen verzoek van CBL om voor en evenwicht VNO-NCW aan de dialoog te laten deelnemen.]

10 2 e geeft nogmaals een toelichting op de procedure: NCP biedt zijn goede diensten aan ihkv een informele dialoog. Mocht de dialoog tot niets leiden dan is er uiteraard altijd nog de mogelijkheid om een melding te doen. Mocht de dialoog wel tot een resultaat leiden dan kan in de gezamenlijke verklaring opgenomen worden dat de NGO's aansluitend geen medling zullen doen.

De workshop d.d. 14 januari heeft CBL doen besluiten een brief aan minister Kamp (met cc aan Ploumen en Timmermans) te sturen met verzoek om meer duidelijkheid op een aantal punten. Tevens is het onderwerp op politiek vlak meer gaan spelen. Hierdoor lopen er meerdere trajecten naast elkaar. Ondanks deze ontwikkelingen wordt aangedrongen wel te blijven kijken naar ontwikkelingen elders, bijv het Zweedse voorbeeld tav Westelijke Sahara. CBL gaat na wat hier (Zweden) precies is gebeurd. **[actie CBL]** Verder zal CBL de betrokkenheid van de retail bij het opstellen van het DEFRA advies nagaan. **[actie CBL]**

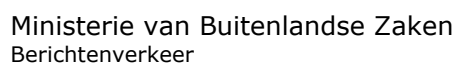
ander onderwerp

Besloten wordt te wachten op een antwoord op de brief van CBL/kennisgeving BZ/EZ over herkomstetikettering waarna voortzetting dialoog volgt. Wel zal in de tussentijd gezocht worden naar concrete cases om het probleem meer gedetailleerd te kunnen bekijken. **[actie: Frugiventa]**

De reikwijdte van de dialoog wordt kort besproken (wel of geen beperking tot huismerken en wat zijn huismerken bij groente en fruit). Op voordracht van Frugiventa wordt besloten de dialoog niet te beperken tot huismerken en de dialoog groente en fruit breed te voeren. Dit zal worden verwerkt in de ToR.**[actie NCP]**

Vervolgstappen zijn: 1) bekijken Zweeds model (zie boven, Actie CBL), 2) DEFRA advies toelichting op betrokkenheid Retail (ACTIE CBL), 3) nav de discussie over het al dan niet beperken van de dialoog tot huismerken wordt afgesproken dat de dialoog zich breed op groente en fruit zal richten 4) partijen zullen casussen aanleveren om dieper op het vraagstuk in te gaan

EU - Raad van Ministers - Landbouw - Verslag van de 3225e zitting
van de Raad van de Europese Commissie voor Landbouw en
Visserij d.d. 25 en 26 februari 2013 te Brussel

Van : BRE
Verzonden op : 5 maart 2013 10:28
Forum : EU - Raad van Ministers
Thema : Landbouw

Bericht

Aanwezig

Country	Year	Share of GDP
Algeria	2017	1.0%
Algeria	2018	1.0%
Algeria	2019	1.0%
Algeria	2020	1.0%
Algeria	2021	1.0%
Algeria	2022	1.0%
Algeria	2023	1.0%
Algeria	2024	1.0%
Algeria	2025	1.0%
Algeria	2026	1.0%
Algeria	2027	1.0%
Algeria	2028	1.0%
Algeria	2029	1.0%
Algeria	2030	1.0%
Algeria	2031	1.0%
Algeria	2032	1.0%
Algeria	2033	1.0%
Algeria	2034	1.0%
Algeria	2035	1.0%
Algeria	2036	1.0%
Algeria	2037	1.0%
Algeria	2038	1.0%
Algeria	2039	1.0%
Algeria	2040	1.0%
Algeria	2041	1.0%
Algeria	2042	1.0%
Algeria	2043	1.0%
Algeria	2044	1.0%
Algeria	2045	1.0%
Algeria	2046	1.0%
Algeria	2047	1.0%
Algeria	2048	1.0%
Algeria	2049	1.0%
Algeria	2050	1.0%
Algeria	2051	1.0%
Algeria	2052	1.0%
Algeria	2053	1.0%
Algeria	2054	1.0%
Algeria	2055	1.0%
Algeria	2056	1.0%
Algeria	2057	1.0%
Algeria	2058	1.0%
Algeria	2059	1.0%
Algeria	2060	1.0%
Algeria	2061	1.0%
Algeria	2062	1.0%
Algeria	2063	1.0%
Algeria	2064	1.0%
Algeria	2065	1.0%
Algeria	2066	1.0%
Algeria	2067	1.0%
Algeria	2068	1.0%
Algeria	2069	1.0%
Algeria	2070	1.0%
Algeria	2071	1.0%
Algeria	2072	1.0%
Algeria	2073	1.0%
Algeria	2074	1.0%
Algeria	2075	1.0%
Algeria	2076	1.0%
Algeria	2077	1.0%
Algeria	2078	1.0%
Algeria	2079	1.0%
Algeria	2080	1.0%
Algeria	2081	1.0%
Algeria	2082	1.0%
Algeria	2083	1.0%
Algeria	2084	1.0%
Algeria	2085	1.0%
Algeria	2086	1.0%
Algeria	2087	1.0%
Algeria	2088	1.0%
Algeria	2089	1.0%
Algeria	2090	1.0%
Algeria	2091	1.0%
Algeria	2092	1.0%
Algeria	2093	1.0%
Algeria	2094	1.0%
Algeria	2095	1.0%
Algeria	2096	1.0%
Algeria	2097	1.0%
Algeria	2098	1.0%
Algeria	2099	1.0%
Algeria	2100	1.0%
Algeria	2101	1.0%
Algeria	2102	1.0%
Algeria	2103	1.0%
Algeria	2104	1.0%
Algeria	2105	1.0%
Algeria	2106	1.0%
Algeria	2107	1.0%
Algeria	2108	1.0%
Algeria	2109	1.0%
Algeria	2110	1.0%
Algeria	2111	1.0%
Algeria	2112	1.0%
Algeria	2113	1.0%
Algeria	2114	1.0%
Algeria	2115	1.0%
Algeria	2116	1.0%
Algeria	2117	1.0%
Algeria	2118	1.0%
Algeria	2119	1.0%
Algeria	2120	1.0%
Algeria	2121	1.0%
Algeria	2122	1.0%
Algeria	2123	1.0%
Algeria	2124	1.0%
Algeria	2125	1.0%
Algeria	2126	1.0%
Algeria	2127	1.0%
Algeria	2128	1.0%
Algeria	2129	1.0%
Algeria	2130	1.0%
Algeria	2131	1.0%
Algeria	2132	1

[illegible]

1. Goedkeuring van de agenda

Niet-wetgevingswerkzaamheden

6582/13 PTS A 12

Wetgevingsberaadslagingen

(Openbare beraadslaging overeenkomstig artikel 16, lid 8, van het Verdrag betreffende de Europese Unie)

3. Goedkeuring van de lijst van A-punten

6506/13 PTS A 11

ander onderwerp

4. ander onderwerp

ander onderwerp

ZITTING OP DINSDAG 26 FEBRUARI 2013 (9.30 UUR)

VISSERIJ

Niet-wetgevingswerkzaamheden

5. Marokko - nieuw protocol bij de Partnerschapsovereenkomst inzake visserij

- Informatie van de Commissie over de stand van zaken

6333/13 PECHE 54

Commissaris Damanaki geeft aan dat ten aanzien van het nieuwe protocol aan een aantal principes wordt vastgehouden. Het protocol moet duurzaam zijn, het protocol moet waar voor ons geld bieden en het internationaal recht en de mensenrechten moeten worden gerespecteerd. De sectorale steun moet effectief worden ingezet. Het EP zal het protocol vervolgens nog moeten bekrachtigen. Het aspect duurzaamheid zit al goed in het protocol. Zo kan er alleen op het surplus worden gevestigd door de EU-visserij en er ligt degelijk wetenschappelijk advies. Er zullen met Marokko afspraken worden gemaakt over de rapportage over het sectoraal beleid waarbij indicatoren zullen worden vastgelegd, waaronder de regionale gevolgen van de sectorale steun. 10 2 a

Minister Dijkzwa heeft aangegeven dat zij het onderhandelingsresultaat zal beoordelen op duurzaamheid, economische aantrekkelijkheid en naleving van het internationale recht. Er moet een garantie zijn dat Marokko zijn internationale verplichtingen wat betreft de Westelijke Sahara nakomt. De bevolking van de Westelijke Sahara moet meeprofiteren van een akkoord. Er moet voor worden gezorgd dat Marokko inzichtelijk maakt of dat daadwerkelijk gebeurt. Verder moet ecologische en economische duurzaamheid gewaarborgd worden. De vangstmogelijkheden moeten volgens de minister op een duurzaam niveau worden vastgesteld en de technische voorwaarden moeten een rendabele visserij mogelijk maken. Wat betreft de financiële kant van het protocol vindt de minister dat de bijdrage van de betrokken Europese vissers omhoog moet, maar dat deze wel eerlijk moet worden verdeeld over de verschillende sectoren.

10 2 a

Commissaris Damanaki zegt toe dat zodra er een tekst is, deze aan de LS ter beschikking zal worden gesteld. Ze benadrukt nogmaals dat bij het vaststellen van het protocol de hierboven genoemde principes in acht zullen worden genomen.

ander onderwerp

ander
onderwer
p

ander
onderwer
p

ander onderwerp

Berichtgegevens [RIJK]

Aan : 10 2 e [REDACTED]
[REDACTED]
Kenmerk : PVEU/LNV/050313/FT1
Type : Beleids
Prioriteit : Routine
Rubricering : Rijks-Intern
Categorie : Verslag/Info

Dit bericht kan informatie bevatten die niet voor u is bestemd. Indien u niet de geadresseerde bent of dit bericht abusievelijk aan u is toegezonden, wordt u verzocht dat aan de afzender te melden en het bericht te verwijderen. De Staat aanvaardt geen aansprakelijkheid voor schade, van welke aard ook, die verband houdt met risico's verbonden aan het elektronisch verzenden van berichten.

This message may contain information that is not intended for you. If you are not the addressee or if this message was sent to you by mistake, you are requested to inform the sender and delete the message. The State accepts no liability for damage of any kind resulting from the risks inherent in the electronic transmission of messages.

Ministerie van Buitenlandse Zaken

TERMS OF REFERENCE

*

Dialogo herkomstaanduiding food-producten 10 2 a

*

Tussen Centraal Bureau Levensmiddelenhandel (CBL), Frugiventa, Stichting Onderzoek Multinationale Ondernemingen (SOMO), Samenwerking voor Palestina (SVP),¹ Stichting zelfbeschikking West Sahara

Gefaciliteerd door het Nederlands NCP in het kader van pre-mediation onder de OECD-richtlijnen voor multinationale ondernemingen

Preamble

1. Aanleiding: Op verzoek van SOMO / SVP en met instemming van CBL / Ahold biedt het NCP zijn "goede diensten" aan om een informele dialoog te faciliteren tussen SOMO / SVP / Stichting Zelfbeschikking Westelijke Sahara en CBL over de herkomstaanduiding van food-producten 10 2 a.

ander onderwerp

10 2 a

Ahold heeft aangegeven niet een gezamenlijk verzoek in te willen dienen, maar wel bereid te zijn om mee te werken aan zo'n dialoog indien SOMO en SVP het NCP hiertoe verzoeken. Op verzoek van Ahold is de branchevereniging CBL tot de dialoog toegetreden. Aanvullend is Frugiventa toegetreden tot de dialoog.

Meer specifiek gaat het om de volgende bepalingen uit de OESO Richtlijnen:

- Hoofdstuk II, Algemene beginselen voor bedrijfsbeleid, paragraaf 2: De internationaal erkende mensenrechten van degenen die gevolgen van hun activiteiten ondervinden te respecteren;
- paragraaf 10: Op identificatie van risico's gebaseerde due diligence uit te voeren;
- Hoofdstuk VIII, Consumentenbelangen, paragraaf 4: Zich te onthouden van beweringen of het weglaten van informatie, noch zich in te laten met andere praktijken die bedrieglijk, misleidend, frauduleus of oneerlijk zijn

Partijen erkennen het belang van een goede consumentenvoorlichting en zijn voornemens om d.m.v. deze constructieve aanpak gezamenlijk tot een oplossing te komen. Deze dialoog kan een bijdrage leveren aan de interpretatie van de OESO richtlijnen en de verdere ontwikkeling van ketenverantwoordelijkheid ten aanzien van herkomstaanduiding.

ander
onder
werp

7. Over de dialoog zal niet pro-actief gecommuniceerd worden.
8. Communicatie door partijen betreft enkel de eigen organisatie. Men zal dus niet over of voor de ander communiceren.
9. Het Nederlandse NCP benoemt deze dialoog als informeel proces en zal derhalve geen melding doen van de dialoog aan de OESO, tenzij in overleg met partijen andere afspraken daarover worden gemaakt.
10. Het onder punt 9 genoemde, laat onverlet de mogelijkheid van partijen om het Nederlandse NCP te verzoeken om assistentie bij het oplossen van problemen die in specifieke gevallen ontstaan bij de implementatie van de OESO-richtlijnen conform de procedurele aanwijzingen, onder C, van die richtlijnen (formele melding).

Transparantie

11. Partijen dragen er zorg voor dat informatie ten behoeve van de dialoog met alle betrokken partijen wordt gedeeld, zowel met het NL NCP als met de andere partijen. Het NL NCP kan hierin een faciliterende rol spelen. Dit met in achtneming van hetgeen onder de punten 4 tot en met 9 is vastgesteld.

Tijdpad

12. Partijen hebben de intentie om de dialoog in een bondig en overzichtelijk tijdpad te voeren.
13. De dialoog heeft als voorziene einddatum juli 2013

Resultaat

14. Als de uitkomst van de dialoog succesvol is, zal deze in schriftelijke vorm worden vastgelegd.
15. Partijen maken gezamenlijk afspraken over de openbaarheid van (delen van) de afspraak.
16. Partijen zijn zelf verantwoordelijk voor de publicatie van de afspraak, indien van toepassing.
17. Op verzoek van partijen kan het NL NCP de afspraak op de website www.oesorichtlijnen.nl publiceren en daarvan melding maken bij de OESO.
18. Indien de dialoog niet resulteert in een succesvolle uitkomst, zullen partijen enkel communiceren over het feit dat er een dialoog is geweest zonder succesvolle uitkomst.

Achtergrond over de OESO-richtlijnen en het Nationaal Contact Punt (zie bijlage OESO-richtlijnen voor multinationale ondernemingen)

(...)

p.43 onder I. Het Nederlandse NCP heeft tot taak de effectiviteit van de OESO-Richtlijnen te bevorderen. Om de functionele gelijkwaardigheid te waarborgen, dienen de werkzaamheden van de NCP's te beantwoorden aan de basiscriteria van zichtbaarheid, toegankelijkheid, transparantie en verantwoording.

BZ-Vertrouwelijk

Azië : Midden-Oosten - EU - COMAG - GBVB - Instructie MaMa en
MOG werkgroepen 7 maart 2013

Van : DIE-EX
Verzonden op : 7 maart 2013 11:59
Land/regio : Azië : Midden-Oosten
Forum : EU - COMAG
Thema : GBVB
Deadline : vandaag
Gewenste actie : zie instructie

Samenvatting

Agenda:

Bericht

Instructie MaMa en MOG werkgroepen 7 maart 2013

MaMa

ander
onder
werp

1. Marokko

ander onderwerp

NL inzet

- Aanhoren.
- NL met name benieuwd naar landbouwakkoord en visserij in relatie tot Westelijke Sahara.

Achtergrond

1. 10 2 a

[REDACTED]

[REDACTED]

[REDACTED]

[REDACTED]

and
er
ond
erw
erp

Berichtgegevens [BZ-V]

Aan : 10 2 e [REDACTED]
Afgestemd : DAM, BPZ
Kenmerk : DIE-117/2013
Type : Beleids
Prioriteit : Routine
Rubricering : BZ-Vertrouwelijk
Categorie : Actie/Instructie

Dit bericht kan informatie bevatten die niet voor u is bestemd. Indien u niet de geadresseerde bent of dit bericht abusievelijk aan u is toegezonden, wordt u verzocht dat aan de afzender te melden en het bericht te verwijderen. De Staat aanvaardt geen aansprakelijkheid voor schade, van welke aard ook, die verband houdt met risico's verbonden aan het elektronisch verzenden van berichten.

This message may contain information that is not intended for you. If you are not the addressee or if this message was sent to you by mistake, you are requested to inform the sender and delete the message. The State accepts no liability for damage of any kind resulting from the risks inherent in the electronic transmission of messages.

Ministerie van Buitenlandse Zaken

Rijks-Intern

EU - Raad van Ministers - Landbouw - Verslag van de 3234e zitting
van de Raad van de Europese Unie voor Landbouw en Visserij d.d.
22 april 2013 te Luxemburg

Van : BRE
Verzonden op : 25 april 2013 15:45
Forum : EU - Raad van Ministers
Thema : Landbouw

Bericht

Aanwezig

■	■■■■■■■■■■
■	■■■■■■■■■■
	■■■■■■■■■■
■■■■	■■■■■■■■
	■■■■■■■■■■
■■■■	■■■■■■■■
	■■■■
■■■■	■■■■■■■■
■■■■■■■■	■■■■■■■■
■■■■	■■■■■■■■
	■■■■■■
■■■■	■■■■■■
	■■■■■■■■
■■■■	■■■■■■■■
■■■■	■■■■■■■■
■■■■	■■■■■■■■
■■■■	■■■■■■■■
■■■■	■■■■■■■■
■■■■	■■■■■■■■■■
	■■■■■■■■
■■■■	■■■■■■■■
	■■■■■■
■■■■	■■■■■■
■■■■	■■■■■■
	■■■■■■
■■■■	■■■■■■
■■■■	■■■■■■■■

Goedkeuring van de agenda

ander
onderwer
p

ander
onderwer
p

ander onderwerp

Visserij

7 (b) Stand van de visserijprotocollen: Marokko 10 2 a

- **Verzoek van de Spaanse delegatie**

8367/13 PECHE 141 + COR 1

10 2 a

Minister Dijkzma geeft aan dat NL de inspanningen van de CIE waardeert in de onderhandelingen met Marokko. Nederland is van mening dat zorgvuldigheid hier belangrijker is dan snelheid. Voorkomen moet worden dat de Raad of het EP het protocol straks verworpt. ander onderwerp

Wat an de betreft duurzaamheid is een stap vooruit gezet. Over de benutting waren vanaf het begin twijfels. Het protocol is nu vier maanden in werking en de vangstmogelijkheden worden onvoldoende benut. Het is nog maar zeer de vraag of de aanpassingen die zijn voorgesteld door het gemengd technisch comité dit zullen verbeteren. De minister verneemt graag van de CIE hoe zij het advies van het gemengd wetenschappelijk comité apprecieert en wat zij als verdere stappen ziet. 10 2 a

Commissaris Damanaki gaf ten aanzien van de onderhandelingen met Marokko aan dat er overeenstemming bestaat over de verplichting van Marokko om regelmatig te rapporteren over de aanwending van de verkregen gelden, inclusief de geografische verdeling daarvan. 10 2 a

. ander onderwerp

Berichtgegevens [RIJK]

Aan : 10 2 e

Kenmerk : PVEU/LNV/250413/FT1
Type : Beleids
Prioriteit : Routine
Rubricering : Rijks-Intern
Categorie : Verslag/Info

Dit bericht kan informatie bevatten die niet voor u is bestemd. Indien u niet de geadresseerde bent of dit bericht abusievelijk aan u is toegezonden, wordt u verzocht dat aan de afzender te melden en het bericht te verwijderen. De Staat aanvaardt geen aansprakelijkheid voor schade, van welke aard ook, die verband houdt met risico's verbonden aan het elektronisch verzenden van berichten.

This message may contain information that is not intended for you. If you are not the addressee or if this message was sent to you by mistake, you are requested to inform the sender and delete the message. The State accepts no liability for damage of any kind resulting from the risks inherent in the electronic transmission of messages.

Ministerie van Buitenlandse Zaken

From: 102 e
Sent: donderdag 6 juni 2013 15:14
To: 102 e
Subject: Dossierbijdrage Westelijke Sahara AO 06-06-2013
Attachments: Dossier AO 06-06-2013.docx

Groet,
102 e

Spreeklijn Westelijke Sahara

- Economische activiteiten in de Westelijke Sahara zijn niet per definitie in strijd met het internationaal recht.
- Er mogen economische activiteiten plaatsvinden in gebieden die niet zichzelf besturen («non-self-governing territories»), zoals de Westelijke Sahara, waarbij de opbrengsten van deze activiteiten ten goede moeten komen aan de oorspronkelijke bevolking van het gebied.
- Nederland ontraadt (is dus geen dwingend advies) het doen van investeringen en het zakendoen in het gebied van de Westelijke Sahara onder de 27e breedtegraad.

---

10 2 a

- |

Achtergrond

10 2 a

De Westelijke Sahara, met ongeveer een half miljoen inwoners, is sinds 1975 grotendeels in handen van Marokko. Sindsdien zijn Marokko en de internationale gemeenschap nog in gesprek over hoe invulling te geven aan het zelfbeschikkingsrecht van de lokale bevolking van de Westelijke Sahara, en worden mensenrechtenschendingen gerapporteerd door NGO's. Aangezien het niet te controleren is of de voordelen van de economische activiteiten ten goede komen aan de lokale bevolking (NGO's

zeggen van niet, Marokko zegt van wel), ontraadt Nederland het doen van investeringen in het gebied.

Sinds 1997 is door de SGVN de functie speciaal gezant van de WS in het leven geroepen om een duurzame oplossing voor het probleem te vinden. NL steunt de VN en de persoonlijke gezant van de SG bij zijn pogingen om tot een politieke en duurzame oplossing te komen die voorziet in zelfbeschikking voor de oorspronkelijke bevolking van het gebied. De VN betitelt de WS als een 'non-self-governing territory'. Marokko geldt daarbij als 'de facto administrative power'. Daarbij geldt dat de economische activiteiten die Marokko ontplooit (zoals het afsluiten van een DCFTA) in de WS ten goede moeten komen aan de lokale bevolking. Op 18 april voerde M een gesprek met de VN Speciale Gezant voor de Westelijke Sahara, Christopher Ross. Een brief met verslag van dat gesprek en de toezegging dat M zich zal inspannen voor aandacht voor de mensenrechtenschendingen in het gebied waarvan beide zijden elkaar beschuldigen, ging op 2 mei naar de Kamer –zie bijlage)

11

102 a

Netherlands National Contact
Point

Behandeld door

102 e

102 e

@minbuza.nl

Datum

10 juni 2013

Verslag

Omschrijving

Informele NCP-dialoog tussen

CBL/102 g/SOMO/SVP: consumentenvoorlichting
over producten 102 a

Vergaderdatum en -tijd

10 juni 2013 11.30-13.00u

Aanwezigen:

102 e

Locatie

Min. BZ, Bezuidenhoutseweg 67, 00C13

102 e is helaas verhinderd, 102 e (opvolgster van 102 e) leidt het gesprek.

CBL geeft aan dat het een a-politieke organisatie is en is bijzonder ongelukkig met de politieke stroomversnelling waarin het onderwerp verzeild is geraakt. Bedrijven willen graag weten waar ze aan toe zijn. Behoeftte vanuit CBL is duidelijke richting vanuit de overheid, het verzoek is de dialoog aan te houden tot een antwoord is gekomen op de 2 vragen (NB: 1, is import in beginsel legaal, 2 indien niet illegaal hoe dan te etiketteren) uit de brief van CBL aan minister Kamp, Ploumen en Timmermans.

Frugiventa geeft aan een EU-brede oplossing boven alles te prefereren. Dit omdat de handelsstromen veel groter zijn dan alleen NL. Frugiventa geeft tevens aan dat het bedrijf van de cherrytomaatjes is aangesproken. Het bedrijf is zich rot geschrokken en heeft de fouten hersteld. Vraag is hoe het probleem praktisch getackeld kan worden. Frugiventa geeft aan dat de bedrijven het niet prettig vinden op deze manier in de (media)aandacht te komen en wil dus een brede oplossing 102 a

ander onderwerp

. Een brede aanpak is gewenst, wat ook de inzet is van de dialoog. 102 a

Dit zijn concrete landen met duidelijke handelsstromen. Daarbij kan SOMO etc. echter geen garantie geven dat het probleem zich niet opnieuw door andere NGO's zou kunnen worden aangekaart.

De toepassing van de OESO-RL legt de verantwoordelijkheid ook bij bedrijven neer als wetgeving onduidelijkheden met zich meebrengt. In dit geval consumentenvoorlichting middels herkomstetikettering. Vandaar ook de keuze

voor het aangaan van de dialoog op dit punt. Het traject staat in beginsel dus los van de politiek. Wel blijkt door voortschrijdend inzicht het onderwerp een stuk politiek complexer dan door CBL voorafgaand voorzien. Vandaar de behoefte aan richting vanuit de overheid. Ervaring uit het VK is dat bedrijven veel hebben aan het advies vanuit de VK-overheid en dat men destijds ook daar ietwat huiverig was voor de politieke lading.

Kort komt de douane aan de orde. Duidelijk is dat er aan de ene kant de douane met de oorsprong regels speelt (voor de importtarieven) en aan de andere kant de herkomstetikettering (oa. Voedselveiligheidsdoelstellingen), die in dit vraagstuk beide invloed uitoefenen maar losstaande regelingen zijn met een onafhankelijke uitvoeringsorganisatie (douane, NVWA).

Zoals ook duidelijk werd in de workshop van 14 januari j.l is etikettering an sich ook niet de oplossing **10 2 a**. Doel is consumentenvoorlichting.

De analogie met kinderarbeid geeft aan hoe complex het etiketteringsvraagstuk is. Omdat met kinderarbeid bedrijven wel de leveranciers kunnen helpen om de problematiek ter plaatse op te lossen, maar het geval van etikettering, (of in een extreem geval het stopzetten van import etc.) gaat het het probleem ter plaatse niet oplossen en helpt de lokale bevolking zelfs mogelijk averechts.

Vraag is hoe lang nog gewacht moet worden op een instructie vanuit de overheid/antwoord op de 2 vragen uit de brief. Wat als er geen antwoord komt? SOMOetc. geeft aan weinig te voelen voor lang wachten omdat het verleden heeft aangetoond dat dit dossier eindeloos kan voortduren.

Besloten wordt gezamenlijk opnieuw een brief te sturen aan de 3 ministers met een herhaald verzoek antwoord te verschaffen op de gestelde vragen. CBL doet voorzet met concept, partijen stemmen tekst onderling verder af, evenals de ondertekening. Minister krijgt de tijd om tot midden augustus duidelijkheid te verschaffen over de vragen. 2 september 14.00-16.00u zal opnieuw bij elkaar worden gekomen om door te praten. Dan zal ook besproken worden of het CIDI een keer kan worden uitgenodigd om hun standpunt in deze kenbaar te maken (wellicht ook bijv. een ander joods geluid), wellicht ook in combinatie met een bredere workshop met ook andere partijen.

IMH-41

Ministerie van Buitenlandse Zaken
T.a.v. de heer drs. F.C.G.M Timmermans
Postbus 20061
2500 EB Den Haag

Leidschendam, 17 juni 2013
Ref: 13.026/MJ/LH/ME

bezoekadres
Overgoo 13
2266 JZ Leidschendam
070 337 62 00
info@cbl.nl
www.cbl.nl

postadres
Postbus 262
2260 AG Leidschendam

ABN-Amro 51.35.44 674
Kvk V 40412403

Betreft: uitspraak over verkoop en/of herkomstaanduiding **10 2 a**

Excellentie,

Op 25 januari 2013 stuurden wij u en uw collega's minister Kamp en minister Ploumen bijgaande brief betreffende verkoop en/of herkomstaanduiding van producten **10 2 a** (zie bijlage). Tot op heden hebben wij helaas nog geen antwoord gekregen op onze vragen. Via deze brief willen wij u, ook namens de andere partijen die aan deze dialoog deelnemen, nogmaals verzoeken om op korte termijn helderheid te geven over de wettelijke status van importproducten **ander onderwerp** en wat dit vervolgens betekent voor de etikettering. Voor de voortgang van de informele dialoog die wij met elkaar voeren bij het Nationaal Contact Punt voor de OESO-richtlijnen (NCP) is het van belang hier duidelijkheid over te krijgen.

In de media is het onderwerp de afgelopen maanden al verschillende malen onder de aandacht geweest waardoor opheldering over de kwestie, **ander onderwerp** **10 2 a**. Wij zouden het zeer op prijs stellen uiterlijk 12 augustus een antwoord op onze vragen van u te ontvangen.

Een kopie van deze brief is verstuurd naar de Minister van Economische Zaken, de heer H.G.J. Kamp en de Minister van Buitenlandse Handel en Ontwikkelingssamenwerking, mevrouw drs. E.M.J. Ploumen.

Wij zien uw reactie graag tegemoet.

Hoogachtend,

10 2 e CBL
10 2 e Samenwerken voor Palestina (SVP)
10 2 e Stichting Zelfbeschikking West Sahara
10 2 e SOMO
10 2 e Frugi Venta

Bij het CBL zijn aangesloten:

Albert Heijn | Alrij | Boni-Markten | Boon Sliedrecht | C1000 | Coop Supermarkten | Deen Supermarkten | Deli XL | Detailresult | EMTÉ Supermarkten | Hoogvliet | Jan Linders | Jumbo Supermarkten | De Kweker | Kruidenier Foodservices | Lekkerland | Lidl Nederland | Metro Nederland | Hettorama | PLUS Retail | Poiesz Supermarkten | Servex | Sligro | Spar | Vakcentrum | Groothandel in Levensmiddelen Van Tol | Vomar Voorleefmarkt

Western Sahara Resource Watch

10 2 e

10 2 e @wsrw.org

Postbus 20061
2500 EB Den Haag
Nederland
www.rijksoverheid.nl

Contactpersoon
dam

T 070 - 348 6383
F 070 - 346 6639
dam@minbuza.nl

Onze referentie
E336238

Datum 25 juni 2013
Betreft Uw bericht aan de Rijksoverheid van 31 mei 2013

Geachte 10 2 e

Dank voor uw bericht van 31 mei 2013, waarin u vertelt over activiteiten die het Nederlandse bedrijf Wagenborg Shipping BV volgens uw informatie in de Westelijke Sahara uitvoert. In uw bericht vraagt u naar de positie van de Nederlandse overheid t.a.v. deze zaak. Daarover informeer ik u graag als volgt.

Economische activiteiten in de Westelijke Sahara zijn niet per definitie in strijd met het internationaal recht. Het internationaal recht staat toe dat er economische activiteiten plaatsvinden in gebieden die niet zichzelf besturen ("*non-self-governing territories*"), zoals de Westelijke Sahara, zolang de opbrengsten van deze activiteiten ten goede komen aan de oorspronkelijke bevolking van het gebied. De staat die het feitelijk gezag uitoefent in zo'n gebied (in dit geval Marokko) moet hierop toezicht houden.

De Nederlandse overheid ontraadt het doen van investeringen en het zakendoen in het gebied van de Westelijke Sahara onder de 27e breedtegraad vanwege het conflict over de precieze status van het gebied tussen Marokko en Polisario. Dit is echter geen dwingend advies; zoals gesteld, zijn economische activiteiten niet per definitie in strijd met het internationaal recht.

Ik vertrouw erop u hiermee voldoende geïnformeerd te hebben.

Met vriendelijke groet,

10 2 e

10 2 e

Hoofd Maghreb en Golfstaten
Directie Noord-Afrika en Midden-Oosten

4 juli 2013

Ministerie van Buitenlandse Zaken
Berichtenverkeer

BZ-Vertrouwelijk

Afrika, Noord- : Maghreb - EU - Buitenlandse politiek - Instructie
MaMa werkgroep van 4 juli 2013

Van : DIE-EX
Verzonden op : 4 juli 2013 09:57
Land/regio : Afrika, Noord- : Maghreb
Forum : EU
Thema : Buitenlandse politiek
Deadline : 4 juli 2013
Gewenste actie : graag instructie uitvoeren

Samenvatting

Agenda:

1. ander Marokko ander
onderwer
p

Bericht

Agenda:

ander onderwerp

Association Committee with Morocco – debrief

- U kunt aanhoren.
- 10 2 a

Achtergrond:

NL is geïnteresseerd in het standpunt van andere lidstaten ten aanzien van de positie van de Westelijke Sahara in het DCFTA met Marokko en de internationaalrechtelijke verplichtingen dat economische activiteiten in de Westelijke Sahara ten goede moeten komen aan de oorspronkelijke bevolking (referte ook de discussies daarover mbt visserij en landbouw akkoorden EU-Marokko). De Kamer heeft hier al meermalen naar gevraagd en NL zou graag weten hoe andere lidstaten hier tegenover staan.

ander
onderwerp

Berichtgegevens [BZ-V]

Aan : 10 2 e
Afgestemd : BPZ
Kenmerk : 278-DIE/13
Type : Beleids
Prioriteit : Routine
Rubricering : BZ-Vertrouwelijk
Categorie : Actie/Instructie

Dit bericht kan informatie bevatten die niet voor u is bestemd. Indien u niet de geadresseerde bent of dit bericht abusievelijk aan u is toegezonden, wordt u verzocht dat aan de afzender te melden en het bericht te verwijderen. De Staat aanvaardt geen aansprakelijkheid voor schade, van welke aard ook, die verband houdt met risico's verbonden aan het elektronisch verzenden van berichten.

This message may contain information that is not intended for you. If you are not the addressee or if this message was sent to you by mistake, you are requested to inform the sender and delete the message. The State accepts no liability for damage of any kind resulting from the risks inherent in the electronic transmission of messages.

Ministerie van Buitenlandse Zaken

Aan
Van
Via
Kopie aan
Afgestemd met

R
DIO
DGBEB, SG
BSG

TER BESLISSING

Datum

18 juli 2013

Onze Referentie

MINBUZA.2013-7213

Opgesteld door

10 2 e

10 2 e @minbuza.nl

memo

Antwoorden op de schriftelijke vragen gesteld door het lid van Bommel over handel in zand uit West-Sahara

Hierbij bied ik aan u de antwoorden op de schriftelijke vragen gesteld door het lid van Bommel over handel in zand uit West-Sahara. Deze vragen werden ingezonden op 25 juni 2013 met kenmerk 2013Z12645.

4 september 2013

Ministerie van Buitenlandse Zaken
Berichtenverkeer

BZ-Vertrouwelijk

Afrika, Noord- : Maghreb - EU - Buitenlandse politiek - Instructie
MAMA van 4 sept 2013

Van : DIE-EX
Verzonden op : 4 september 2013 09:27
Land/regio : Afrika, Noord- : Maghreb
Forum : EU
Thema : Buitenlandse politiek
Deadline : 04-09-2013
Gewenste actie : Zie instructie

Samenvatting

Agenda MAMA:

1. **ander onderwerp**
2. Marokko – Briefing DG Agri
3. **ander onderwerp**

Bericht

Agenda en instructie MAMA:

ander onderwerp

Marokko – update DG Agri

Inzet

- Mocht het EU-Marokko visserijakkoord aan de orde komen graag het krachtenveld registreren en indien nodig een voorbehoud te maken omdat besluitvorming in NL nog niet rond is (wordt thans voorgelegd aan bewindslieden).

Achtergrond

DG Agri geeft update over state of play. Naar verwachting zal er dus nog geen besluitvorming gevraagd worden over het visserijprotocol Marokko. Mocht hier echter naar gevraagd worden, is de stand van zaken de volgende:

Voorstel

CIE heeft op 24 juli jl. een akkoord ondertekend met Marokko over een nieuw vierjarig protocol bij de visserijpartnerschapovereenkomst EU-Marokko. Dit protocol zal vermoedelijk in oktober 2013 aan de Raad Landbouw en Visserij ter besluitvorming voorliggen o.b.v. artikel 218 lid 5 VWEU (QMV). Het voorstel ligt mogelijk al in oktober

2013 aan de Raad ter besluitvorming voor. Vervolgens moet het worden goedgekeurd door het EP o.g.v. artikel 218 lid 6 sub a VWEU. Het protocol zal ook van toepassing zijn op de wateren van de Westelijke Sahara (WS), al is het Protocol daarover niet expliciet. Besluitvorming over NL positie ligt voor bij M, R en Stas EZ.

Gevoeligheden rond Westelijke Sahara

Het vorige EU-Marokko visserijprotocol werd in 2006 afgesloten en werd in 2011 met een jaar verlengd. Hoewel de Westelijke Sahara in het in het oude, noch in het nieuwe protocol expliciet wordt genoemd, vallen voor de EU en Marokko de wateren voor de Westelijke Sahara (sinds 1975 betwist gebied tussen Marokko en lokale verzetsbeweging Polisario) ook onder de reikwijdte van het protocol. Volgens sommigen (o.m. maatschappelijke organisaties en leden van het EP) druist dit in tegen internationaal recht omdat de oorspronkelijke Saharaoui bevolking van de WS niet betrokken is geweest bij de totstandkoming van het protocol.

CIE heeft echter aangegeven voldoende garanties in het protocol te hebben ingebouwd om te waarborgen dat de opbrengsten mede ten goede komen aan de oorspronkelijke bevolking van de WS. Zo zou Marokko bijvoorbeeld pas over het geld van de sectorondersteuning kunnen beschikken, nadat in het Marokko-EU Joint Committee overeenstemming is bereikt over de besteding en de wijze van verantwoording. De WS wordt echter niet met name genoemd in het protocol en de indicatoren voor de verantwoording moeten bovendien nog worden uitgewerkt.

NL positiebepaling

De bewindslieden wordt gevraagd zich uit te spreken over de vraag of Nederland (1) moet aandringen op wijziging van het protocol en (2) bij een eventueel ongewijzigd protocol tegen te stemmen of zich van stemming te onthouden. Dat laatste kan mogelijk tot sterke kritiek **10 2 a** leiden met mogelijke consequenties voor andere dossiers. Bij de beoordeling van het nieuwe visserijprotocol zijn de belangrijkste criteria voor NL internationale rechtmatigheid, duurzaamheid en rentabiliteit. Op basis van de tekst van het protocol zal NL, indien een consistente inhoudelijke lijn wordt gevolgd, in de Raad niet met dit protocol kunnen instemmen. **10 2 a, 11**

Zowel TK als EP hebben zich in het verleden zeer kritisch betoond t.a.v. overeenkomsten met Marokko vanwege de WS-problematiek.

EU Krachtenveld

10 2 a

ander onderwerp

- ander onderwerp

Berichtgegevens [BZ-V]

Aan : 10 2 e [REDACTED]
[REDACTED]
Afgestemd : DAM, BPZ, DJZ
Kenmerk : DIE-325/2013
Type : Beleids
Prioriteit : Routine
Rubricering : BZ-Vertrouwelijk
Categorie : Actie/Instructie

Dit bericht kan informatie bevatten die niet voor u is bestemd. Indien u niet de geadresseerde bent of dit bericht abusievelijk aan u is toegezonden, wordt u verzocht dat aan de afzender te melden en het bericht te verwijderen. De Staat aanvaardt geen aansprakelijkheid voor schade, van welke aard ook, die verband houdt met risico's verbonden aan het elektronisch verzenden van berichten.

This message may contain information that is not intended for you. If you are not the addressee or if this message was sent to you by mistake, you are requested to inform the sender and delete the message. The State accepts no liability for damage of any kind resulting from the risks inherent in the electronic transmission of messages.

Ministerie van Buitenlandse Zaken

Aan
Van
Via
Kopie aan
Afgestemd met

Handwritten: 10/9
DIE
DGES
R, SG, DGBEB, DGPZ
DGBEB/IMH, DAM, DJZ, EZ (DG AGRO)

Handwritten: Graag wo opstellen (lms)

TER BESLISSING

Datum
9 september 2013

Onze Referentie
MINBUZA-2013.258851

Opgesteld door

10 2 e

memo

Kamervragen lid Van Bommel (SP) inzake nieuw
visserijprotocol EU-Marokko

Aanleiding

Kamervragen van lid Van Bommel (SP) van 7 augustus jl. aan de ministers van
Buitenlandse en Economische Zaken over een nieuw vierjarig protocol bij de
visserijpartnerschapovereenkomst EU-Marokko. **11**

11

Gevraagd besluit

Uw instemming met bijgevoegde conceptantwoorden op de vragen van lid Van
Bommel.

11

Akkoord bewindspersoon van ander ministerie verkregen?

Ambtelijk akkoord van EZ op de conceptantwoorden, die parallel aan de
staatssecretaris van EZ zullen worden voorgelegd. Na akkoord van u en Stas EZ
zullen de antwoorden mede namens u door EZ aan de Kamer worden verzonden.

Kern/samenvatting

- Bij de beoordeling van het nieuwe visserijprotocol zijn de belangrijkste
criteria voor NL internationale rechtmatigheid, duurzaamheid en
rentabiliteit.
- Op basis van de tekst van het protocol zal NL zich, indien een consistente
inhoudelijke lijn wordt gevolgd, onthouden van stemming zoals NL ook
deed bij de vaststelling van het onderhandelingsmandaat.
- **10 2 a, 11**
- **10 2 a**
- NL zal zich in het verdere verloop met gelijkgezinde landen inzetten op het
wijzigen de voorwaarden van het protocol. Definitieve standpuntbepaling
volgt in de aanloop naar de Landbouw- en Visserijraad van oktober via de
CoCo.

Toelichting

Datum

9 september 2013

Onze Referentie

MINBUZA-2013.258851

Volkenrecht en ondersteuning oorspronkelijke bevolking WS

Het is Marokko als *de facto* beherende macht in beginsel toegestaan afspraken te maken met derde staten inzake economische activiteiten in de WS, mits de opbrengsten ervan ten goede komen aan de oorspronkelijke bevolking van het gebied. Staten en internationale organisaties mogen *geen* overeenkomsten sluiten met Marokko die een schending van het zelfbeschikkingsrecht van de bevolking van de WS tot gevolg heeft, ook de EU niet als die overeenkomsten (mede) betrekking hebben op de WS en de situatie bestendigen.

NL inzet

Nederland heeft zich in 2012 bij het besluit van de Raad over het onderhandelingsmandaat onthouden van stemming. De redenen daarvoor waren dat de WS niet expliciet in het mandaat werd genoemd en dat het NL verzoek om berekening van het surplus van de bestanden op basis van beheer op het niveau van de maximaal duurzame opbrengst niet werd ingewilligd.

Het ligt in de rede dat NL ook nu inzet op het onthouden van stemmen:

1. Het protocol biedt geen verbetering ten opzichte van het vorige protocol wat betreft de bescherming van de rechten van de oorspronkelijke bevolking van de WS;
2. In het protocol is ten aanzien van duurzaamheid de NL wens dat beheer moet plaatsvinden op basis van *Maximum Sustainable Yield* niet ingewilligd;
3. De technische voorwaarden zijn voor de EU-visserijvloot in het algemeen verbeterd, echter voor de voor Nederland relevante categorie vriestrawlers zijn ze verslechterd terwijl de kosten zijn verhoogd en EU-vaartuigen geen exclusief vangstrecht wordt verschaft.

Besluitvorming en EU-krachtenveld

10 2 a

11, 10 2 a

From: 102 e
Sent: woensdag 11 september 2013 13:52
To: 102 e
Subject: FW: notulen Westelijke Sahara
Attachments: 206en-draft[1].doc

102 e

Voor je info hierbij nog de mail met het concept-verslag waarop ik reageerde.
 Zie onder 5.1:

11 is of the view that the problem raised is not linked to the origin protocol. 11
 the territorial scope of the agreement is left outside the scope of the discussions and that international law de facto accepts the application of preferences for products from Western Sahara as long as there is no proof to the contrary that products are exported by Morocco acting in respect of the interest of the population of Western Sahara. This is the line established by EEAS, based on international law. Whether or not this condition is respected is not an origin matter and should rather be raised in the competent Council working.

Vraag voor MaMa is dus vooral hoe door ondernemers, die niet in strijd willen handelen met het internationaal recht, een onderscheid gemaakt kan worden tussen producten uit Marokko en de Westelijke Sahara.

Groet,

102 e

From: 102 e @ec.europa.eu [mailto:102 e @ec.europa.eu]
Sent: woensdag 21 augustus 2013 09:02
To: 102 e
Subject: RE: notulen Westelijke Sahara

Best 102 e

Hierbij de ontwerpnotulen. Zie puntje 5.1 voor de discussie betreffende Westelijke Sahara. Opmerkingen zijn welkom!

Met vriendelijke groet,

102 e

From: 102 e @minbuza.nl
Sent: Tuesday, August 20, 2013 2:37 PM
To: 102 e (TAXUD)
Subject: notulen Westelijke Sahara

Beste 102 e

11

!

Zoals aangegeven in de laatste vergadering is het voor ons van belang om meer duidelijkheid te krijgen over de bepaling van de oorsprong voor producten uit de Westelijke Sahara.
 Ik begreep van je dat het niet zeker was of je voor de vakantie nog zou toekomen aan het opstellen van de notulen.

Ik zou het op prijs stellen als ik daarnaar mag kijken.

Met vriendelijke groet,

| 10 2 e

Senior beleidsmedewerker

Directie Internationale Marktoordening en Handelspolitiek

Directoraat-Generaal voor de Buitenlandse Economische Betrekkingen

Ministerie van Buitenlandse Zaken

Bezuidenhoutseweg 67 | 2494 AC | The Hague

P.O. box 20061 | 2500 EB | The Hague

| 10 2 e

@minbuza.nl

Help save paper! Do you really need to print this email?

Dit bericht kan informatie bevatten die niet voor u is bestemd. Indien u niet de geadresseerde bent of dit bericht abusievelijk aan u is toegezonden, wordt u verzocht dat aan de afzender te melden en het bericht te verwijderen. De Staat aanvaardt geen aansprakelijkheid voor schade, van welke aard ook, die verband houdt met risico's verbonden aan het elektronisch verzenden van berichten.

This message may contain information that is not intended for you. If you are not the addressee or if this message was sent to you by mistake, you are requested to inform the sender and delete the message. The State accepts no liability for damage of any kind resulting from the risks inherent in the electronic transmission of messages.

EUROPEAN COMMISSION
DIRECTORATE-GENERAL
TAXATION AND CUSTOMS UNION
Security & Safety, Trade Facilitation & International Coordination
Rules of Origin

Brussels,
TAXUD/B3/FH
cr\206

TAXUD/xxxxxxx/13

Working document

CUSTOMS CODE COMMITTEE
ORIGIN SECTION

(Council Regulation (EEC) No 2913/92 of 12 October 1992)

15-16/05/2013

Draft summary report of the 206th meeting of the ORIGIN SECTION of the CUSTOMS CODE COMMITTEE held in Brussels, on 15 and 16 July 2013

1. APPROVAL OF THE DRAFT AGENDA

Ander onderwerp

2. POSSIBLE COMMENTS ON THE DRAFT SUMMARY REPORT OF THE 204TH CCC-ORI MEETING

Ander onderwerp

3. PREFERENTIAL ORIGIN

3.1. **ander** Ander onderwerp

Ander onderwerp

3.1.2. **ander onderwerp**

Ander onderwerp

Ander onderwerp

Ander onderwerp

Ander onderwerp

3.1.3. ander onderwerp

Ander onderwerp

Ander onderwerp

Ander onderwerp

Ander onderwerp

Ander onderwerp

3.2. ander onderwerp

3.3. ander onderwerp

Ander onderwerp

ander onderwerp

3.4. ander onderwerp

Ander onderwerp

5. A.O.B.

5.1. The issue of imports from Western Sahara within the framework of the DCFTA negotiation with Morocco (Request from the Netherlands)

NL explains that it requires more clarity about the origin of products from Western Sahara. The question has been discussed previously at the committee this year. The ¹¹ then explained that Western Sahara is a 'non self-governing territory', without however indicating how a distinction should be made between products coming from Western Sahara and from Morocco. As the issue has become political in the Netherlands, NL asks to discuss the matter as a real agenda item at the next meeting. In particular, NL wonders how the condition that proceeds of activities carried out in Western Sahara should benefit the local population can be controlled.

¹¹ recalls the position expressed by the High Representative, Ms Ashton, in its joint reply to parliamentary questions E-1004/11, P-1023/11 and E 2315/11. The relevant part of the reply reads as follows:

'To the extent that exports of products from Western Sahara are de facto benefiting from the trade preferences, international law regards activities related to natural resources undertaken by an administering power in a non-self-governing territory as lawful as long as they are not undertaken in disregard of the needs, interests and benefits of the people of that territory. The de facto administration of Morocco in Western Sahara is under a legal obligation to comply with these principles of international law.'

¹¹ [REDACTED]

[REDACTED]

[REDACTED]

Aan R
Van DIO
Via DGBEB
Kopie aan BSG-PID, COM
Afgestemd met DAM, DJZ, IMH, DIE

TER BESLISSING

Datum

12 september 2013

Onze Referentie

MINBUZA-2013-9850

Opgesteld door

10 2 e

@minbuza.nl

memo

Kamervragen lid van Bommel over handel in zand uit West-Sahara (M ontvangt een identieke memo nr 42505)

Aanleiding

Kamervragen van het lid Harry van Bommel van de Socialistische Partij.

Gevraagd besluit

Instemming van u beiden met bijgevoegde conceptantwoorden op de vragen van lid Van Bommel, aangezien de problematiek inzake de WS momenteel tevens speelt in de onderhandelingen over een veelomvattend vrijhandelsakkoord EU-Marokko.

Toelichting

Lid Harry van Bommel van de Socialistische Partij heeft een zevental kamervragen gesteld over handel in zand uit West-Sahara. Hierbij bied ik u de antwoorden op deze vragen. De vragen werden ingezonden op 25 juni 2013 met kenmerk 2013Z12645.

Eerder voorgestelde beantwoording van deze vragen werd door R niet geaccordeerd. De opmerkingen bij deze eerdere memo zijn toegevoegd als bijlage.

Ministry of Foreign Affairs

Frente Polisario
European Representation
H.E. Mohamed Sidati, Minister Delegate for Europe

Postbus 20061
2500 EB The Hague
The Netherlands
www.government.nl

Contact

North-Africa and Middle-East
Department

T +31-(0)70-348 6383
F +31-(0)70-348 6639
DAM@minbuza.nl

Date 18 September 2013
Re Your letter concerning the EU-Morocco Fisheries Protocol

Our reference

...

Encl.

-

Your Excellency,

On behalf of my Minister, H.E. Frans Timmermans of Foreign Affairs, I would like to thank you for your letter dated 10 September 2013 concerning the objections of Frente Polisario to the anticipated EU-Morocco fisheries protocol. Minister Timmermans has taken note of the arguments listed in your letter and would like to give you the following reaction:

The Netherlands's Government is well aware of the serious concerns that some parties have in relation to the new fisheries protocol, as many of these concerns were also centre in the discussions on extending the previous fisheries protocol in 2011. As you undoubtedly know, some of the arguments raised (most importantly the issue of conformity with international law) led the European Parliament to reject that extension in December 2011.

At this point in time, however, the European Commission has not yet forwarded the new protocol to the European Council for Agriculture and Fisheries for the customary decision process. For this reason, the Netherlands' Government cannot take at this stage a formal position on the new protocol.

Nevertheless, I can assure you that when the protocol is put on the agenda of the Council, we will assess the document very carefully, and judge it on conformity with international law, sustainability and cost-effectiveness. We will then also take your arguments into consideration. If needed, the Netherlands will ask the European Commission for additional information on the exact implementation foreseen for the protocol.

My staff and I stand ready to help you with any further questions you might have.

Yours sincerely,

Gilles Plug
Director
North-Africa and Middle-East Department

19/09/2013

1MH-62

- De Westelijke Sahara (WS) is sinds 1975 grotendeels in handen van Marokko.
- Polisario, gesteund door Algerije, vecht voor een onafhankelijke staat voor de oorspronkelijke inwoners van het gebied.
- Sinds 1997 is door de SGVN de functie speciaal gezant van de WS in het leven geroepen om een duurzame oplossing voor het probleem te vinden. De door de VN begeleide onderhandelingen tussen Marokko en Polisario bevinden zich echter al jaren in een impasse omdat Marokko niet verder wil gaan dan zelfbestuur binnen Marokkaanse grenzen, terwijl Polisario volledige onafhankelijkheid eist. Het conflict in de WS geldt daardoor als *'frozen conflict'*.
- Nederland, net als de meeste andere EU landen, erkent de Westelijke Sahara niet als onafhankelijke staat, maar erkent het gebied ook niet als onderdeel van Marokko. NL stelt zich volledig neutraal op en steunt de VN en de persoonlijke gezant van de SG bij zijn pogingen om tot een politieke en duurzame oplossing te komen die voorziet in zelfbeschikking voor de oorspronkelijke bevolking van het gebied.
- De VN betitelt de WS als een *'non-self-governing territory'*. Marokko geldt daarbij als *'de facto administrative power'*.
- De WS wordt voor landbouw, mijnbouw en visserij geëxploiteerd. 11 [redacted]
[redacted]
[redacted]
- 10 2 a [redacted]
[redacted]
[redacted]
[redacted]

Aan
Van
Via
Kopie aan
Afgestemd met

via R
DAM
DGR
SG
EZ, B&B 102 e DIE, DJZ

TER BESLISSING

Datum
19 september 2013

Onze Referentie
2013.264916

Opgesteld door
102 e

T 070 348 5192

memo

Regelgeving herkomstaanduiding producten 102 a

Aanleiding

- Ontvangst twee brieven van het Centraal Bureau Levensmiddelenhandel (CBL) dd. 25 januari en 17 juni jl. m.b.t. uitvoering regelgeving herkomstaanduiding producten 102 a
- Het besluit in de MR van 23 augustus om een antwoordbrief te sturen.

Gevraagd besluit

Gaarne akkoord en ondertekening van bijgaande concept beantwoordingbrief.

Kern/samenvatting

ander

onderwer

p

Ook wijst NL EU-partners op het belang van nader onderzoek naar vergelijkbare actie t.a.v. Westelijke Sahara (hoewel niet geheel vergelijkbaar). NL heeft dit al opgebracht in het Comité Douanewetboek.

2013.10036.

1MH-67

Ministerie van Buitenlandse Zaken

10 2
Centraal Bureau Levensmiddelenhandel
Postbus 262
2260 AG Leidschendam

BZ
DAM/MO
Postbus 20061
2500 EB Den Haag
Nederland
www.rijksoverheid.nl

Contactpersoon

10 2 e

T 10 2 e

F

10 2 e @minbuza.nl

Onze referentie
2013.264788

Datum 30 september 2013

Betreft Uitvoering regelgeving herkomstaanduiding **ander onderwerp**

10 2 e

Dank voor uw brieven van 25 januari en 17 juni jl. waarin u vraagt om een nadere duiding van de wettelijke status van importproducten **ander onderwerp** en de implicaties hiervan voor etikettering. Hierbij wil ik u graag, mede namens de Minister voor Buitenlandse Handel en Ontwikkelingssamenwerking en de Minister en de Staatssecretaris van Economische Zaken kort informeren over de stand van zaken.

Het kabinet is zich bewust van de behoefte aan meer duidelijkheid over de implementatie van bestaande EU-regelgeving over etikettering van producten **ander onderwerp**. Hiertoe streeft het kabinet naar een EU-brede aanpak waarbij zoveel mogelijk lidstaten op dezelfde manier de EU-regelgeving uitvoeren. De regering werkt met de Hoge Vertegenwoordiger van de Unie voor Buitenlandse Zaken, Catherine Ashton, en de EU lidstaten aan een gezamenlijke uitvoering van de regelgeving over etikettering en zal op basis van uitkomsten daarvan advies uitbrengen aan het Nederlandse bedrijfsleven.

Het kabinet beziet ook of een vergelijkbaar etiketteringsadvies met betrekking tot de Westelijke Sahara nodig is. Hoewel de situatie met betrekking tot de Westelijke Sahara **ander onderwerp** - met name waar het gaat om de internationale consensus over de internationaalrechtelijke status van beide gebieden - bespreekt Nederland in EU-verband de wenselijkheid en mogelijkheden om correcte etikettering van producten uit de Westelijke Sahara te bevorderen.

Frans Timmermans
Minister van Buitenlandse Zaken

- De Westelijke Sahara (WS) is sinds 1975 grotendeels in handen van Marokko (voorheen van Spanje).
- De verzetsbeweging Polisario vecht voor een onafhankelijke staat voor de oorspronkelijke inwoners van het gebied, daarin gesteund door Algerije.
- De VN beschouwt de WS als een '*non-self-governing territory*'. Marokko geldt daarbij als '*de facto administrative power*' en oefent het feitelijk gezag uit over het gebied.
- In 1997 is door de SGVN de functie speciaal gezant van de WS in het leven geroepen om een duurzame oplossing voor het probleem te vinden. De onderhandelingen tussen Marokko en Polisario bevinden zich echter al jaren in een impasse omdat Marokko niet verder wil gaan dan zelfbestuur binnen Marokkaanse grenzen, terwijl Polisario volledige onafhankelijkheid eist. Het conflict geldt daardoor als '*frozen conflict*'.
- Nederland, net als de meeste andere EU landen, erkent de Westelijke Sahara niet als onafhankelijke staat, maar evenmin als onderdeel van Marokko.
- NL stelt zich volledig neutraal op en steunt de VN en de persoonlijke gezant van de SG bij zijn pogingen om tot een politieke en duurzame oplossing te komen die voorziet in zelfbeschikking voor de oorspronkelijke bevolking van het gebied.
- 10 2 a [REDACTED]
[REDACTED]
[REDACTED]
[REDACTED]
- Economisch gezien is de WS vooral interessant voor landbouw, mijnbouw en visserij. 11 [REDACTED]
[REDACTED]
- Marokko is verplicht daarop toe te zien. De rechtmatigheid van de economische activiteiten hangt dan ook af van de wijze waarop deze verplichting door Marokko wordt nageleefd.
- Vanwege het conflict over de status van het gebied ontraadt Nederland het doen van investeringen en het zakendoen in het gebied van de Westelijke Sahara onder de 27e breedtegraad. Het conflict brengt risico's met zich mee voor bedrijven (bijvoorbeeld bij etikettering, certificering van herkomst, mogelijk onterecht genoten voordelen en daarmee gepaard gaande imagoschade).

3 oktober 2013

Ministerie van Buitenlandse Zaken
Berichtenverkeer

BZ-Vertrouwelijk

Afrika, Noord- : Maghreb - EU - COMAG - Buitenlandse politiek -
Buitenlandse politiek – Instructie MAMA/MOG van 3 okt. 2013

(ander onderwerp [redacted])

Van : DIE-EX
Verzonden op : 3 oktober 2013 10:09
Land/regio : Afrika, Noord- : Maghreb
Forum : EU - COMAG
Thema : Buitenlandse politiek
Deadline : 3 okt. 2013
Gewenste actie : Zie onder instructie.

Bijlagen

ander onderwerp

)

Samenvatting

ander onderwerp

4. AOB

Bericht

1.

ander
onderwer
p

- **ander onderwerp**

4. **ander onderwerp****Berichtgegevens** [BZ-V]

Aan : 10 2 e [REDACTED]
[REDACTED]
Afgestemd : DAM, BPZ
Kenmerk : DIE-406/2013
Type : Beleids
Prioriteit : Routine
Rubricering : BZ-Vertrouwelijk
Categorie : Actie/Instructie

Dit bericht kan informatie bevatten die niet voor u is bestemd. Indien u niet de geadresseerde bent of dit bericht abusievelijk aan u is toegezonden, wordt u verzocht dat aan de afzender te melden en het bericht te verwijderen. De Staat aanvaardt geen aansprakelijkheid voor schade, van welke aard ook, die verband houdt met risico's verbonden aan het elektronisch verzenden van berichten.

This message may contain information that is not intended for you. If you are not the addressee or if this message was sent to you by mistake, you are requested to inform the sender and delete the message. The State accepts no liability for damage of any kind resulting from the risks inherent in the electronic transmission of messages.

Ministerie van Buitenlandse Zaken

9/10/2013

12b. Factsheet Marokko/Westelijke Sahara

1MH-69

- De Westelijke Sahara (WS) is sinds 1975 grotendeels in handen van Marokko (voorheen van Spanje).
- De verzetsbeweging Polisario vecht voor een onafhankelijke staat voor de oorspronkelijke inwoners van het gebied, daarin gesteund door Algerije.
- De VN beschouwt de WS als een '*non-self-governing territory*'. Marokko geldt daarbij als '*de facto administrative power*' en oefent het feitelijk gezag uit over het gebied.
- In 1997 is door de SGVN de functie speciaal gezant van de WS in het leven geroepen om een duurzame oplossing voor het probleem te vinden. De onderhandelingen tussen Marokko en Polisario bevinden zich echter al jaren in een impasse, omdat Marokko niet verder wil gaan dan zelfbestuur binnen Marokkaanse grenzen, terwijl Polisario volledige onafhankelijkheid eist. Het conflict geldt daardoor als '*frozen conflict*'.
- Nederland, net als de meeste andere EU landen, erkent de Westelijke Sahara niet als onafhankelijke staat, maar evenmin als onderdeel van Marokko.
- NL stelt zich volledig neutraal op en steunt de VN en de persoonlijke gezant van de SG bij zijn pogingen om tot een politieke en duurzame oplossing te komen die voorziet in zelfbeschikking voor de oorspronkelijke bevolking van het gebied.
- **10.2 a** [redacted]
[redacted]
[redacted]
[redacted]
- Economisch gezien is de WS vooral interessant voor landbouw, mijnbouw en visserij. **11** [redacted]
[redacted]
[redacted]
- Marokko is verplicht daarop toe te zien. De rechtmatigheid van de economische activiteiten hangt dan ook af van de wijze waarop deze verplichting door Marokko wordt nageleefd.
- Vanwege het conflict over de status van het gebied waarschuwt Nederland voor het doen van investeringen en het zakendoen in het gebied van de Westelijke Sahara onder de 27e breedtegraad. Het conflict brengt risico's met zich mee voor bedrijven (bijvoorbeeld bij etikettering, certificering van herkomst, mogelijk onterecht genoten voordelen en daarmee gepaard gaande imagoschade).

Achtergrond conflict

- In 1975 vertrek koloniale macht Spanje, 10 2 a .
Een gewapend conflict breekt uit, waarbij Mauritanië zich al snel terugtrok. De gevechten tussen Marokko en lokale verzetsbeweging Polisario (afkorting voor *Frente Popular para la Liberación de Saguia el-Hamra y Rio de Oro*) worden in 1991 beëindigd d.m.v. een settlement plan onder auspiciën van de VN-Veiligheidsraad. 10 2 a
1/3 is in handen van Polisario.
- ander onderwerp
- ander onderwerp
- De Marokkaanse claim over de WS wordt juridisch door geen enkel land gesteund
10 2 a de door Polisario uitgeroepen RASD – République Arabe Sahraoui Démocrate – wordt door zo'n 40 landen, overwegend Afrikaans, erkend als de legitieme regering van de WS. De VN spreekt van een 'non-self governing territory', waarin Marokko 'de facto administrative power' is.
- Officiële NL positie: NL stelt zich volledig neutraal op en steunt de VN en de persoonlijke gezant van de SG bij zijn pogingen om tot een politieke en duurzame oplossing te komen die voorziet in zelfbeschikking voor de oorspronkelijke bevolking van het gebied.

MR- situatie

- ander onderwerp

- ander onderwerp

Etikettering

- 10 2 a speelt tav de WS de kwestie van juiste etikettering van producten.
- Ook hier geldt dat volgens EU richtlijnen de consument niet misleid mag worden over de herkomst van producten en producenten (in dit geval mag er geen Marokko op staan indien een product uit de WS afkomstig is, cq zou het vermeld moeten worden indien het om Marokkaanse producenten zou gaan).
- De Europese Commissie heeft inzake de etikettering van levensmiddelen (inclusief groenten en fruit) echter geen specifieke regelgeving voor producten uit de Westelijke Sahara opgesteld.
- 10 2 a NL positie dat de EU hiervoor een oplossing moet vinden zodat individuele LS niet allemaal een andere manier vinden om de EU richtlijnen te implementeren.

Actualiteit

- ander onderwerp

ander onderwerp

- Kamervragen van Bommel (SP) over etikettering producten uit de WS (beantwoording nog in voorbereiding). ¹¹
- Kamervragen Ten Broeke (VVD) over VN bemiddelingsproces (beantwoording nog in voorbereiding).

Westelijke Sahara

Q:

Etikettering producten uit de WS?

A:

- **11** [redacted]
[redacted]
[redacted]
[redacted]
- Ook hier geldt dat EU richtlijnen voorschrijven dat etikettering niet misleidend mag zijn voor consumenten.
- De Europese Commissie heeft inzake de etikettering van levensmiddelen echter geen specifieke regelgeving voor producten uit de Westelijke Sahara opgesteld.
- **11, 10 2 a** [redacted]
[redacted]
[redacted]
- [redacted]
[redacted]
[redacted]

22 november 2013

Ministerie van Buitenlandse Zaken
Berichtenverkeer

BZ-Vertrouwelijk

EU - COMAG - Buitenlandse politiek - Instructie MAMA van 25 okt.
2013 (ander onderwerp)

Van : DIE-EX
Verzonden op : 22 november 2013 17:32
Forum : EU - COMAG
Thema : Buitenlandse politiek
Deadline : 25 november 2013
Gewenste actie : Zie onder instructie.

Bijlagen

ander onderwerp

Samenvatting

-

ander
onderwer
p

- **ander onderwerp**

BZ-VJ

Aan : 10 2 e [REDACTED]
[REDACTED]
Afgestemd : DAM, DAF, BPZ
Kenmerk : DIE-416/2013
Type : Beleids
Prioriteit : Routine
Rubricering : BZ-Vertrouwelijk
Categorie : Actie/Instructie

Dit bericht kan informatie bevatten die niet voor u is bestemd. Indien u niet de geadresseerde bent of dit bericht abusievelijk aan u is toegezonden, wordt u verzocht dat aan de afzender te melden en het bericht te verwijderen. De Staat aanvaardt geen aansprakelijkheid voor schade, van welke aard ook, die verband houdt met risico's verbonden aan het elektronisch verzenden van berichten.

This message may contain information that is not intended for you. If you are not the addressee or if this message was sent to you by mistake, you are requested to inform the sender and delete the message. The State accepts no liability for damage of any kind resulting from the risks inherent in the electronic transmission of messages.

Ministerie van Buitenlandse Zaken

From: 102 e
Sent: maandag 28 oktober 2013 11:49
To: 102 e
Subject: Fw: Memo + brf beantwoording Kamervragen Westelijke Sahara
Attachments: Scan van MinBuZa Multifunctional.pdf

Hallo 102 e (11)

Groet,

102 e

----- Oorspronkelijk bericht -----

Van: 102 e

Verzonden: Monday, October 28, 2013 11:08 AM

Aan: 102 e

Onderwerp: Memo + brf beantwoording Kamervragen Westelijke Sahara

Hoi 102 e

Werd net door R-secretariaat gebeld dat R akkoord is. Jij vroeg 102 e vrijdag memo zsm de lijn in te doen en dat is ook gebeurd. Ik kan alleen niet zien of deze memo langs DGPZ is gegaan.

Dank en groetjes,

102 e

UITERLIJK BIJ BIJ

Aan

Van

Via

Kopie aan

Afgestemd met

M via R

IMH

DGBEB, DGPZ

SG

DAM, DJZ, DIE, MinFin, EZ

TER BESLISSING

Datum

24 oktober 2013

Onze Referentie

Opgesteld door

102 e

memo

Beantwoording Kamervragen Westelijke Sahara

Aanleiding

Kamervragen van het lid van Bommel (SP) over etikettering van producten uit de Westelijke Sahara

Gevraagd besluit

Uw akkoord met bijgaande antwoorden en ondertekening van de aanbiedingsbrief

Kern/samenvatting

Van Bommel vraagt verduidelijking over de invoer van tomaten uit de Westelijke Sahara. In eerdere instantie stelde hij ook vragen over de invoer van zand uit de Westelijke Sahara. De Westelijke Sahara is sinds 1975 grotendeels in handen van Marokko, maar is door de VN betiteld als "non-self-governing territory". Marokko dient toe te zien op de belangen van de oorspronkelijke bevolking.

Toelichting

Beantwoording van de vragen geschiedt mede namens de Minister voor Buitenlandse Handel en Ontwikkelingssamenwerking, de staatssecretaris van Economische Zaken en de staatssecretaris van Financiën. Alle ministeries hebben bijgedragen aan de beantwoording, waarvan de kern is:

1. uitleg welke etiketteringsregels van belang zijn;
2. etikettering en douanebehandeling zijn verschillende zaken; voor producten uit de Westelijke Sahara mag geen gebruik worden gemaakt van preferentiële afspraken tussen de EU en Marokko;
3. gelet op de internationaalrechtelijke status van de Westelijke Sahara is een EU-brede verduidelijking nodig van de vraag hoe om te gaan met producten uit het gebied. NL heeft bij Europese Commissie al meerdere malen aangedrongen op actie. We blijven hier aandacht voor vragen.

Aan de Voorzitter van de
Tweede Kamer der Staten-Generaal
Binnenhof 4
Den Haag

Directoraat-Generaal voor de
Buitenlandse Economische
Betrekkingen
Bezuidenhoutseweg 67
2594 AC Den Haag
Postbus 20061
Nederland
www.rijksoverheid.nl

Onze Referentie
DGBEB/IMH 2013.296645

Uw Referentie
2013Z19542

Datum oktober 2013

Betreft Beantwoording vragen van het lid van Bommel over etikettering van
producten uit de Westelijke Sahara

Hierbij bied ik u, mede namens de Minister voor Buitenlandse Handel en
Ontwikkelingssamenwerking, de staatssecretaris van Economische Zaken en de
staatssecretaris van Financiën, de antwoorden aan op de schriftelijke vragen
gesteld door het lid van Bommel over etikettering van producten uit de Westelijke
Sahara. Deze vragen werden ingezonden op 11 oktober 2013 met kenmerk
2013Z19542.

Frans Timmermans
Minister van Buitenlandse Zaken

Antwoorden van de Minister van Buitenlandse Zaken op vragen van het lid van Bommel (SP) over etikettering van producten uit de Westelijke Sahara.

Vraag 1

Kunt u aangeven wat het beleid van de Europese Commissie is met betrekking tot regelgeving betreffende de etikettering van producten en specifiek van tomaten uit de Westelijke Sahara?

Antwoord

Regelgeving met betrekking tot etikettering van levensmiddelen is geregeld in de richtlijn 2000/13/13/EG en het Warenwetbesluit Etikettering Levensmiddelen. Voor tomaten en ook de etikettering daarvan gelden voor lidstaten en derde landen nog aanvullende en algemeen geldende regels die zijn opgenomen in de verordening 1234/2007 in combinatie met verordening 543/2011. De Europese Commissie heeft inzake de etikettering van levensmiddelen (inclusief groenten en fruit) geen specifieke regelgeving voor producten uit de Westelijke Sahara opgesteld.

Vraag 2

Is het waar dat de Europese Commissie toestaat dat producten uit de Westelijke Sahara als zijnde afkomstig uit Marokko worden gelabeld, waardoor gebruik gemaakt kan worden van preferentiële tarieven? Indien neen, wat zijn dan de feiten? Is het waar dat er een aparte land code bestaat voor producten uit de Westelijke Sahara? Indien neen, waarom niet?

Antwoord

Er moet een onderscheid gemaakt worden tussen de regelgeving inzake de etikettering van levensmiddelen en de regelgeving inzake de toepassing van preferentiële tarieven. Zie voor de regelgeving inzake etikettering, het antwoord op vraag 1.

De Europese Unie en de Westelijke Sahara hebben geen vrijhandelsverdrag afgesloten en de Europese Unie heeft voor de Westelijke Sahara ook geen unilaterale regeling getroffen. Er bestaat inderdaad ten behoeve van de douaneprocedures een EU-landencode voor producten uit de Westelijke Sahara, t.w. "EH".

De Europese Unie en het Koninkrijk Marokko hebben wel een overeenkomst afgesloten voor de preferentiële tariefbehandeling voor producten uit Marokko. Bij de invoer van producten van oorsprong uit Marokko in de Europese Unie kunnen preferenties van rechten bij invoer worden verleend voor zover preferentiële bescheiden worden overgelegd, die zijn afgegeven op basis van deze overeenkomst. De Europese Commissie staat niet toe dat producten uit de Westelijke Sahara in de Europese Unie worden ingevoerd met preferenties van rechten bij invoer als ware sprake van producten van oorsprong uit Marokko. Preferentiële bescheiden over de oorsprong Marokko kunnen door een lidstaat van de EU ter controle worden gezonden aan Marokko met het verzoek de exacte plaats van de voortbrenging vast te stellen.

Vraag 3

Kunt u aangeven waarom het kabinet nog steeds beziet of een etiketteringsadvies (net als met betrekking tot producten uit illegale nederzettingen in bezet Palestijns gebied) betreffende de Westelijke Sahara nodig is? Waarom zou een dergelijk advies hier mogelijk niet nodig zijn?

Vraag 4

Kunt u toelichten in hoeverre de situatie met betrekking tot de Westelijke Sahara verschilt van die van de bezette Palestijnse gebieden, met name waar het gaat om internationale consensus over de internationaalrechtelijke status van beide gebieden? Waarom heeft dit mogelijk gevolgen voor zaken betreffende consumentenmisleiding?

Antwoord 3, 4

Bij de beoordeling van de opportuniteit van een etiketteringsadvies met betrekking tot producten uit de Westelijke Sahara hanteert het kabinet als uitgangspunt dat een EU-brede aanpak dient te worden nagestreefd. In de discussie speelt een rol dat de Westelijke Sahara een niet-zichzelf-besturend gebied is als bedoeld in het Handvest van de Verenigde Naties en dat het internationaal recht en beleid niet in dezelfde mate zijn uitgekristalliseerd als ten aanzien van de Palestijnse Gebieden.

Vraag 5

Kunt u aangeven wat er sinds augustus 2012, toen over dit onderwerp eveneens schriftelijke vragen werden gesteld, concreet is gedaan om een einde te maken aan de misleiding over de oorsprong van producten uit de Westelijke Sahara

Antwoord

Het kabinet hecht belang aan absolute duidelijkheid over de oorsprong c.q. herkomst van producten. Nederland heeft dan ook steeds bij de Europese Commissie aangedrongen op duidelijkheid ten aanzien van de oorsprong van producten uit de Westelijke Sahara. De Commissie heeft te dien aanzien nog geen initiatieven genomen. We blijven hier aandacht voor vragen. Zie ook het antwoord op vraag 3 en 4.

2013Z19542

DAM

Vragen van het lid Van Bommel (SP) aan de minister van Buitenlandse Zaken en de staatssecretaris van Economische Zaken over etikettering van producten uit de Westelijke Sahara (ingezonden 11 oktober 2013)

1

Kunt u aangeven wat het beleid van de Europese Commissie is met betrekking tot regelgeving betreffende de etikettering van producten en specifiek van tomaten uit de Westelijke Sahara?

2

Is het waar dat de Europese Commissie toestaat dat producten uit de Westelijke Sahara als zijnde afkomstig uit Marokko worden gelabeld, waardoor gebruik gemaakt kan worden van preferentiële tarieven? Indien neen, wat zijn dan de feiten? Is het waar dat er een aparte land code bestaat voor producten uit de Westelijke Sahara? Indien neen, waarom niet?

3

Kunt u aangeven waarom het kabinet nog steeds beziet of een etiketteringsadvies (net als met betrekking tot producten uit illegale nederzettingen in bezet Palestijns gebied) betreffende de Westelijke Sahara nodig is? 1) Waarom zou een dergelijk advies hier mogelijk niet nodig zijn?

4

Kunt u toelichten in hoeverre de situatie met betrekking tot de Westelijke Sahara verschilt van die van de bezette Palestijnse gebieden, met name waar het gaat om internationale consensus over de internationaalrechtelijke status van beide gebieden? Waarom heeft dit mogelijk gevolgen voor zaken betreffende consumentenmisleiding?

5

Kunt u aangeven wat er sinds augustus 2012, toen over dit onderwerp eveneens schriftelijke vragen werden gesteld, concreet is gedaan om een einde te maken aan de misleiding over de oorsprong van producten uit de Westelijke Sahara? 2)

1) Brief nederzettingenproducten, 7 oktober 2013,
<http://www.rijksoverheid.nl/ministeries/bz/documenten-en-publicaties/kamerstukken/2013/10/08/kamerbrief-inzake-nederzettingenproducten.html>

2) Aanhangsel Handelingen, vergaderjaar 2011-2012, nr. 3253

From: 102 e
Sent: dinsdag 29 oktober 2013 15:12
To: '102 e @gmail.com'
Subject: Fw: Memo + brf beantwoording Kamervragen Westelijke Sahara
Attachments: Scan van MinBuZa Multifunctional.pdf

----- Oorspronkelijk bericht -----

Van: 102 e

Verzonden: Monday, October 28, 2013 11:08 AM

Aan: 102 e

Onderwerp: Memo + brf beantwoording Kamervragen Westelijke Sahara

Hoi 102 e

Werd net door R-secretariaat gebeld dat R akkoord is. Jij vroeg 102 e vrijdag memo zsm de lijn in te doen en dat is ook gebeurd. 11

11

Dank en groetjes,

102 e

UITERLIJK BIJ BIJ

Aan

Van

Via

Kopie aan

Afgestemd met

M via R

IMH

DGBEB, DGPZ

SG

DAM, DJZ, DIE, MinFin, EZ

TER BESLISSING

Datum

24 oktober 2013

Onze Referentie

Opgesteld door

102

memo

Beantwoording Kamervragen Westelijke Sahara

Aanleiding

Kamervragen van het lid van Bommel (SP) over etikettering van producten uit de Westelijke Sahara

Gevraagd besluit

Uw akkoord met bijgaande antwoorden en ondertekening van de aanbiedingsbrief

Kern/samenvatting

Van Bommel vraagt verduidelijking over de invoer van tomaten uit de Westelijke Sahara. In eerdere instantie stelde hij ook vragen over de invoer van zand uit de Westelijke Sahara. De Westelijke Sahara is sinds 1975 grotendeels in handen van Marokko, maar is door de VN betiteld als "non-self-governing territory". Marokko dient toe te zien op de belangen van de oorspronkelijke bevolking.

Toelichting

Beantwoording van de vragen geschiedt mede namens de Minister voor Buitenlandse Handel en Ontwikkelingssamenwerking, de staatssecretaris van Economische Zaken en de staatssecretaris van Financiën. Alle ministeries hebben bijgedragen aan de beantwoording, waarvan de kern is:

1. uitleg welke etiketteringsregels van belang zijn;
2. etikettering en douanebehandeling zijn verschillende zaken; voor producten uit de Westelijke Sahara mag geen gebruik worden gemaakt van preferentiële afspraken tussen de EU en Marokko;
3. gelet op de internationaalrechtelijke status van de Westelijke Sahara is een EU-brede verduidelijking nodig van de vraag hoe om te gaan met producten uit het gebied. NL heeft bij Europese Commissie al meerdere malen aangedrongen op actie. We blijven hier aandacht voor vragen.

Van: RS

Aan: PS via DGPZ

Kopie: SG, IMH, DGBEB, DGPZ, COM en PA-R

Kenmerk: BZ-2013.66951

Datum: 28 oktober 2013

Onderwerp: Beantwoording Kamervragen Westelijke Sahara

R akkoord met gevraagd besluit.

31 oktober 2013

Ministerie van Buitenlandse Zaken
Berichtenverkeer

Rijks-Intern

EU - COREPER I - Visserij - Deelverslag 2472e Coreper I d.d. 30 oktober 2013; Visserijprotocol EU-Marokko, voorstel voor een Raadsbesluit om het protocol te ondertekenen

Van : BRE
Verzonden op : 31 oktober 2013 14:02
Forum : EU - COREPER I
Thema : Visserij

Samenvatting

Coreper stuurt Raadsbesluit ondertekening protocol door naar Raad. Echter nog geen duidelijkheid over al dan niet bereiken gekwalificeerde meerderheid vanwege parlementair voorbehoud van enkele lidstaten.

Bericht

Vzschap herinnert eraan dat de Raad ten aanzien van het protocol drie zaken moet behandelen: Raadsbesluit om te ondertekenen, Raadsbesluit over de sluiting, Raadsverordening over de allocatie van de vangstmogelijkheden. De Raadswerkgroep Visserij heeft afdoende over het eerste Raadsbesluit gesproken. Vzschap vraagt de lidstaten kenbaar te maken of zij kunnen instemmen met dit Raadsbesluit, om zo te kunnen vaststellen of er steun is voor het protocol. De afsluiting en allocatie van vangstmogelijkheden wil Vzschap in Coreper I van 8 november a.s. behandelen.

10 2 a

10 2 a

CIE zegt in reactie dank voor de steun voor het onderhandelingsresultaat. Vzschap concludeert dat Coreper het Raadsbesluit over de ondertekening behandeld is door Coreper en stuurt het door voor behandeling naar de Raad, in afwachting van het opheffen van de resterende parlementaire reserves. Het Raadsbesluit over de sluiting van het protocol en de Raadsverordening over de allocatie van vangstmogelijkheden komen in de volgende vergadering van Coreper I aan de orde.

Berichtgegevens [RIJK]

Aan : 10 2 e

Kenmerk : PVEU/LNV/311013/TH2
Type : Beleids
Prioriteit : Routine
Rubricering : Rijks-Intern
Categorie : Verslag/Info

Dit bericht kan informatie bevatten die niet voor u is bestemd. Indien u niet de geadresseerde bent of dit bericht abusievelijk aan u is toegezonden, wordt u verzocht dat aan de afzender te melden en het bericht te verwijderen. De Staat aanvaardt geen aansprakelijkheid voor schade, van welke aard ook, die verband houdt met risico's verbonden aan het elektronisch verzenden van berichten.

This message may contain information that is not intended for you. If you are not the addressee or if this message was sent to you by mistake, you are requested to inform the sender and delete the message. The State accepts no liability for damage of any kind resulting from the risks inherent in the electronic transmission of messages.

Ministerie van Buitenlandse Zaken

6 november 2013

Ministerie van Buitenlandse Zaken
Berichtenverkeer

Rijks-Intern

EU - COREPER I - Visserij - Deelverslag 2473e Coreper I d.d. 6 november 2013; Visserijprotocol EU-Marokko 10 2 a

Van : BRE
Verzonden op : 6 november 2013 14:22
Forum : EU - COREPER I
Thema : Visserij

Samenvatting

Coreper heeft in het kader van het visserijprotocol EU-Marokko een gekwalificeerde meerderheid bereikt ten aanzien van 1) de allocatie van de vangstmogelijkheden, en 2) de tekst van het voorstel voor een Raadsbesluit betreffende de sluiting van het protocol, op basis waarvan tevens aan het EP verzocht wordt om goedkeuring van het protocol.

Bericht

10 2 a

10 2 a

Vzschap concludeert dat dit Raadsbesluit (met de tekst zoals in doc 14165/13) als A-punt naar de Raad door kan, mede omdat de CIE zich niet zal verzetten tegen de aanpassing van de rechtsbasis en unanimititeit van de Raad daarbij niet nodig zal zijn. CIE reageert daar bevestigend op en kondigt een verklaring aan.

Berichtgegevens [RIJK]

Aan : 10 2 e

TH1

Type : Beleids
Prioriteit : Routine
Rubricering : Rijks-Intern
Categorie : Verslag/Info

Dit bericht kan informatie bevatten die niet voor u is bestemd. Indien u niet de geadresseerde bent of dit bericht abusievelijk aan u is toegezonden, wordt u verzocht dat aan de afzender te melden en het bericht te verwijderen. De Staat aanvaardt geen aansprakelijkheid voor schade, van welke aard ook, die verband houdt met risico's verbonden aan het elektronisch verzenden van berichten.

This message may contain information that is not intended for you. If you are not the addressee or if this message was sent to you by mistake, you are requested to inform the sender and delete the message. The State accepts no liability for damage of any kind resulting from the risks inherent in the electronic transmission of messages.

Ministerie van Buitenlandse Zaken

Begrotingsdebat BZ 27/11/2013

Minister Timmermans:

De heer Van Bommel heeft gevraagd naar etikettering van producten uit de nederzettingen. Op de een of de andere manier moet ik voor anderen dan de heer Van Bommel voortdurend het beeld wegnemen dat het een boycot betreft. Daar heeft het helemaal niets mee te maken. Dat zal de heer Van Bommel snel met mij eens zijn. Het gaat om het correct informeren van consumenten. Dat heeft alles te maken met het feit dat winkels en supermarkten tegen overheden in heel Europa hebben gezegd: luister eens, de code staat misschien wel goed op de verpakking, maar wij hebben de consumenten nog niet goed geïnformeerd als die code gepaard gaat met de tekst "made in Israel". Zij zeiden ook: sommige consumenten en landen hebben daar een probleem mee, dus help ons dat op te helderen. Dat is eigenlijk de aanleiding voor deze kwestie. Het is geen politiek initiatief. Het is ook geen initiatief van bepaalde politieke partijen of van de regering. Winkels, grootwinkelbedrijven en supermarkten, hebben aan Nederland en andere landen gevraagd om het op te helderen.

Vanuit Nederlands perspectief en gelet op de wijze waarop de consumentenmarkt in Nederland werkt en geïntegreerd is met andere landen, leek het mij verstandig dat wij het zo breed mogelijk Europees en uniform regelen. Daarom hebben wij met twaalf andere landen een brief geschreven aan lady Ashton met het verzoek om een voorstel te doen hoe wij het op een uniforme manier, voor de hele Europese Unie, zo veel mogelijk hetzelfde kunnen invoeren. Zij heeft dat verzoek aangenomen, maar heeft ons wel laten weten dat zij daarover met een heleboel collega's in de Commissie overleg moet voeren. Zoals bekend, vind ik dat de Commissie veel te groot is en de portefeuilles te klein zijn opgeknipt. Er is een hele reeks Commissarissen medeverantwoordelijk voor dit onderwerp. We hebben nog geen reactie van haar gehad over de manier waarop we het kunnen doen. Omdat het zo lang duurde, hebben we inmiddels wel het Centraal Bureau Levensmiddelenhandel per brief geïnformeerd over de stand van zaken. Ik hoop dat we binnenkort van de Hoge Vertegenwoordiger richtsnoeren kunnen ontvangen. We gaan echter wel gewoon door met het verhelderen van de situatie voor de consument.

**Nederlands Nationaal
Contactpunt OESO-richtlijnen
voor Multinationale
Ondernemingen**

DG-BEB/DIMH/IMVO
Postbus 20061
2500 EB Den Haag
Nederland

www.rijksoverheid.nl

Contactpersoon
NCP Secretariaat

T +31 70 10 2 e

10 2 e @minbuza.nl

Onze referentie

Datum

Betreft Producten 10 2 a

Procedure
Sinds

Overleg 2 december

Twee-sporen traject

Conclusie

CBL/SOMO,SVP: N.a.v. brief Minister Timmermans aan CBL inzake herkomstaanduiding d.d. 30 september heeft op 2 december een vervolgoverleg plaatsgevonden tussen partijen. Partijen zijn overeengekomen dat gezamenlijk aandacht zal worden gevraagd voor dit onderwerp op EU niveau. NCP acht bemoeienis NCP in dit traject ongewenst. Wel zal dit onderwerp op verzoek van partijen onder de aandacht worden gebracht bij de OESO (10 2 e) waarna partijen per brief over het bovenstaande zullen worden geïnformeerd. Partijen zullen gevraagd worden of continuering van de dialoog nog zinvol geacht wordt (gezien de huidige politieke context/EU traject).

Hoogachtend,

10 2 e

10 2 e

10 2 e

From: 102 e
Sent: maandag 2 december 2013 11:31
To: 102 e
(DV/DOUANE)
Subject: Memorandum + beantwoording Kamervragen Westelijke Sahara
Attachments: MINBUZA-2013-0212 Memorandum M via R - beantwoording Kamervragen Westelijke Sahara.docx; WS-antwoorden-REV.DOCX

Collega's,

Ik heb de besproken aanpassingen doorgevoerd.

Hoor graag of jullie hiermee instemmen.

Groet,

102 e

Aan M via R
Van IMH
Via DGBEB, DGPZ
Kopie aan SG
Afgestemd met DAM, DJZ, DIE, MinFin, EZ

TER BESLISSING

Datum
2 december 2013
Onze Referentie

Opgesteld door
102 e

memo

Beantwoording Kamervragen Westelijke Sahara

Aanleiding

Kamervragen van het lid van Bommel (SP) over etikettering van producten uit de Westelijke Sahara

Gevraagd besluit

Uw akkoord met bijgaande antwoorden en ondertekening van de aanbiedingsbrief.
11

intensief overleg plaatsgevonden over de politieke en juridische aspecten van het zakendoen in de Westelijke Sahara. Dat heeft geresulteerd in gewijzigde beantwoording.

Kern/samenvatting

De heer Van Bommel (SP) vraagt niet alleen naar etikettering van producten uit de Westelijke Sahara, maar ook naar mogelijk gebruik van preferentiële tarieven bij invoer in de EU. Achtergrond van de vragen is onduidelijkheid of akkoorden tussen de EU en Marokko ook mogen worden toegepast op de W-Sahara.

Toelichting

Beantwoording van de vragen geschiedt mede namens de Minister voor Buitenlandse Handel en Ontwikkelingssamenwerking, de Staatssecretaris van Economische Zaken en de Staatssecretaris van Financiën.

Allereerst wordt uiteengezet dat etikettering en douanebehandeling verschillende zaken zijn. Vervolgens wordt ingegaan op mogelijke toepassing van akkoorden tussen de EU en Marokko op de W-Sahara. De akkoorden hebben geen betrekking op de Westelijke Sahara, maar staan niet in de weg dat Marokko de overeenkomst toepast op producten uit dat gebied, waarbij de opbrengsten ten goede komen aan de oorspronkelijke bevolking van het gebied.

11

NL heeft bij Europese Commissie al meerdere malen aangedrongen op duidelijkheid over de oorsprong van producten uit de Westelijke Sahara. We blijven hier aandacht voor vragen.

Nationaal Contactpunt

Secretariaat NCP
Postbus 20061
2500 EB Den Haag
Nederland
www.rijksoverheid.nl

Contactpersoon

10 2 e

10 2 e @minbuza.nl

Datum

2 december 2013

verslag

Omschrijving	Dialogo Herkomstaanduiding
Vergaderdatum en -tijd	2 december 2013, 9.30-11.00
Vergaderplaats	Ministerie van Buitenlandse Zaken
Aanwezig	10 2 e [redacted] (NCP-secretariaat, verslag)

Toelichting en beantwoording vragen nav antwoordbrief Minister Timmermans

10 2 e van het Ministerie van Buitenlandse Zaken is aanwezig om vragen van aanwezigen te beantwoorden naar aanleiding van de antwoordbrief van Minister Timmermans aan CBL.

Door 13 EU lidstaten¹, waaronder Nederland, is in april een brief aan Hoge Vertegenwoordiger Ashton gestuurd waarin verzocht wordt met EU-brede richtsnoeren ("EU wide guidelines") te komen over etikettering **ande** [redacted] HV Ashton heeft aan de betrokken Commissarissen gevraagd om dit ter hand te nemen voor het einde van het jaar. Het kabinet is in afwachting van deze richtsnoeren. Een tijdspad is op dit moment moeilijk aan te geven. Een vergelijkbaar etiketteringsadvies m.b.t. de Westelijke Sahara wordt eveneens door het kabinet gezien.

Via counterparts, brancheorganisaties zouden partijen in Brussel aandacht kunnen vragen voor de herkomstaanduiding. Minister Timmermans zal binnenkort Kamervragen gerelateerd aan herkomstaanduiding beantwoorden.

---

¹ 13 EU-lidstaten: Oostenrijk, België, Denemarken, Spanje, Finland, Frankrijk, Ierland, Luxemburg, Malta, Portugal, Slovenie, VK en Nederland

Somo verwijst naar de uitspraken van Minister Timmermans in het begrotingsdebat van 27 november jl. waarbij wordt verwezen naar de antwoordbrief aan CBL en wordt aangegeven dat het kabinet in afwachting is van een reactie van HV Ashton, *"We gaan echter wel gewoon door met het verhelderen van de situatie voor de consument"*. Partijen zouden graag vernemen op welke wijze hier vorm aan wordt gegeven.

Datum
2 december 2013
Onze referentie

Openbaarheid antwoordbrief Minister Timmermans aan CBL.

De brief is in een eerdere Kamerbrief en in het begrotingsdebat reeds genoemd. Vanuit het ministerie zijn geen bezwaren tegen het openbaarmaken van de brief. CBL geeft aan geen bezwaren te hebben tegen openbaarmaking. Door partijen wordt op dit moment een expliciete openbaarmaking op bijv. een website niet opportuun geacht.

Proces (stand van zaken en vervolgstappen)

Naar aanleiding van een discussie over de aandacht in de media die deze zomer is uitgegaan naar producten **ander onderwerp** benadrukt CBL zich aan de geldende wet en regelgeving te willen houden en staat los van de politiek. Aan de orde komt ook het Profundo rapport waarbij vragen worden gesteld ten aanzien van de bewijslast/hoor en wederhoor.

CBL ziet openingen naar aanleiding van brief aan HV Ashton en verwacht dat de EU richtsnoeren bruikbaar zullen zijn. CBL suggereert aan partijen gezamenlijk aandacht te vragen voor dit onderwerp op Europees niveau.

Nu uit de brief van minister Timmermans en de toelichting van BZ blijkt dat op korte termijn geen uitsluitsel over herkomstaanduiding te verwachten is verwijst Somo naar de ToR en de van toepassing zijnde OESO-richtlijnen. Aandacht wordt gevraagd voor aanknopingspunten die de richtlijnen kunnen bieden. Voorgesteld wordt de OESO te betrekken en verduidelijking te vragen over de toepassing van de Richtlijnen op herkomstaanduiding. Het NCP wordt verzocht dit te faciliteren. Belangrijke vraag is wat de verantwoordelijkheid van de branche zelf is.

Partijen spreken af zich te beraden over bovengenoemde suggesties. Op korte termijn zal een en ander verder afgestemd worden.

Aan M via R
Van IMH
Via DGBEB, DGPZ
Kopie aan SG
Afgestemd met DAM, DJZ, DIE, MinFin, EZ

TER BESLISSING

Datum
4 december 2013

Onze Referentie

Opgesteld door
10 2 e

memo

Beantwoording Kamervragen Westelijke Sahara

Aanleiding

Kamervragen van het lid van Bommel (SP) over etikettering van producten uit de Westelijke Sahara.

Gevraagd besluit

Uw akkoord met bijgaande antwoorden en ondertekening van de aanbestedingsbrief. Ook graag wederom akkoord R. MinFin heeft een gewijzigd antwoord aangeleverd op vraag 2, waarna interdepartementaal intensief overleg heeft plaatsgevonden over de politieke en juridische aspecten van het zakendoen in de Westelijke Sahara. Dat heeft geresulteerd in gewijzigde beantwoording.

Kern/samenvatting

De heer Van Bommel (SP) vraagt niet alleen naar etikettering van producten uit de Westelijke Sahara, maar ook naar mogelijk gebruik van preferentiële tarieven bij invoer in de EU. Achtergrond van de vragen is voortdurende onduidelijkheid of akkoorden tussen de EU en Marokko ook mogen worden toegepast op producten uit de Westelijke Sahara.

Toelichting

Beantwoording van de vragen geschiedt mede namens de Minister voor Buitenlandse Handel en Ontwikkelingssamenwerking, de Staatssecretaris van Economische Zaken en de Staatssecretaris van Financiën.

¹¹ Akkoorden tussen de EU en Marokko hebben formeel alleen betrekking op het grondgebied van Marokko maar worden de facto ook op de Westelijke Sahara toegepast.

Correcte etikettering (bepaling van de herkomst) en douane-behandeling (bepaling van de oorsprong) vereisen dat een duidelijk onderscheid gemaakt kan worden tussen producten uit Marokko en de Westelijke Sahara. ^{10 2 a}

Nederland heeft bij Europese Commissie al meerdere malen aangedrongen op duidelijkheid ten behoeve van zowel douanebehandeling als etikettering. Tot nu toe geen reactie, **11**

11 We blijven hier aandacht voor vragen.

Datum
24 oktober 2013
Onze Referentie

---

5 december 2013

Ministerie van Buitenlandse Zaken
Berichtenverkeer

BZ-Vertrouwelijk

Afrika, Noord- : Maghreb - EU - COMAG - Buitenlandse politiek -
Instructie MaMa/MOG 5 december (Marokko, **ander onderwerp**)

Van : DIE-EX
Verzonden op : 5 december 2013 11:12
Land/regio : Afrika, Noord- : Maghreb
Forum : EU - COMAG
Thema : Buitenlandse politiek
Deadline : 4 december 2013
Gewenste actie : Zie onder instructie

Bijlagen

ander onderwerp

Bericht

ander onderwerp

- ander onderwerp

2. ander
onder
werp

- ander onderwerp

Inzet

ander onderwerp

a
n
d
e
r
o
n
d
e
r
w
e
r
p

Berichtgegevens [BZ-V]

Aan : 10 2 e [REDACTED]
[REDACTED]
Afgestemd : DAM, BPZ, DCM, DGBEB, DJZ
Kenmerk : DIE-540/2013
Type : Beleids
Prioriteit : Routine
Rubricering : BZ-Vertrouwelijk
Categorie : Actie/Instructie

Dit bericht kan informatie bevatten die niet voor u is bestemd. Indien u niet de geadresseerde bent of dit bericht abusievelijk aan u is toegezonden, wordt u verzocht dat aan de afzender te melden en het bericht te verwijderen. De Staat aanvaardt geen aansprakelijkheid voor schade, van welke aard ook, die verband houdt met risico's verbonden aan het elektronisch verzenden van berichten.

This message may contain information that is not intended for you. If you are not the addressee or if this message was sent to you by mistake, you are requested to inform the sender and delete the message. The State accepts no liability for damage of any kind resulting from the risks inherent in the electronic transmission of messages.

Ministerie van Buitenlandse Zaken

Aan de Voorzitter van de
Tweede Kamer der Staten-Generaal
Binnenhof 4
Den Haag

Bezu denhoutseweg 67
2594 AC Den Haag
Postbus 20061
Nederland
www.rijksoverheid.nl

Onze Referentie
BEB/2013.296645

Uw Referentie

Bijlage(n)
1

Datum 17 december 2013

Betreft Beantwoording vragen van het lid Van Bommel (SP) over etikettering van
producten uit de Westelijke Sahara

Geachte Voorzitter,

Hierbij bied ik u, mede namens de Minister voor Buitenlandse Handel en
Ontwikkelingssamenwerking, de Staatssecretaris van Economische Zaken en de
Staatssecretaris van Financiën, de antwoorden aan op de schriftelijke vragen
gesteld door het lid van Bommel over etikettering van producten uit de Westelijke
Sahara. Deze vragen werden ingezonden op 11 oktober 2013 met kenmerk
2013Z19542.

De Minister van Buitenlandse Zaken

Frans Timmermans

Antwoorden van de Minister van Buitenlandse Zaken op vragen van het lid van Bommel (SP) over etikettering van producten uit de Westelijke Sahara.

Onze Referentie

Vraag 1

Kunt u aangeven wat het beleid van de Europese Commissie is met betrekking tot regelgeving betreffende de etikettering van producten en specifiek van tomaten uit de Westelijke Sahara?

Antwoord

Regelgeving met betrekking tot etikettering van levensmiddelen is geregeld in de richtlijn 2000/13/EG en het Warenwetbesluit Etikettering Levensmiddelen. Voor tomaten en ook de etikettering daarvan gelden voor lidstaten en derde landen nog aanvullende en algemeen geldende regels die zijn opgenomen in de verordening 1234/2007 in combinatie met verordening 543/2011. De Europese Commissie heeft inzake de etikettering van levensmiddelen (inclusief groenten en fruit) geen specifieke regelgeving voor producten uit de Westelijke Sahara opgesteld.

Vraag 2

Is het waar dat de Europese Commissie toestaat dat producten uit de Westelijke Sahara als zijnde afkomstig uit Marokko worden gelabeld, waardoor gebruik gemaakt kan worden van preferentiële tarieven? Indien neen, wat zijn dan de feiten? Is het waar dat er een aparte land code bestaat voor producten uit de Westelijke Sahara? Indien neen, waarom niet?

Antwoord

Er moet een onderscheid gemaakt worden tussen de regelgeving inzake de etikettering van levensmiddelen en de regelgeving inzake de toepassing van preferentiële tarieven. Zie voor het beleid van de Commissie en bestaande regelgeving inzake etikettering, het antwoord op vraag 1.

Het EU Marokko Associatieakkoord en het landbouwprotocol bevatten geen rechtstreekse verwijzing naar de Westelijke Sahara, maar staan niet in de weg aan toepassingen ervan op de Westelijke Sahara. Het internationaal recht beschouwt activiteiten gerelateerd aan natuurlijke hulpbronnen door een gezag uitvoerend bestuur in een niet zichzelf besturend gebied als rechtmatig, voor zover de activiteiten niet worden ondernomen ten koste van de behoeften en belangen van de oorspronkelijke bevolking van het gebied. De rechtmatigheid hangt af van de wijze waarop deze verplichting door Marokko, dat feitelijk gezag uitoefent in de Westelijke Sahara, wordt geïmplementeerd.

De Europese Unie en de Westelijke Sahara hebben geen vrijhandelsverdrag afgesloten en de Europese Unie heeft voor de Westelijke Sahara ook geen unilaterale regeling getroffen. Er bestaat inderdaad ten behoeve van de douaneprocedures een EU-landencode voor producten uit de Westelijke Sahara, t.w. "EH".

Vraag 3

Kunt u aangeven waarom het kabinet nog steeds beziet of een etiketteringsadvies (net als met betrekking tot producten uit illegale nederzettingen in bezet Palestijns gebied) betreffende de Westelijke Sahara nodig is? Waarom zou een dergelijk advies hier mogelijk niet nodig zijn?

Vraag 4

Kunt u toelichten in hoeverre de situatie met betrekking tot de Westelijke Sahara verschilt van die van de bezette Palestijnse gebieden, met name waar het gaat om internationale consensus over de internationaalrechtelijke status van beide gebieden? Waarom heeft dit mogelijk gevolgen voor zaken betreffende consumentenmisleiding?

Onze Referentie

Antwoord 3, 4

Bij de beoordeling van de opportuniteit van een etiketteringsadvies met betrekking tot producten uit de Westelijke Sahara hanteert het kabinet als uitgangspunt dat een EU-brede aanpak dient te worden nagestreefd. In de discussie speelt een rol dat de Westelijke Sahara een niet-zichzelf-besturend gebied is als bedoeld in het Handvest van de Verenigde Naties. Het verschil in vergelijking met de situatie in de Palestijnse Gebieden zit met name in het feit dat er de afgelopen jaren veel minder aandacht is geweest voor de Westelijke Sahara, waardoor er minder consensus bestaat ten aanzien van de beleidsmatige en juridische implicaties van de internationaalrechtelijke status van de Westelijke Sahara als niet-zichzelf besturend gebied.

Vraag 5

Kunt u aangeven wat er sinds augustus 2012, toen over dit onderwerp eveneens schriftelijke vragen werden gesteld, concreet is gedaan om een einde te maken aan de misleiding over de oorsprong van producten uit de Westelijke Sahara?

Antwoord

Het kabinet hecht belang aan duidelijkheid over de oorsprong c.q. herkomst van producten. Nederland heeft dan ook bij de Europese Commissie aangedrongen op meer duidelijkheid ten aanzien van de oorsprong en herkomst van producten uit de Westelijke Sahara, zodat consumenten correct kunnen worden geïnformeerd. De Commissie heeft te dien aanzien nog geen initiatieven genomen. Zie ook het antwoord op vraag 3 en 4.

Input memo woordvoering economische activiteiten 10 2 a

Westelijke Sahara

Achtergrond

- 11, 10 2 a
- WS in 1963 door AVVN op de lijst van niet-zichzelf besturende gebieden ("non-self-governing territory") geplaatst. Ook NL en EU beschouwen het als zodanig.
- 11, 10 2 a
- 11
- De tekst van dat advies wordt momenteel herzien en nader toegelicht. Die nieuwe tekst is in onderstaande woordvoeringslijn verwerkt.

Voorgestelde woordvoering

- 11

Voorstel wijziging website Agentschap NL aangaande Westelijke Sahara
---

Huidige tekst op landenpagina Marokko:

MVO Aandachtspunt: Westelijke Sahara

Nederland erkent de Marokkaanse soevereiniteit over de Westelijke Sahara niet.

De Nederlandse regering ontraadt daarom investeringen en handel in het gebied van de Westelijke Sahara onder de 27e breedtegraad.

Veranderen in onderstaande tekst en plaatsing op landenpagina van:

Marokko, Mauretanië en Algerije.

MVO Aandachtspunt: Westelijke Sahara

De voormalige Spaanse kolonie Westelijke Sahara is het enige gebied in Afrika dat nog wordt bestuurd onder toezicht van de Verenigde Naties (VN) in afwachting van de uitoefening van het recht op zelfbeschikking door de oorspronkelijke Sahrawi-bevolking van het gebied. Sinds 1975 oefent Marokko feitelijk gezag uit in het grootste deel van de Westelijke Sahara. Tot 1991 vond er een gewapende strijd plaats in het gebied tussen Marokko en de verzetsbeweging Frente Polisario. In dat jaar werd een staakt-het-vuren afgekondigd en sindsdien bemiddelt de VN tussen beide partijen en helpt de VN bij het vinden van een politieke en duurzame oplossing voor het bestuur van het gebied. In al die jaren is het echter nog steeds niet tot een vergelijk gekomen tussen de partijen.

De Westelijke Sahara is volgens de VN een niet-zichzelf besturend gebied ('non-self governing territory'). De beginselen voor de uitoefening van bevoegdheden en verantwoordelijkheden door de beherende macht ('administering power') van niet-zichzelf besturende gebieden zijn van toepassing. Economische activiteiten in de Westelijke Sahara zijn niet per definitie in strijd met het internationaal recht: er mogen economische activiteiten plaatsvinden in niet-zichzelf besturende gebieden, zoals de Westelijke Sahara, op voorwaarde dat de opbrengsten van dergelijke activiteiten ten goede komen aan de oorspronkelijke Sahrawi-bevolking. De rechtmatigheid van deze activiteiten hangt af van de wijze waarop deze verplichting wordt geïmplementeerd.

Vanwege het conflict over de status van het gebied waarschuwt de Nederlandse regering bij het doen van investeringen en zaken in het gebied van de Westelijke Sahara onder de 27e breedtegraad. Het conflict en het moeilijke internationale krachtenveld ten aanzien van de Westelijke Sahara brengen risico's met zich mee voor bedrijven (bijvoorbeeld ten aanzien van (achteraf) onterecht genoten voordelen en daarmee gepaard gaande imago schade). Deze risico's houden, onder andere, verband met de correcte etikettering en certificering van herkomst van producten afkomstig uit de Westelijke Sahara.

Nederland, net als de EU, stelt zich neutraal op ten aanzien van het conflict tussen Marokko en Frente Polisario en erkent noch de claims op het gebied van Marokko noch die van Frente Polisario. Nederland steunt de VN en de persoonlijke gezant van de Secretaris-Generaal van de VN bij zijn pogingen om tot een politieke en duurzame oplossing te komen die voorziet in zelfbeschikking voor de oorspronkelijke Sahrawi-bevolking van het gebied.

- De Westelijke Sahara (WS) is sinds 1975 grotendeels in handen van Marokko (voorheen van Spanje).
- De verzetsbeweging Polisario vecht voor een onafhankelijke staat voor de oorspronkelijke inwoners van het gebied, daarin gesteund door Algerije.
- De VN beschouwt de WS als een '*non-self-governing territory*'. Marokko geldt daarbij als '*de facto administrative power*' en oefent het feitelijk gezag uit over het gebied.
- In 1997 is door de SGVN de functie speciaal gezant van de WS in het leven geroepen om een duurzame oplossing voor het probleem te vinden. De onderhandelingen tussen Marokko en Polisario bevinden zich echter al jaren in een impasse, omdat Marokko niet verder wil gaan dan zelfbestuur binnen Marokkaanse grenzen, terwijl Polisario volledige onafhankelijkheid eist. Het conflict geldt daardoor als '*frozen conflict*'.
- Nederland, net als de meeste andere EU landen, erkent de Westelijke Sahara niet als onafhankelijke staat, maar evenmin als onderdeel van Marokko.
- NL stelt zich volledig neutraal op en steunt de VN en de persoonlijke gezant van de SG bij zijn pogingen om tot een politieke en duurzame oplossing te komen die voorziet in zelfbeschikking voor de oorspronkelijke bevolking van het gebied.
- **10.2 a** [redacted]
[redacted]
[redacted]
[redacted]
- Economisch gezien is de WS vooral interessant voor landbouw, mijnbouw en visserij. **11** [redacted]
[redacted]
[redacted]
- Marokko is verplicht daarop toe te zien. De rechtmatigheid van de economische activiteiten hangt dan ook af van de wijze waarop deze verplichting door Marokko wordt nageleefd.
- Vanwege het conflict over de status van het gebied waarschuwt Nederland voor het doen van investeringen en het zakendoen in het gebied van de Westelijke Sahara onder de 27e breedtegraad. Het conflict brengt risico's met zich mee voor bedrijven (bijvoorbeeld bij etikettering, certificering van herkomst) vanwege mogelijk onterecht genoten voordelen en daarmee gepaard gaande imagoschade.

Bezoek plv DG BEB aan Europese Commissie, DG Trade – Sofia Munoz - op 20 maart 2014

Doel van het bezoek aan DG TRADE was om de gevoeligheden mbt de Westelijke Sahara in NL aan te geven.

De volgende punten kwamen in het gesprek naar voren:

- NL heeft gevoeligheden mbt WS onder de aandacht gebracht. 10 2 a [redacted]
[redacted] Nergens is expliciet bepaald dat de WS onder het akkoord valt, zoals dat ook niet bij deelakkoorden het geval was.
- 10 2 a [redacted]
[redacted]
- Cie gaf aan dat de DCFTA met Marokko in het verlengde ligt van het Associatie Akkoord en het geen nieuw akkoord betreft; maar herziening van een bestaand akkoord 'an agreement on governance, no agreement on market access for goods'. Wel worden diensten meegenomen in de DCFTA maar diensten zijn minder relevant in de handel met Marokko. Voor Marokko gaat het vooral om handel in agrarische en vis producten; daarover zijn gescheiden akkoorden afgesloten. 11, 10 2 g [redacted]
- Er is een groot verschil met visserijakkoord waarbij handel in goederen veel grotere rol speelt; en waarbij het daardoor van groter belang was dat opbrengsten ten goede komen van lokale bevolking. Bij visserij akkoord is technische assistentie opgenomen tbv WS. Er is daar geen Comité dat toezicht houdt, maar implementatie wordt besproken tussen overheden.
- 11, 10 2 g [redacted]
[redacted] Het Economic and Social Cte in Marokko is een van de actoren die betrokken is bij het hoofdstuk over handel en duurzame ontwikkeling.
- CIE gaat nu aan 'positon paper' werken nav het Sustainability Impact Assessment (SIA) en verwacht deze binnen 2 maanden te publiceren.
- 10 2 a [redacted]
- 10 2 a, 11 ve [redacted]
[redacted]
[redacted]
- Daarnaast ligt complexiteit van het akkoord in afstemmen van regelgeving op EU interne markt (diensten en aanbestedingen).
- 10 2 g [redacted]
[redacted]

11. Q&A's: Ontmoedigingsbeleid en OESO-richtlijnen

Q&A: 110

Q: Waarom spreekt het ontmoedigingsbeleid over directe relaties met de 10 2 a terwijl de OESO-richtlijnen en prof. Ruggie van bedrijven verwachten dat zij ook voor hun indirecte negatieve effecten verantwoordelijkheid nemen?

A:

- Het ontmoedigingsbeleid is te beschouwen als een concretisering van wat de NL overheid onwenselijk acht. Dit is naar de mening van de overheid in overeenstemming met de OESO-richtlijnen.
- Dit beleid laat onverlet dat bedrijven de eigen verantwoordelijkheid hebben bij al hun internationale activiteiten, ,ander onderwerp , zich te houden aan de OESO-richtlijnen.
- Het is mogelijk dat bedrijven bij de toepassing van de OESO-richtlijnen in hun eigen specifieke geval tot de conclusie komen dat zij verdergaande maatregelen moeten overwegen. Dit is de verantwoordelijkheid van de bedrijven zelf.
- Wanneer belanghebbenden gegronde redenen hebben om in het licht van de OESO-richtlijnen te twijfelen aan de afwegingen die een bedrijf heeft gemaakt, kunnen zij daarvan melding doen bij het Nationaal Contactpunt voor de OESO-richtlijnen. Dit kan de betrokken partijen helpen bij het vinden van een verantwoorde toepassing van de OESO-richtlijnen in de specifieke bedrijfscontext.

11. Q&A's: Ontmoedigingsbeleid en OESO-richtlijnen

Ander onderwerp

11. Q&A's: Ontmoedigingsbeleid en OESO-richtlijnen

Q&A 111

Ander onderwerp

Van: **RS**

Aan: DIE en IMH

Kopie: DGBEB, SG, DGPZ, DAM, BPZ, DJZ, PS, COM en PA-R

Kenmerk: ENV-2014.3176

Datum: 7 april 2014

Onderwerp: Vrijhandelsakkoord Marokko; beleidsinzet Westelijke Sahara

R akkoord met gevraagd besluit.

Aan
Van
Via
Kopie aan
Afgestemd met

M en R
DIE en IMH
DGES
SG, DGBEB, DGPZ
DAM, IMH, BPZ, DJZ

TER BESLISSING

Datum
2 april 2014

Onze Referentie
MINBUZA-2014.143949

Opgesteld door

10 2 e

memo

Vrijhandelsakkoord Marokko; beleidsinzet Westelijke Sahara

Aanleiding

Zorgen Tweede Kamer over positie Westelijke Sahara (WS) en wijze waarop rechten bevolking zijn gewaarborgd in het kader van EU-verdragen met Marokko. Een nieuwe fase in de onderhandelingen over de 'Deep and Comprehensive Free Trade Agreement' (DCFTA) tussen de EU en Marokko biedt de gelegenheid om deze kwestie te adresseren.

Gevraagd besluit

Uw akkoord met de volgende aanpak:

- Het 'Sustainability Impact Assessment' en verwachte reactie CIE daarop aangrijpen om met gelijkgezinden agendering van WS ijk DCFTA in Raadskader te bewerkstelligen.
- Inzet richten op aandacht voor internationaalrechtelijke randvoorwaarden t.a.v. handel met WS.

akkoord U

11

Kern/samenvatting

- Positie CIE*
10 2 a
- Internationaalrechtelijke randvoorwaarden*
Bij de-facto toepassing van DCFTA op WS dienen, in lijn met het VN-Handvest, de voordelen van handel met WS ten goede te komen aan de oorspronkelijke bevolking en overeenkomstig de "wensen" (inspraak, overleg) te zijn van de oorspronkelijk bevolking.
- Proces*
In het 'Sustainability Impact Assessment' (SIA), uitgevoerd door externe consultant, is door de NGO *Western Sahara Resource Watch* opgeroepen tot het maken van een onderscheid tussen Marokko en de WS (algemeen en MR-situatie), en tot meer betrokkenheid van de Saharawi bevolking.
- Vervolgstappen*
10 2 a

v10 2 a

S

Datum

2 april 2014

Onze Referentie

MINBUZA-2014.143949

- *Inzet*

Indien dit CIE-paper op zich laat wachten of bovengenoemde zorgen hierin onvoldoende worden geadresseerd, is agendering in Raadskader (waaronder Maghreb/Mashrek RWG, handelspolitiek comité) opportuun. Zo kan aandacht voor internationaalrechtelijke randvoorwaarde t.a.v. WS worden bewerkstelligd. Bv. door opname effectief toezichtmechanisme in hoofdstuk over handel en duurzaamheid, waarbij het maatschappelijk middenveld, inclusief stakeholders uit WS, wordt betrokken.

- *Krachtenveld*

10 2 a

11

- *Risico's*

10 2 a

11

Toelichting

- DCFTA valt onder de paraplu van het Associatieakkoord EU-Marokko. De vierde onderhandelingsronde vindt plaats in de week van 7 april a.s. Ondanks ambitie Commissaris De Gucht om DCFTA voor de zomer af te ronden, is 2015 meer realistisch volgens EU onderhandelaar 10 2 e

- 11, 10 2 a

- Vanuit de Tweede Kamer zijn geregeld Kamervragen gesteld (VVD, D66, SP) over afspraken tussen de EU en Marokko, en de wijze waarop de belangen van de bevolking van de WS hierin gewaarborgd zijn.
- Voor het bedrijfsleven is het van belang dat er duidelijkheid is over toepassing van het DCFTA. Vanwege het conflict over de status van het gebied hanteert Nederland ondernemingsadvies voor de WS. Het kabinet waarschuwt hierin voor het moeilijke internationale krachtenveld ten aanzien van de WS, hetgeen mogelijk risico's met zich mee brengt voor Nederlandse bedrijven.

11

11

Grote gevoeligheid – geopolitiek belang

- 10 2 a

-

-

-

-

Mensenrechten/vrede

- 10 2 a

-

-

Agendering

- 10 2 a

-

-

-

-

- 10 2 a [redacted]
- [redacted]

Juridische context

- 10 2 a [redacted]
- [redacted]
- [redacted]
- [redacted]
- [redacted]

Link met etikettering bezette gebieden:

- 10 2 a [redacted]

Bilaterale bezoeken:

- 10 2 a [redacted]

Van: PS

Aan: DIE en IMH via DCES

Cc.: RS

Datum: 8 april 2014

Onderwerp: Vrijhandelsakkoord Marokko; beleidsinzet Westelijke Sahara

Makkoord met voorgestelde aanpak.

102e

Aan
Van
Via
Kopie aan
Afgestemd met

M en R
DIE en IMH
DGE
SG, DGBEB, DGPZ
DAM, IMH, BPZ, DJZ

TER BESLISSING

Datum
2 april 2014

Onze Referentie
MINBUZA-2014.143949

Opgesteld door

10 2 e

memo

Vrijhandelsakkoord Marokko; beleidsinzet Westelijke Sahara

Aanleiding

Zorgen Tweede Kamer over positie Westelijke Sahara (WS) en wijze waarop rechten bevolking zijn gewaarborgd in het kader van EU-verdragen met Marokko. Een nieuwe fase in de onderhandelingen over de 'Deep and Comprehensive Free Trade Agreement' (DCFTA) tussen de EU en Marokko biedt de gelegenheid om deze kwestie te adresseren.

Gevraagd besluit

Uw akkoord met de volgende aanpak:

- Het 'Sustainability Impact Assessment' en verwachte reactie CIE daarop aangrijpen om met gelijkgezinden agendering van WS ijk DCFTA in Raadskader te bewerkstelligen.
- Inzet richten op aandacht voor internationaalrechtelijke randvoorwaarden t.a.v. handel met WS.
- 11

11,
10 2
a

Akkoord

Kern/samenvatting

- *Positie CIE*
10 2 a
- *Internationaalrechtelijke randvoorwaarden*
Bij de-facto toepassing van DCFTA op WS dienen, in lijn met het VN-Handvest, de voordelen van handel met WS ten goede te komen aan de oorspronkelijke bevolking en overeenkomstig de "wensen" (inspraak, overleg) te zijn van de oorspronkelijk bevolking.
- *Proces*
In het 'Sustainability Impact Assessment' (SIA), uitgevoerd door externe consultant, is door de NGO *Western Sahara Resource Watch* opgeroepen tot het maken van een onderscheid tussen Marokko en de WS (algemeen en MR-situatie), en tot meer betrokkenheid van de Saharawi bevolking.
- *Vervolgstappen*

10 2 a

Onze Referentie
MINBUZA-2014.143949

Inzet

Indien dit CIE-paper op zich laat wachten of bovengenoemde zorgen hierin onvoldoende worden geadresseerd, is agendering in Raadskader (waaronder Maghreb/Mashrek RWG, handelspolitiek comité) opportuun. Zo kan aandacht voor internationaalrechtelijke randvoorwaarde t.a.v. WS worden bewerkstelligd. Bv. door opname effectief toezichtmechanisme in hoofdstuk over handel en duurzaamheid, waarbij het maatschappelijk middenveld, inclusief stakeholders uit WS, wordt betrokken.

• **Krachtenveld**

10 2 a

10 2 a, 11

• **Risico's**

10 2 a

Toelichting

- DCFTA valt onder de paraplu van het Associatieakkoord EU-Marokko. De vierde onderhandelingsronde vindt plaats in de week van 7 april a.s. Ondanks ambitie Commissaris De Gucht om DCFTA voor de zomer af te ronden, is 2015 meer realistisch volgens EU onderhandelaar 10 2 e.
- Wat NL betreft vormt formulering van de geografische reikwijdte in EU-verdragen geen correcte aanduiding voor de uitoefening van gezag door Marokko in (wateren van de) Westelijke Sahara. NL heeft een verklaring van die strekking afgelegd bij (onthouding van) stemming over het visserijprotocol in de Raad. Echter, gezien de praktijk van de CIE, volgt NL de beleidslijn dat de verdragen niet in de weg staan aan toepassing ervan op de WS, mits de internationaalrechtelijke randvoorwaarden worden gerespecteerd.
- Vanuit de Tweede Kamer zijn geregeld Kamervragen gesteld (VVD, D66, SP) over afspraken tussen de EU en Marokko, en de wijze waarop de belangen van de bevolking van de WS hierin gewaarborgd zijn.
- Voor het bedrijfsleven is het van belang dat er duidelijkheid is over toepassing van het DCFTA. Vanwege het conflict over de status van het gebied hanteert Nederland ondernemingsadvies voor de WS. Het kabinet waarschuwt hierin voor het moeilijke internationale krachtenveld ten aanzien van de WS, hetgeen mogelijk risico's met zich mee brengt voor Nederlandse bedrijven.

Bijlage: 11

---

24 april 2014

Ministerie van Buitenlandse Zaken
Berichtenverkeer

[REDACTED]

[REDACTED]

[REDACTED] [REDACTED]

[REDACTED]

ander onderwerp

ander
onderwer
p

ander onderwerp

Berichtgegevens [BZ-V]

Aan : 10 2 e [REDACTED]
[REDACTED]
Afgestemd : DAM, BPZ, DJZ, DVB, IMH, DCM, V&J, DAF
Kenmerk : DIE-218/2014
Type : Beleids
Prioriteit : Routine
Rubricering : BZ-Vertrouwelijk
Categorie : Verslag/Info

Dit bericht kan informatie bevatten die niet voor u is bestemd. Indien u niet de geadresseerde bent of dit bericht abusievelijk aan u is toegezonden, wordt u verzocht dat aan de afzender te melden en het bericht te verwijderen. De Staat aanvaardt geen aansprakelijkheid voor schade, van welke aard ook, die verband houdt met risico's verbonden aan het elektronisch verzenden van berichten.

This message may contain information that is not intended for you. If you are not the addressee or if this message was sent to you by mistake, you are requested to inform the sender and delete the message. The State accepts no liability for damage of any kind resulting from the risks inherent in the electronic transmission of messages.

Ministerie van Buitenlandse Zaken

Nationaal Contactpunt

Secretariaat NCP
Postbus 20061
2500 EB Den Haag
Nederland
www.rijksoverheid.nl

Contactpersoon

10 2 e

T 070 10 2 e
10 2 e @minbuza.nl

Datum

16 juni 2014

verslag

Omschrijving	Dialogo Herkomstaanduiding
Vergaderdatum en -tijd	16 juni 2014, -15.30-16.30
Vergaderplaats	Ministerie van Buitenlandse Zaken
Aanwezig	10 2 e (NCP-secretariaat, verslag)

Welkom:

Vastgesteld wordt dat deze bijeenkomst plaats vindt op basis van de ToR, ondanks het verlopen van de in deze ToR genoemde einddatum.

Vaststelling verslag:

Verslag van 2 december 2013 wordt vastgesteld. Op verzoek van Somo heeft het NCP secretariaat een reactie van Profunda n.a.v. het besprokene in de vergadering van 2 december meegezonden met het verslag van die vergadering. De heer 10 2 e geeft aan verbaasd te zijn over toezending langs deze weg.

Update recente ontwikkelingen:

ander onderwerp

10 2 e heeft gesproken met 10 2 e, OESO. Zij wijst partijen op het gegeven dat de OESO heeft aangegeven open te staan om het onderwerp herkomstetikettering te bekijken, desgewenst kunnen partijen een verzoek hiertoe toesturen. Wellicht kunnen partijen dit ook opnemen met OECD Watch 10 2 e of VNO-NCW (10 2 e).

Mevr. 10 2 e zou graag een toelichting ontvangen op hoe de Nederlandse douane werkt, waar de Nederlandse regering meldt dat de douane toeziet op correct

etikettering (welk product komt uit Marokko, welk product uit bezet West-Sahara). Toelichting zal worden gevraagd bij het Ministerie van Buitenlandse Zaken.

Datum

16 juni 2014

Onze referentie

Mevr. **10 2**: Problematiek in de bezette gebieden met betrekking tot dit onderwerp staat volop in de belangstelling. De verplichtingen voor bedrijven volgens de OESO Richtlijnen op het gebied van mensenrechten en due diligence, en wat de consequentie hier van is voor producten uit de bezette gebieden, is essentieel. Dit is een onderwerp wat in het verloop van de dialoog steeds belangrijker is geworden, ook gezien recente ontwikkelingen zoals het besluit van Vitens, Royal Haskoning en PGGM om relaties met de nederzettingen te verbreken, de verdere invulling van due diligence door de SER, de geplande gesprekken met de door KPMG geïdentificeerde risico sectoren (inclusief de sectoren voedingsmiddelen, groothandel, detailhandel), de mislukte vredesonderhandelingen, etc.

Mevr. **10 2 e**: ander onderwerp

ander onderwerp

Dhr. **10 2 e** Verwijst naar de themarapportage Due Diligence van de SER (<https://www.ser.nl/nl/publicaties/overige/2010-2019/2014/themarapportage-due-diligence.aspx>).

Op verzoek van het Kabinet heeft KPMG een Sector Risico Analyse gemaakt. Met de SRA wil het Kabinet inzicht krijgen in welke Nederlandse sectoren zich grote risico's voordoen op het vlak van mens en milieu. Van de sectoren met een relatief hoog risico profiel wil de overheid in kaart brengen in hoeverre zij op dit moment invulling geven aan hun due diligence (<https://zoek.officielebekendmakingen.nl/kst-26485-187.html>).

Onder de 13 sectoren waarbij de risico's als relatief groot zijn beoordeeld vallen ook de sectoren voedingsmiddelen, land- en tuinbouw, groothandel en detailhandel. De branche-organisaties zullen ook betrokken worden bij het vervolgtraject.

Op 3 april jl. vond het Algemeen Overleg Internationaal Maatschappelijk Verantwoord ondernemen plaats (verslag: <https://zoek.officielebekendmakingen.nl/kst-26485-179.html>), vervolg van dit AO zal plaatsvinden op 3 juli.

Het Nationaal Actieplan Bedrijfsleven en Mensenrechten is te vinden op: <http://www.rijksoverheid.nl/documenten-en-publicaties/rapporten/2013/12/20/nationaal-actieplan-bedrijfsleven-en-mensenrechten.html>

Mevr. 10 2 e geeft een toelichting op het per mail van 6 juni toegestuurde memo van (Samenwerking voor Palestina, Stichting Zelfbeschikking West Sahara en SOMO) over de Richtlijnen die in deze kwestie van belang zijn.

Datum
16 juni 2014

ander onderwerp

Beide partijen zijn zich bewust van de politieke gevoeligheden die hierbij meespelen. 10 2 e verzoekt Somo om een tekstvoorstel te doen voor etikettering ('etikettering in enge zin'). CBL geeft aan dat het om een breed gedragen tekst zou moeten gaan om discussie te voorkomen. CBL/Frugiventa wordt verzocht na te gaan hoe dit in de sector in de praktijk gebracht zou kunnen worden. Hoe wordt het aan de orde gesteld, hoe wordt gekomen tot commitment aan het proces. Daarbij wordt CBL ook verzocht om na te gaan wat de toepassing van de Richtlijnen op het gebied van mensenrechten en due diligence betekent voor de in- en verkoop van nederzettingenproducten.

Vervolgtraject:

Het NCP zal een afspraak maken met CBL om het bovenstaande nader te bespreken, waarna voorgesteld wordt om in juli gezamenlijk nogmaals bijeen te komen om verder te spreken over de tekstvoorstellen. Mocht een bijeenkomst voor de zomer niet meer lukken dan kunnen de teksten ook per mail worden kortgesloten.

Ministerie van Buitenlandse Zaken
Berichtenverkeer

Rijks-Intern

Marokko - Bilateraal - Bedrijfsleven - Verkennende economische missie Marokko, juni 2014

Van : dgbeb-dio
Verzonden op : 9 juli 2014 15:30
Land/regio : Marokko
Forum : Bilateraal
Thema : Bedrijfsleven

Samenvatting

Van 10-11 juni vond een verkennende economische missie plaats naar Marokko van PlvDGBEB samen met de Speciaal Gezant Natuurlijke Hulpbronnen. **10 1 c**

ander onderwerp

De tweede dag stond in het teken van een bezoek aan Marokko's fosfaatbedrijf OCP (Office Chérifien des Phosphates). De gesprekken waren gericht op versterken van kansen en intensivering van de economische samenwerking op verschillende sectoren gerelateerd aan de uitbreidingsstrategie van OCP en gekoppeld aan voedselzekerheid (duurzaamheid, waterbeheer en waterzuivering, mijnbouw, landbouw, maar ook energie en milieu). Daarnaast werd gesproken over kansen in de zuivelsector en agrologistiek en de mogelijkheden voor samenwerking in Sub-Sahara Afrika. Nederlandse expertise is tijdens de diverse programma onderdelen goed door de delegatie voor het voetlicht gebracht.

De inzet om als vervolg van deze missie een bedrijvenmissie naar Nederland te laten komen is geslaagd. De voorzitter van de Marokkaans-Nederlandse kamer van de Marokkaanse werkgeversorganisatie heeft aangegeven nog dit jaar een agromissie naar Nederland te willen organiseren. De CEO van OCP lichtte de strategie en visie op de wereldvoedselvoorziening in relatie tot fosfaat en kunstmest toe. Hij gaf aan graag samen te willen werken met Nederland op het gebied van kennisuitwisseling, duurzaamheid, voedselzekerheid en logistiek. Ten aanzien van kennisuitwisseling bleek grote belangstelling voor samenwerking met de WUR, en expertise van TNO op o.a. het gebied van circulaire economie en waarover ook al contacten zijn gelegd vanuit het Ministerie van IenM en de Nederlandse Vereniging van Afvalmanagement-organisaties (NVRD). Afgesproken is om in het najaar een tegenbezoek aan Nederland in samenwerking met de WUR te organiseren voor de CEO van OCP. De voorzitter van de WUR, **10 2 e**, is goed bekend met OCP en direct hierover ingelicht.

Follow-up van het bezoek:

- Voorgenomen bezoek OCP aan NL laatste kwartaal 2014;
- Voorgenomen missie agrofood van Marokko (CGEM e.a.) naar NL;
- Mogelijkheden voor een bredere handelsmissie van R naar Marokko nagaan.

Commentaar

Met voldoening kan worden teruggekeken op een geslaagde missie naar Marokko, niet in de laatste plaats vanwege het enthousiasme van de Marokkaanse gesprekspartners voor de samenwerkings-mogelijkheden met Nederland. De

bilaterale gesprekken met de Marokkaanse autoriteiten en OCP vonden zonder uitzondering plaats in een open en plezierige sfeer.

Marokko ziet ook in Nederland een handels- en investeringspartner en er is interesse voor Nederlandse expertise in verschillende sectoren. Hierop inspringen is een interessante uitdaging voor het Nederlandse bedrijfsleven. Het potentieel is groot, Marokko is interessant als hightech land en hub voor Afrika. Politieke inzet, economische diplomatie, G2G-programma's, K2K, B2B en de inzet van het bestaande financieel instrumentarium blijft essentieel om het bedrijfsleven voet aan de grond te laten krijgen en deuren te openen. Van Marokkaanse zijde werd het belang van presentie ter plaatste nadrukkelijk genoemd. De meegereisde bedrijven en kennisinstellingen waren onder de indruk van de mogelijkheden in Marokko en zien potentie voor meer samenwerking.

Voor Marokko en OCP is relatieopbouw erg belangrijk. Sinds het werkbezoek in 2012 van DG-IB (EL&I) aan Marokko en OCP, hebben verschillende Nederlandse partners OCP bezocht. Met het bezoek van PlvDGBEB en de Speciaal Gezant Natuurlijke Hulpbronnen is een effectieve bijdrage geleverd aan de bestaande economische relaties met als resultaat een tegenbezoek in 2014.

Het is belangrijk om het momentum vast te houden en nog dit jaar opvolging te geven aan het toegezegde tegenbezoek van OCP. Eveneens is geconstateerd dat de tijd rijp is voor een bredere handelsmissie naar Marokko, voortbouwend op de vraag vanuit de deelnemende en geïnteresseerde bedrijven en kennisinstellingen. Tevens is er belangstelling voor samenwerking in Sub- Sahara Afrika. Marokko en Nederland zijn beide actief in Afrika en kunnen samen optrekken op het gebied van voedselzekerheid, landbouw, watermanagement en capaciteitsopbouw.

Een groter economisch profiel van Nederland in Marokko – dat zich economisch onmiskenbaar ontwikkelt maar een blinde vlek blijft het Nederlandse bedrijfsleven – is ook een kerndoelstelling van het Meerjarig Interdepartementaal beleidsplan (2013 vastgesteld). Immers het streven is de relatie met Marokko te verbreden en te verdiepen om incidenten en pijndossiers in de relatie (die onvermijdelijk zijn gezien de gezamenlijke migratiegeschiedenis) beter op te kunnen vangen.

Bericht

PlvDGBEB, Marten van den Berg, leidde samen met de Speciale Gezant Natuurlijke Hulpbronnen, Jaime de Bourbon de Parme, van 10-11 juni jl. een succesvolle verkennende economische missie naar Marokko. Een eerste stap in een lange termijn proces gericht op het verstevigen van de relaties en spin-off voor meer concrete 'leads'. 10 1 c

De missie richtte zich primair op het verkennen en intensiveren van de bilaterale economische betrekkingen op het gebied van water en landbouw/voedselzekerheid, duurzaamheid en andere aan fosfaat gerelateerde terreinen. Marokko is relatief onbekend bij Nederlandse bedrijven. Toch groeide de Marokkaanse economie in de afgelopen 10 jaar jaarlijks gemiddeld tegen de 5% en is veel geïnvesteerd in infrastructuur voor verdere economische groei. Marokko trekt steeds meer buitenlandse investeerders aan (o.a. uit de Golfregio), en klimt gestaag op de "Doing Business"ranglijst. De missie bood goede gelegenheid om de Nederlandse kennis en kunde voor het voetlicht te brengen.

Focus van het bezoek was de grootste fosfaatproducent ter wereld OCP, dat bezig is met een internationale opmars met een indrukwekkend investeringsprogramma. Sinds het bezoek van DGIB (EL&I), Simon Smits, aan OCP in oktober 2012 is de afgelopen twee jaar gewerkt aan de opbouw van de relatie met OCP door intensieve contacten via de ambassade en partners in Nederland, zoals het Ministerie van IenM, Wetsus, NFIA, HCSS en Stad Rotterdam, die OCP allen hebben bezocht in de eerste helft van 2014.

Vanuit fosfaat zijn goede verbanden te leggen met het Nederlands bedrijfsleven en kennisinstellingen. OCP is bezig met duurzaam gebruik van fosfaat en streven naar maatwerk bij de toepassing van kunstmest. Kansen voor onderzoekers en, in het verlengde daarvan voor gespecialiseerde bedrijven in de landbouwsector. Tijdens de gesprekken is tevens het MVO beleid van de Nederlandse overheid en het belang van MVO voor het MKB door PlvDGBEB toegelicht. OCP is al een partner in het IDH initiatief voor cacao en deze relatie zou kunnen worden uitgebouwd op andere terreinen van voedselproductie, duurzaamheid en landbouwmomstandigheden in Afrika. De Speciaal Gezant Natuurlijke Hulpbronnen heeft tijdens de gesprekken het belang dat Nederland hecht aan ketenverantwoordelijkheid, duurzaamheid en leveringszekerheid goed voor het voetlicht kunnen brengen. Aan OCP is benadrukt dat Nederland hoopt om samen met Marokko en via OCP samen te kunnen werken om te komen tot duurzame mijnbouw, en gebruik van fosfaat met het oog op duurzame voedselproductie in Afrika en Europa.

Uit de verschillende programmaonderdelen kan het volgende worden ontleend:

Gesprek met minister Amara van het Ministerie van Energie en Mijnbouw.

ander onderwerp

ander onderwerp

[Redacted text block]

[Redacted text block]

[Redacted text block]

[Redacted text block]

[Redacted text block]

ander onderwerp

[Redacted text block]

[Redacted text block]

[Redacted text block]

[Redacted text block]

[Redacted text block]

ander onderwerp

Bezoek aan OCP algemeen.

Marokko beschikt over de grootste fosfaat reserves ter wereld (70%), en fosfaat is daarmee het belangrijkste Marokkaanse exportproduct. De belangrijkste fosfaatmijnen zijn gelegen in Centraal en Zuid Marokko, en volgens OCP is minder dan 2% van de reserve gelegen in de Westelijke Sahara.

OCP is verantwoordelijk voor 45% van de markt voor 'lime fosfaat' en voor 30% van de totale fosfaat export. De activiteiten van het bedrijf beslaan de hele keten: van het ontginnen van fosfaat tot het chemisch verwerken ervan en het produceren van kunstmest. Er zijn ca. 20.000 arbeidsplaatsen en het bedrijf is zeer belangrijk voor de Marokkaanse economie. In 2013 voorzag het bedrijf in 24% van de totale Marokkaanse export. OCP heeft wereldwijd een goede concurrentiepositie vanwege hoge kwaliteit van erts en het feit dat de mijnen relatief dicht bij de havens liggen. OCP is zeer ambitieus en wil verder groeien en haar positie op de fosfaatmarkt verstevigen. Voor het uitbreidingsprogramma is dit voorjaar een record *bond issue* met succes afgerond waarmee OCP 1,85 mld. USD heeft opgehaald op de (vooral VS) internationale kapitaalmarkt. De grootste fosfaatmijn in Khouribga vertegenwoordigt momenteel 53% van de reserves van OCP en men verwacht de komende jaren de productie te kunnen verdubbelen.

Men heeft de afgelopen jaren een grote transformatie ondergaan. Er zijn stappen gezet op het gebied van professionalisering (o.a. verzakelijking organisatiestructuur, overgang naar bedrijfscultuur met voertaal Engels en positionering op de wereldmarkt) en meer flexibiliteit ten aanzien van de waardeketen. Maar, ook op het gebied van duurzaamheid en MVO-beleid.

Veldbezoek Jorf Lasfar fosfaat complex terminal.

Het bezoek aan de terminal bestond uit een kennismaking met verschillende vertegenwoordigers van OCP, een presentatie door OCP en een rondleiding over het complex. De fosfaatterminal is onderdeel van de OCP groeistrategie. Het gaat om een indrukwekkende hightech fosfaatterminal, met haveninfrastructuur en een ontziltinginstallatie. Er worden momenteel 4 nieuwe kunstmestfabrieken in parallel gebouwd. De eerste is speciaal toegewijd aan Afrika en was een investering van 600 mln. USD. High-techprocessen zorgen voor op maat gemaakte kunstmest ten behoeve van de verschillende klanten. Ook de in april in gebruik genomen slurry pijp versterkt het concurrerend vermogen van OCP, en is onderdeel van de groeistrategie. Via deze pijp wordt de fosfaatslurry vanuit de hoger gelegen mijn Khouribga, getransporteerd naar de haven Jorf Lasfar. Hierdoor efficiënter watergebruik en tevens drastische reducering van de kosten van water- en energieverbruik (de transportkosten zijn hierdoor met 90% naar beneden gegaan). Het water dat wordt gebruikt voor het transport via de slurripijp, komt niet alleen van de fosfaat laag in de mijn, maar ook van een stuwmeer in het Atlasgebergte, ten oosten van Khouribga en van het gezuiverde rioolwater van Khouribga. Hierdoor wordt geen beroep meer gedaan op het grondwater.

OCP gebruikt ook steeds meer duurzame technieken bij de mijnbouw. Zo heeft men een systeem ontwikkeld om de toplaag van de mijn die eerst verwijderd om de fosfaatertsen op te graven, weer terug te schuiven in de gaten die zijn ontstaan. Vervolgens worden bomen en struiken teruggeplant om erosie te voorkomen en bosbouw te stimuleren waarbij de lokale bevolking wordt betrokken bij de bosbouw, landbouw en bevordering van de biodiversiteit.

Naast het fysieke aspect van duurzaamheid, is OCP ook actief op het gebied van CSR. Lokale gemeenschappen worden nadrukkelijk betrokken bij de ontwikkeling van beleid en investeringen. Om o.a. de jongeren werkloosheid tegen te gaan heeft OCP een Foundation opgericht (budget van jaarlijks 200 miljoen euro), met als doel trainingscenters op te richten waar mensen worden opgeleid zonder dat ze daarna bij OCP aan de slag moeten. Van de leveranciers vraagt OCP dat ze financieel of aan de trainingen bijdragen. Dit model wordt ook elders in Afrika door OCP en diens leveranciers uitgerold. Een ander belangrijk project dat door de OCP Foundation wordt aangestuurd is de oprichting van de nieuwe Mohammed VI Universiteit in Ben Guerir, nabij Marrakech. Deze Universiteit wil zich ontwikkelen tot een top management en technische universiteit voor Afrika met veel aandacht voor landbouw- en watertechnologie. OCP en WUR hebben wederzijdse belangstelling geuit om te onderzoeken hoe de WUR betrokken

kan worden bij dit project. Vermeldenswaardig is dat de nieuwe voorzitter van de WUR, Louise Fresco, een adviserende rol heeft bij OCP.

Bezoek hoofdkantoor OCP in Casablanca.

S'middags werd de delegatie zeer hartelijk ontvangen door de CEO, dhr. Mostafa Terrab en diverse *high level* medewerkers. De CEO gaf een presentatie over de lange termijn strategie van OCP. De ambities van OCP zijn groot en naast export van fosfaaterts zullen ook producten met meer toegevoegde waarde (fosforzuur, kunstmest) worden geproduceerd. OCP heeft reeds partnerschappen met een aantal landen afgesloten om *tailor made fertilizers* te leveren. OCP ziet ook economische kansen in diverse landen in Sub-Sahara Afrika, waar 80% van de landbouwgrond ongebruikt is en waar onvoldoende (goede), of te dure kunstmest beschikbaar is. Het gebruik van kunstmest zou vijf keer hoger kunnen liggen en de vraag naar precisiebemesting is groot. Belangrijk aspect hierbij is de professionalisering van boeren (organisaties) ter plaatse om een goede partner te worden in het ecologische en industriële systeem. OCP wil in de hele keten voorzien (zaden, financiering, training etc.) en wil in feite een "one stop shop" leveren. Men is al pilots gestart in Senegal en Ethiopië. Voor het ontwikkelen van grondkaarten om de juiste kunstmest te kunnen bepalen is veel R&D nodig en hier liggen ook kansen voor Nederlandse instellingen.

OCP heeft tevens een aantal interessante projecten opgezet gerelateerd aan de productie van gas en ammonia, onder andere in Gabon, Tanzania, Nigeria en Ivoorkust. Hier vond tijdens het gesprek een uitstekende connectie plaats met Shell, aangezien OCP in een aantal van deze landen nog op zoek is naar solide partners en graag gebruik maakt van de expertise van Shell. OCP toonde zich ook geïnteresseerd in de beschikbare kennis binnen Shell op de nexus water-energie-voedsel.

OCP bouwt momenteel een nieuwe stad, 50km ten noorden van Marrakesh, waar het hoofdkantoor en de universiteit geplaatst zullen worden. De Speciaal Gezant voor Natuurlijke Hulpbronnen sprak met Dhr. Terrab over de mogelijkheid het NL initiatief voor herwinning van fosfaat uit menselijk en dierlijk afval (riool) hier te introduceren. Zo kan OCP tonen eigenaar te zijn van de hele fosfaatketen. Dhr. Terrab toonde hier interesse voor.

Dhr. Terrab meldde graag met NL samen te willen werken op het gebied van kennisuitwisseling, voedselzekerheid, duurzaamheid, water, bodembeheer. Hij noemde specifiek geïnteresseerd te zijn in het leggen van contacten met de WUR. Afgesproken is om in het najaar van 2014 een tegenbezoek te organiseren voor OCP.

Berichtgegevens

Aan	: RAB-CDP; RAB-LNV; RS; PS; DGIS; DGPZ; DGBEB; DAM-ME; dme; jaime-de.bourbon; DDE
Opsteller	: 10 2 e
Afgestemd	: RAB-CdP, Piv DGBEB, Spec Gezant
Kenmerk	: MinBuza.2014-6707
Type	: Beleids
Prioriteit	: Routine
Rubricering	: Rijks-Intern
Categorie	: Verslag/Info

Dit bericht kan informatie bevatten die niet voor u is bestemd. Indien u niet de geadresseerde bent of dit bericht abusievelijk aan u is toegezonden, wordt u verzocht dat aan de afzender te melden en het bericht te verwijderen. De Staat aanvaardt geen aansprakelijkheid voor schade, van welke aard ook, die verband houdt met risico's verbonden aan het elektronisch verzenden van berichten.

This message may contain information that is not intended for you. If you are not the addressee or if this message was sent to you by mistake, you are requested to inform the sender and delete the message. The State accepts no liability for damage of any kind resulting from the risks inherent in the electronic transmission of messages.

Ministerie van Buitenlandse Zaken

---

4 september 2014

Ministerie van Buitenlandse Zaken
Berichtenverkeer

BZ-Vertrouwelijk

Midden-Oosten, Noord-Afrika en de Golfregio - EU - COMAG -
Buitenlandse politiek - Instructie MaMa/MOG 4 september 2014

(**ander onderwerp** , Marokko, **ander onder**)

Van : DIE-EX
Verzonden op : 4 september 2014 08:49
Land/regio : Midden-Oosten, Noord-Afrika en de Golfregio
Forum : EU - COMAG
Thema : Buitenlandse politiek
Deadline : 4 september 2014
Gewenste actie : Zie onder instructie

Bijlagen

ander onderwerp

- ander onderwerp

◦ ander onderwerp

- **ander onderwerp**

- Westelijke Sahara: CIE gaat ervan uit dit akkoord (evenals andere overeenkomsten tussen de EU en Marokko) ook betrekking heeft op de Westelijke Sahara. Voor NL is dit een bijzonder punt van aandacht.

- **ander onderwerp**

+++

Berichtgegevens [BZ-V]

Aan : 10 2 e
Afgestemd : DAM, IMH, BPZ, DVB
Kenmerk : DIE-390/2014
Type : Beleids
Prioriteit : Routine
Rubricering : BZ-Vertrouwelijk
Categorie : Actie/Instructie

Dit bericht kan informatie bevatten die niet voor u is bestemd. Indien u niet de geadresseerde bent of dit bericht abusievelijk aan u is toegezonden, wordt u verzocht dat aan de afzender te melden en het bericht te verwijderen. De Staat aanvaardt geen aansprakelijkheid voor schade, van welke aard ook, die verband houdt met risico's verbonden aan het elektronisch verzenden van berichten.

This message may contain information that is not intended for you. If you are not the addressee or if this message was sent to you by mistake, you are requested to inform the sender and delete the message. The State accepts no liability for damage of any kind resulting from the risks inherent in the electronic transmission of messages.

Ministerie van Buitenlandse Zaken

---

21 november 2014

Ministerie van Buitenlandse Zaken
Berichtenverkeer

BZ-Vertrouwelijk

Midden-Oosten, Noord-Afrika en de Golfregio - EU - COMAG -
GBVB - Instructie MAMA/MOG van 24 november (ander onderwerp)

Verzonden op : DIE-EX
Land/regio : 21 november 2014 16:57
Forum : Midden-Oosten, Noord-Afrika en de Golfregio
Thema : EU - COMAG
Deadline : GBVB
Gewenste actie : 24 november 2014
Gewenste actie : Zie onder instructie.

Bijlagen

- ander onderwerp

ander
onderwer
p

•

- **ander onderwerp**

+++

Berichtgegevens [BZ-V]

Aan : 10 2 e [REDACTED]
[REDACTED]
Afgestemd : DAM, BPZ
Kenmerk : DIE-572/2014
Type : Beleids
Prioriteit : Routine
Rubricering : BZ-Vertrouwelijk
Categorie : Actie/Instructie

Dit bericht kan informatie bevatten die niet voor u is bestemd. Indien u niet de geadresseerde bent of dit bericht abusievelijk aan u is toegezonden, wordt u verzocht dat aan de afzender te melden en het bericht te verwijderen. De Staat aanvaardt geen aansprakelijkheid voor schade, van welke aard ook, die verband houdt met risico's verbonden aan het elektronisch verzenden van berichten.

This message may contain information that is not intended for you. If you are not the addressee or if this message was sent to you by mistake, you are requested to inform the sender and delete the message. The State accepts no liability for damage of any kind resulting from the risks inherent in the electronic transmission of messages.

Ministerie van Buitenlandse Zaken

---

2 december 2014

Ministerie van Buitenlandse Zaken
Berichtenverkeer

BZ-Vertrouwelijk

Midden-Oosten, Noord-Afrika en de Golfregio - EU - COMAG -
Buitenlandse politiek - Instructie MaMaMOG van 2 december
(ander onderwerp)

Van : DIE-EX
Verzonden op : 2 december 2014 12:52
Land/regio : Midden-Oosten, Noord-Afrika en de Golfregio
Forum : EU - COMAG
Thema : Buitenlandse politiek
Deadline : 2 december 2014
Gewenste actie : Zie onder instructie

Bijlagen

ander onderwerp

Bericht

ander
onderwer
p

1.

ander
onderwer
p

•

ander
onderwer
p

ander onderwerp

+++

Berichtgegevens [BZ-V]

Aan : 10 2 e [REDACTED]
[REDACTED]
Afgestemd : DAM, DSH, BPZ
Kenmerk : DIE-587/2014
Type : Beleids
Prioriteit : Routine
Rubricering : BZ-Vertrouwelijk
Categorie : Actie/Instructie

Dit bericht kan informatie bevatten die niet voor u is bestemd. Indien u niet de geadresseerde bent of dit bericht abusievelijk aan u is toegezonden, wordt u verzocht dat aan de afzender te melden en het bericht te verwijderen. De Staat aanvaardt geen aansprakelijkheid voor schade, van welke aard ook, die verband houdt met risico's verbonden aan het elektronisch verzenden van berichten.

This message may contain information that is not intended for you. If you are not the addressee or if this message was sent to you by mistake, you are requested to inform the sender and delete the message. The State accepts no liability for damage of any kind resulting from the risks inherent in the electronic transmission of messages.

Ministerie van Buitenlandse Zaken

2014Z22599

Vragen van het lid Van Bommel (SP) aan de minister van Buitenlandse Zaken en de staatssecretaris van Economische Zaken over visserij voor de kust van de Westelijke Sahara (ingezonden 9 december 2014)

1

Herinnert u zich uw antwoord op een vraag over een onder Nederlandse vlag varende schip dat voor de kust van de Westelijke Sahara vist? 1)

Antwoord

Ja.

2

Waarop is het uitgangspunt van onder andere de Europese Commissie gebaseerd dat ten aanzien van niet-zichzelf besturende gebieden economische activiteiten rechtmatig zijn, zolang deze de behoeften, belangen en voordelen ervan voor de bevolking niet veronachtzamen? Is dit ook uw standpunt? Is er een juridische opinie die dit standpunt onderbouwt? Zo ja, kunt u die met de Kamer delen?

Antwoord

Zoals ook blijkt uit antwoorden op vragen van het Europees Parlement is het uitgangspunt van de Europese Commissie gebaseerd op het VN-standpunt waarin Marokko wordt beschouwd als *de facto* beherende macht in het niet-zichzelf besturende gebied Westelijke Sahara. Ook Nederland deelt het VN standpunt. Het VN standpunt wordt onderbouwd in de opinie van de toenmalig Juridisch Adviseur van de VN in zijn brief aan de President van de Veiligheidsraad van 12 februari 2002. De opinie is openbaar en te raadplegen op <http://www.arso.org/Olaeng.pdf>.

3

Is het waar dat dit uitgangspunt van de Europese Commissie afwijkt van eerder ingenomen standpunten van het kabinet hierover? 2) Indien ja, waarom is dit het geval?

Antwoord

Nee.

4

Is het waar dat de in vraag 1 genoemde visserijactiviteiten alleen in lijn met het internationaal recht kunnen zijn als de oorspronkelijke bevolking via zijn vertegenwoordigers toestemming ervoor verleent? Indien neen, waarom niet?

Antwoord

Nee, naar de huidige stand van het internationaal recht is geen toestemming van vertegenwoordigers van de oorspronkelijke bevolking vereist. Op basis van het internationaal recht zou de exploratie en exploitatie van de natuurlijke rijkdommen van een niet-zichzelf besturend gebied, waaronder visserijactiviteiten, wel in overleg met de vertegenwoordigers van de oorspronkelijke bevolking moeten plaatsvinden. Nederland streeft ernaar dit element

gezamenlijk met andere EU-lidstaten in het onderhandelingsmandaat van de Europese Commissie te krijgen. Zie ook de antwoorden op de kamervragen van het lid Van Bommel van 12 mei 2006 over de visserijverdragen tussen de Europese Unie en Marokko, Aanhangsel Handelingen, vergaderjaar 2005-2006, nr 1575.

5

Kunt u aangeven hoe de opbrengsten van de visserijactiviteiten van het Nederlandse schip (en mogelijk andere EU-schepen) concreet ten goede komen aan de oorspronkelijke bevolking van het gebied? Hoe worden de hiermee samenhangende internationaalrechtelijke verplichtingen door Marokko precies geïmplementeerd?

Antwoord

Nederland is van oordeel dat de opbrengsten van de visserij via de EU-afdrachten ten behoeve van toegang tot onder meer de wateren van de Westelijke Sahara, waar Marokko feitelijk gezag uitoefent, ook ten goede moeten komen aan de oorspronkelijke bevolking van de Westelijke Sahara.

Zoals aangegeven in mijn brief van 15 oktober 2014 (TK 21501-32, nr 753) zijn in het protocol alleen afspraken gemaakt over de EU-bijdrage voor de ontwikkeling van de visserijsector. Over de besteding van de financiële vergoeding voor toegang van de visserijvaartuigen van EU-lidstaten zijn geen afspraken gemaakt. De sectorale steun bedraagt €14 miljoen per jaar. Marokko moet de uitgaven in het kader van de ontvangen steun jaarlijks verantwoorden en hierbij ook de geografische locatie aangeven, alsmede de te verwachten en gerealiseerde sociale en economische impact.

In het Gemengd Comité dat in september jl. bijeenkwam in Rabat heeft Marokko 31 projecten aangemeld op het gebied van infrastructuur, training en onderzoek en daarbij onder meer aangegeven wat de verwachte effecten zijn, zoals de impact op de lokale werkgelegenheid. Van deze projecten zijn er 13 in de Westelijke Sahara en komen 12 projecten ten goede aan de visserijsector in de gehele regio. Het gaat bij deze tweede groep van 12 projecten vooral om projecten op het gebied van onderzoek en visserijcontrole. Marokko moet voor het volgende Gemengd Comité rapporteren over de voortgang van de projecten en aangeven in hoeverre de doelstellingen zijn gerealiseerd. Het volgende Gemengd Comité vindt naar verwachting in september 2015 plaats.

1) Antwoord op vraag 5 in het Verslag houdende een lijst van vragen en antwoorden over de vaststelling van de begrotingsstaten van het Ministerie van Buitenlandse Zaken (V) voor het jaar 2015 (Kamerstuk 34 000 V, nr. 10, 4 november 2014).

2) Aanhangsels Handelingen, vergaderjaar 2013-2014, nrs. 32 en 21.

15 december 2015

Ministerie van Buitenlandse Zaken
Berichtenverkeer

BZ-Vertrouwelijk

Midden-Oosten, Noord-Afrika en de Golfregio - EU - COMAG -
Buitenlandse politiek - MaMa Instructie - 14 dec - **ander**
ander
onderwerp , Marokko,

Van : DIE-EX
Verzonden op : 15 december 2015 09:39
Land/regio : Midden-Oosten, Noord-Afrika en de Golfregio
Forum : EU - COMAG
Thema : Buitenlandse politiek
Deadline : 15-12-2015
Gewenste actie : Zie Instructie

Samenvatting

- **ander onderwerp** .
- Marokko - Analyse JDR uitspraak EU-gerecht vrijhandelsverdrag EU-MAR. NL kan handelen naar bevind van zaken met als uitgangspunt dat NL analyse van JDR deelt waarop het beroep van de Raad is gebaseerd.
-

- ander onderwerp

1. Marokko

Betreft uitspraak EU-Hof inzake vrijhandelsverdrag EU-MAR voor landbouw- en visserijproducten

Inzet:

- U kunt de briefing aanhoren en indien nodig handelen naar bevind van zaken met als uitgangspunt dat NL analyse van JDR deelt waarop het beroep van de Raad is gebaseerd. Vanuit juridisch oogpunt zijn de bezwaren van de JDR relevant (zie onder).

Achtergrond:

- 10 2 a, 11

[Redacted text block]

11
[Redacted text block]

[Redacted text block]

[Redacted text block]

[Redacted text block]

[Redacted text block]

- 11

1.

- **U**nder onderwerp

[BZ-V]

Aan : **10 2 e**
[REDACTED]
Kenmerk : DIE-620/2015
Type : Beleids
Prioriteit : Routine
Rubricering : BZ-Vertrouwelijk
Categorie : Actie/Instructie

Dit bericht kan informatie bevatten die niet voor u is bestemd. Indien u niet de geadresseerde bent of dit bericht abusievelijk aan u is toegezonden, wordt u verzocht dat aan de afzender te melden en het bericht te verwijderen. De Staat aanvaardt geen aansprakelijkheid voor schade, van welke aard ook, die verband houdt met risico's verbonden aan het elektronisch verzenden van berichten.

This message may contain information that is not intended for you. If you are not the addressee or if this message was sent to you by mistake, you are requested to inform the sender and delete the message. The State accepts no liability for damage of any kind resulting from the risks inherent in the electronic transmission of messages.

Ministerie van Buitenlandse Zaken

From: 10 2 e
To: 10 2 e
Cc: 10 2 e
Subject: handelscijfers Westelijke sahara-NL.
Date: dinsdag 15 december 2015 14:22:00

---

10 2 e

Conform je verzoek.

Het bleek lastig om cijfers te achterhalen via de reguliere websites omdat WS geen land is.

Volgens cijfers CBS was uitvoer NL-WS in 2014 in totaal 35.000 euro (waarvan 10.000 machines en 25.000 divers), en 0 invoer vanuit WS.

Voor 2015 (periode januari-september) geldt een uitvoerwaarde van 18.000 euro naar de Westelijke Sahara (onduidelijk is om wat voor producten het gaat) en 0 invoer.

Andere reguliere website Trademap gaf aan dat er 0 in –en uitvoer is.

Conclusie is dat het handelsvolume, voor zover te achterhalen, zeer beperkt is.

10 2 e

Passieve Q&A's relatie EU-Marokko na gerechtelijk besluit EU landbouw- en visserijakkoord

Q. Wat was het oordeel van het EU-gerecht ten aanzien van Marokko?

A.

- Op 10 december heeft het EU-Gerecht het Raadsbesluit tot sluiting van vrijhandelsverdrag EU-Marokko voor landbouw- en visserijproducten nietig verklaard voor wat betreft de werking voor Westelijke Sahara.
- Het EU-Gerecht is niet van oordeel dat het verdrag in strijd is met het internationale recht.
- Maar de Raad heeft volgens het EU-Gerecht onvoldoende oog gehad voor de belangen van de bewoners van de Westelijke Sahara. Zij moeten kunnen profiteren van export van producten.
- Het toezicht daarop wordt enkel overgelaten aan de Marokkaanse autoriteiten. Daarmee handelde de Raad in strijd met diverse bepalingen van het EU-Handvest Grondrechten.

Q. Gaat de Raad in beroep?

A.

- Ja, op 14 december heeft de Raad Buitenlandse Zaken unaniem besloten in beroep te gaan.
- Bovendien heeft de Raad verzocht om een voorlopige voorziening, om het goedkeuringsbesluit – en daarmee het verdrag - voorlopig in stand te laten.

11

Q. Zullen ook andere verdragen – zoals het visserijverdrag - tussen de EU en Marokko hiermee nietig kunnen worden verklaard?

A.

- Het is nog te vroeg om hierop een antwoord te geven.
- De Raad is in beroep gegaan en het is nu afwachten wat het oordeel van het Hof zal zijn. Afhankelijk van dat oordeel zal bezien worden of dit consequenties heeft voor eventuele andere akkoorden.

11

Q. Wat betekent dit voor de motie Ten Broeke waarin wordt opgeroepen tot richtsnoeren voor etikettering van producten, zoals uit de Westelijke Sahara?

A.

- Het oordeel van het Gerecht – waartegen de Raad in beroep is gegaan – betreft het vrijhandelsverdrag EU-Marokko voor landbouw- en visserijproducten. De uitspraak gaat niet over etikettering.
- Het is te vroeg om conclusies uit de uitspraak van het Gerecht te trekken over de implicaties op overige dossiers, waaronder etikettering.

11

| [REDACTED]
| [REDACTED]
| [REDACTED]
| [REDACTED]

Ministerie van Buitenlandse Zaken

Aan de Voorzitter van de
Tweede Kamer der Staten-Generaal
Binnenhof 4
Den Haag

Directie Integratie Europa
Bezu denhoutseweg 67
2594 AC Den Haag
Postbus 20061
Nederland
www.rijksoverheid.nl

Onze Referentie
XXXX

Uw Referentie
XXX

Datum februari 2016

Betreft feitelijke vragen over de brief inzake de motie van het lid Ten Broeke over richtsnoeren voor een etiketteringsbeleid voor de herkomst van producten

Graag bied ik u hierbij aan de beantwoording van de feitelijke vragen van de vaste commissie voor Buitenlandse Zaken over de brief van de minister van Buitenlandse Zaken inzake Reactie op de motie van het lid Ten Broeke over richtsnoeren voor een etiketteringsbeleid voor de herkomst van producten (Kamerstuk 23 432, nr. 418).

De interpretatieve mededeling geeft uitleg aan diverse Europese wetgeving waarin bepalingen zijn opgenomen met betrekking tot de vermelding van de oorsprong van producten, waaronder de Richtlijn oneerlijke handelspraktijken (2005/29/EG) en bevat zelf geen implementatiedatum (zoals ook aan de Kamer medegedeeld in antwoord op schriftelijke vragen van de leden Ten Broeke, Voordewind en Van der Staaij, Vergaderjaar 2015–2016, Aangangsels van de Handelingen, nr. 947).

Voorafgaand aan de beantwoording maak ik graag de volgende opmerking. Uit de vragen blijkt dat het onderscheid tussen de Richtlijn oneerlijke handelspraktijken (2005/29/EG) en de interpretatieve mededeling niet altijd duidelijk is.

Enerzijds is er Richtlijn 2005/29/EG betreffende oneerlijke handelspraktijken van ondernemingen jegens consumenten op de interne markt (kort: Richtlijn oneerlijke handelspraktijken 2005/29/EG), die beoogt consumenten te beschermen tegen misleidende handelspraktijken. Anderzijds is er de Interpretatieve mededeling van de Europese Commissie inzake de vermelding van de oorsprong van goederen uit de sinds juni 1967 door Israël bezette gebieden (2015/C 375/05) (kort: interpretatieve mededeling), over de toepassing van diverse specifieke Europese wetgeving waarin bepalingen zijn opgenomen met betrekking tot de vermelding van de oorsprong van producten.

Een EU-richtlijn is voor alle lidstaten bindend ten aanzien van het te bereiken resultaat. Op grond van artikel 19 van de Richtlijn oneerlijke handelspraktijken dragen de lidstaten zorg voor vaststelling en bekendmaking van de nodige wettelijke en bestuursrechtelijke bepalingen om voor 12 juni 2007 aan deze richtlijn te voldoen. Uiterlijk per 12 december 2007 moeten deze bepalingen worden toegepast. De Richtlijn is daartoe in de “Wet van 25 september 2008 tot aanpassing van de Boeken 3 en 6 van het Burgerlijk Wetboek en andere wetten

aan de richtlijn betreffende oneerlijke handelspraktijken van ondernemingen jegens consumenten op de interne markt" (Stb. 2008, 397) geïmplementeerd. Deze wijzigingswet is op 6 november 2007 met algemene stemmen aangenomen door de Tweede Kamer en op 23 september 2008 zonder stemming door de Eerste Kamer aangenomen. Op 15 oktober 2008 is de wet in werking getreden.

Directie Integratie Europa

Onze Referentie
XXXX

Waar in de vraagstelling sprake leek van evidente verwarring van de twee documenten, heb ik daar in de beantwoording rekening mee gehouden.

De Minister van Buitenlandse Zaken, mede namens de Minister voor Buitenlandse handel en Ontwikkelingssamenwerking,

Bert Koenders

Beantwoording feitelijke vragen

Directie Integratie Europa

ander
onderwe
rp

Onze Referentie
XXXX

Vraag 2

Welke positie heeft de Nederlandse regering ingenomen ten opzichte van de uitspraak van het Hof van Justitie van de Europese Unie dat het als 'Marokkaans' etiketteren van producten uit de Westelijke Sahara, die mede dankzij het vrijhandelsakkoord met Marokko makkelijker kunnen worden verkocht in de Europese Unie, illegaal is en in het bijzonder ten opzichte van het besluit van Hoge Vertegenwoordiger Mogherini om tegen deze uitspraak in beroep te gaan? Hoe verhoudt deze gang van zaken en de Nederlandse positie hierin zich tot het

dictum en de geest van de motie-Ten Broeke, die ook tot correcte etikettering van producten uit de Westelijke Sahara zou moeten leiden?

Directie Integratie Europa

Onze Referentie
XXXX

Antwoord

De uitspraak van het Gerecht (onderdeel van het Hof van Justitie van de EU) heeft geen betrekking op etikettering en heeft daarmee geen directe relatie met de motie-Ten Broeke c.s.

Het Gerecht heeft op 10 december 2015 uitspraak gedaan in een door Frente Polisario aangehangen gemaakte rechtszaak betreffende de sluiting van een vrijhandelsverdrag tussen de EU en Marokko voor landbouw- en visserijproducten. In zijn uitspraak heeft het Gerecht het Raadsbesluit tot sluiting van dat verdrag nietig verklaard voor wat betreft de werking voor de Westelijke Sahara. Op 14 december 2015 heeft de Raad besloten in beroep te gaan bij het Hof van Justitie tegen deze uitspraak.

Vraag 3

Uit de Raadsconclusies van de laatste Raad Buitenlandse Zaken (18 januari jl.) valt op te maken dat het etiketteren van producten uit nederzettingen, hoewel van een boycot geen sprake is, wel degelijk bedoeld is als een politiek drukmiddel en niet enkel als maatregel in het kader van geografische verduidelijking en transparantie voor consumenten. Hoe verhoudt deze passage uit de Raadsconclusies zich tegenover uw eerdere uitspraken inzake de nieuwe etiketteringsrichtsnoeren?

Antwoord

De passage in de conclusies van de Raad Buitenlandse Zaken van 18 januari jl. is een herhaling van eerdere Raadsconclusies ter zake en is daarmee uitvoering van staand beleid.

ander
onderwe
rp

ander
onderwe
rp

Directie Integratie Europa

Onze Referentie
XXXX

ander onderwerp

Directie Integratie Europa

Onze Referentie
XXXX

ander
onderwerp

Directie Integratie Europa

Onze Referentie
XXXX

ander onderwerp

Directie Integratie Europa

Onze Referentie
XXXX

ander onderwerp

Directie Integratie Europa

Onze Referentie
XXXX

ander onderwerp

Directie Integratie Europa

Onze Referentie
XXXX

ander onderwerp

Directie Integratie Europa

Onze Referentie
XXXX

ander onderwerp

Directie Integratie Europa

Onze Referentie
XXXX

ander
onderwer
p

Directie Integratie Europa

Onze Referentie
XXXX

ander
onderwerp

Vraag 41

Bent u bereid nationale richtlijnen op te stellen over de etikettering van producten uit andere illegaal bezette gebieden, zoals de Krim, Noord-Cyprus en de Westelijke Sahara? Zo nee, waarom niet?

Vraag 43

Bent u, nu er naar uw eigen zeggen 'binnen de Europese Unie geen draagvlak is voor etikettering van producten uit de Westelijke Sahara' (begrotingsdebat 19 november 2015) bereid hiertoe nationaal over te gaan? Zo nee, waarom niet?

Antwoord op vragen 41 en 43

Het kabinet hecht aan duidelijkheid over de herkomst van producten. Gezien het bestaan van een gemeenschappelijke markt is een uniforme uitleg en toepassing van EU-wetgeving door alle lidstaten evenwel het doel. Bij beoordeling van de opportuniteit van een etiketteringsadvies voor producten uit 'andere illegaal bezette gebieden' hanteert het kabinet dan ook als uitgangspunt dat een EU brede aanpak dient te worden nagestreefd. Het aannemen van nationale richtsnoeren is niet verenigbaar met die inzet.

Zie ook het antwoord op vraag 1:

Vraag 45

In hoeverre is er overleg en afstemming geweest op ministerieel niveau tussen de ministers van Buitenlandse Zaken en Economische Zaken over de timing van het plaatsen van de etiketteringsrichtsnoeren op de website van het ministerie van Economische Zaken, te weten op de ochtend van de dag waarop het tweede deel van het plenaire debat over de begroting Buitenlandse Zaken plaatsvond?

Vraag 47

Heeft u de Kamer vooraf per brief geïnformeerd over de precieze timing van de implementatie van de Richtlijn oneerlijke handelspraktijken, zodat nog een gedachtewisseling met de Kamer mogelijk was? Zo nee, waarom niet?

Vraag 50

Bij welke minister lag de regie bij de implementatie van de richtlijn oneerlijke handelspraktijken? Vindt u dat het voortouw had moeten liggen bij de minister van Buitenlandse Zaken, gezien de diplomatieke en politieke gevoeligheden?

Antwoord op vragen 45, 47 en 50

Onder verwijzing naar de inleiding bij deze brief: de interpretatieve mededeling over de herkomstaanduiding van producten uit de door Israël bezette gebieden is op 12 november jl. gepubliceerd in het Publicatieblad van de Europese Unie.

Aangezien het bedrijfsleven er verantwoordelijk voor is dat informatie over de herkomstaanduiding van producten juist is en niet-misleitend voor consumenten, is deze interpretatieve mededeling, zoals te doen gebruikelijk bij dergelijke uitvoeringsbesluiten en interpretaties van de Commissie, via de daartoe aangewezen informatiekkanalen bekend gesteld aan het bedrijfsleven na contact tussen de betrokken ministeries. Het betreft de website van de Rijksdienst voor Ondernemend Nederland (onderdeel van Economische Zaken en tevens uitvoeringsinstantie van het ministerie van Buitenlandse Zaken) en de e-mailnieuwsbrieven van het Regulier Overleg Warenwet en de E-mailcontactgroep Handelspolitiek Nieuws voor Ondernemers, zoals tevens toegelicht in de Kamerbrief d.d. 17 december 2015 (Kamerstuk nr. 23432-418).

Directie Integratie Europa

Onze Referentie
XXXX

De Richtlijn oneerlijke handelspraktijken (2005/29/EG) is in Nederland reeds in 2008 bij "Wet van 25 september 2008 tot aanpassing van de Boeken 3 en 6 van het Burgerlijk Wetboek en andere wetten aan de richtlijn betreffende oneerlijke handelspraktijken van ondernemingen jegens consumenten op de interne markt" (Stb. 2008, 397) geïmplementeerd en op 15 oktober 2008 in werking getreden. De minister van Veiligheid en Justitie was binnen het kabinet eerst verantwoordelijke voor de implementatie van de richtlijn oneerlijke handelspraktijken.

Bij het bekend stellen van de interpretatieve mededeling op het onderhavige specifieke punt lag het voortouw bij het ministerie van Buitenlandse Zaken, in overleg met het ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport en het ministerie van Economische Zaken.

Vraag 48

Is het etiketteren van producten uit de illegaal door Marokko bezette Westelijke Sahara in strijd met de Richtlijn oneerlijke handelspraktijken, of biedt de richtlijn daar juist alle ruimte toe?

Antwoord

Richtlijn 2005/29/EG inzake oneerlijke handelspraktijken bepaalt in algemene zin dat consumenten een geïnformeerde keuze moeten kunnen maken bij de aanschaf van producten en dat etikettering daarom niet misleitend mag zijn. Indien de herkomst van een product is aangegeven, moet deze informatie - om de consument niet te misleiden - correct zijn en de gemiddelde consument er niet toe brengen of kunnen brengen een besluit over een transactie te nemen dat hij anders niet had genomen. Het is niet voor elk product noodzakelijk om de herkomst weer te geven. Wanneer het niet verplicht is, kunnen bedrijven in de Unie zelf besluiten of ze de herkomst van het product willen aangeven. De informatie op een product mag de consument niet misleiden ten aanzien van de werkelijke herkomst van het product.

ander
onderwer
p

ander
onderwerp

Directie Integratie Europa

Onze Referentie
XXXX

Verslag bezoek van de POLISARO-vertegenwoordiger Khadad, Sahrawi coördinator met de Verenigde Naties, verantwoordelijk voor juridische zaken en het dossier natuurlijke rijkdommen en lid van het nationale secretariaat van Front POLISARIO, en mw. Sdiga Settaf, vertegenwoordiger van POLISARIO in Nederland, op 9 februari 2016

Khadad werd ontvangen door **10 2 e** Hij gaf aan dat hij het bezoek bracht 'omdat hij veel verwachtte van Nederland in zijn hoedanigheid van EU-voorzitter'.

ander onderwerp

[Redacted text block]

[Redacted text block]

- EU-uitspraak Raadsbesluit tot sluiting vrijhandelsverdrag EU-MAR voor Landbouw- en visserijproducten: Khadad complimenteerde de EU met deze uitspraak en vroeg wat de EU-inzet zal zijn? Volgens hem was er geen rede om beroep aan te tekenen. Zie overhandigde aantekening.
- Het wachten is nu ook op de uitspraken op de prejudiciële vragen uit Londen en Aix-en-Provence over de Westelijke Sahara (i.v.m. het toelaten van de verkoop van producten uit de WS).
- Etikettering; ook hier toonde Khadad zijn genoegen met de Nederlandse positie.

3. **11** [Redacted text block]

4. **ander onderwerp** [Redacted text block]

[Redacted text block]

[Redacted text block]

---

22 februari 2016

Ministerie van Buitenlandse Zaken
Berichtenverkeer

BZ-Vertrouwelijk

Midden-Oosten, Noord-Afrika en de Golfregio - EU - COMAG -
Buitenlandse politiek - MaMa Instructie - 22 feb - **ander onderwerp**

Verzonden op : DIE-EX
Land/regio : 22 februari 2016 09:17
Forum : Midden-Oosten, Noord-Afrika en de Golfregio
Thema : EU - COMAG
Deadline : Buitenlandse politiek
Gewenste actie : 22-02-2016
Zie Instructie

Bijlagen

ander onderwerp

ander onderwerp

- **ander onderwerp**

Berichtgegevens [BZ-V]

Aan : 10 2 e [REDACTED]
[REDACTED]
Kenmerk : DIE-82/2016
Type : Beleids
Prioriteit : Routine
Rubricering : BZ-Vertrouwelijk
Categorie : Actie/Instructie

Dit bericht kan informatie bevatten die niet voor u is bestemd. Indien u niet de geadresseerde bent of dit bericht abusievelijk aan u is toegezonden, wordt u verzocht dat aan de afzender te melden en het bericht te verwijderen. De Staat aanvaardt geen aansprakelijkheid voor schade, van welke aard ook, die verband houdt met risico's verbonden aan het elektronisch verzenden van berichten.

This message may contain information that is not intended for you. If you are not the addressee or if this message was sent to you by mistake, you are requested to inform the sender and delete the message. The State accepts no liability for damage of any kind resulting from the risks inherent in the electronic transmission of messages.

Ministerie van Buitenlandse Zaken

---

3 maart 2016

Ministerie van Buitenlandse Zaken
Berichtenverkeer

BZ-Vertrouwelijk

Azië : Midden-Oosten - EU - COMAG - GBVB - ander onderwerp

ander onderwerp

Berichtgegevens [BZ-V]

Aan : 10 2 e [REDACTED]

[REDACTED]

Afgestemd : DAM, DJZ, BPZ
Kenmerk : DIE-112/16
Type : Beleids
Prioriteit : Immediate
Rubricering : BZ-Vertrouwelijk
Categorie : Actie/Instructie

Dit bericht kan informatie bevatten die niet voor u is bestemd. Indien u niet de geadresseerde bent of dit bericht abusievelijk aan u is toegezonden, wordt u verzocht dat aan de afzender te melden en het bericht te verwijderen. De Staat aanvaardt geen aansprakelijkheid voor schade, van welke aard ook, die verband houdt met risico's verbonden aan het elektronisch verzenden van berichten.

This message may contain information that is not intended for you. If you are not the addressee or if this message was sent to you by mistake, you are requested to inform the sender and delete the message. The State accepts no liability for damage of any kind resulting from the risks inherent in the electronic transmission of messages.

Ministerie van Buitenlandse Zaken

Van: RS

Aan: PS

Kopie: PA-R

Kenmerk: ENV-2016.3498

Datum: 20 april 2016

Onderwerp: Westelijke Sahara: beroep Raad tegen uitspraak Hof over handelsakkoord Marokko

R akkoord met gevraagd besluit.

Van: PS

Aan: DIE via DGPZ

Datum: 20 april 2016

Onderwerp: Westelijke Sahara: beroep Raad tegen uitspraak Hof over handelsakkoord Marokko

M akkoord met gevraagd besluit.

M via R $\sqrt{19/4}$
DIE
DGPZ
SG, IMH
DJZ, DAM, BPZ, PVEU

TER BESLISSING

Datum
12 april 2016

Onze Referentie
Minbuza-2016.215136

Opgesteld door

10 2 e

Westelijke Sahara: beroep Raad tegen uitspraak Hof over handelsakkoord Marokko

Beroep van de Raad tegen uitspraak EU-Gerecht, waarin besluit van de Raad tot sluiten handelsakkoord met Marokko nietig wordt verklaard voorzover het besluit de toepassing van het akkoord op de Westelijke Sahara goedkeurt. Zitting beroepszaak mogelijk al voor 3 mei.

Uw akkoord dat Nederland niet intervenueert aan de kant van de Raad.

- Advies om niet te interveniëren is gebaseerd op juridische en politieke argumenten.

Juridisch perspectief

- Nederland stemde december jl. in met het hoger beroep van de Raad op basis van overwegingen van de Raad die op hoofdlijnen bekend waren.
- NL kan zich niet vinden in de nader uitgewerkte internationaalrechtelijke argumentatie die de Raad voor beroep aandraagt. NL niet eens met stelling dat de Raad niet verplicht was de impact van het verdrag op de grondrechten van de bevolking van de Westelijke Sahara te toetsen.
- EU en LS zijn volgens NL gebonden aan het recht op zelfbeschikking van de oorspronkelijke bevolking van de Westelijke Sahara. Daarom eist NL ook dat bilateraal SZW-verdrag niet van toepassing is op de WS. Ook bij visserijprotocol in 2013 onthield NL zich om die reden van stemming.

Politieke overwegingen

- 11
- Krachtenveld: 10 2 a

ENV-2016-3490

12 april 2016

Minbuza-2016.215136

Uitspraak Gerecht

- Het EU-Gerecht heeft op 10 december 2015 uitspraak gedaan in een door Frente Polisario aangehangen rechtszaak betreffende de sluiting van een vrijhandelsverdrag tussen de EU en Marokko voor landbouw- en visserijproducten. In haar uitspraak heeft het Gerecht het Raadsbesluit tot sluiting van dat verdrag nietig verklaard voor wat betreft de werking voor de Westelijke Sahara. Op 14 december 2015 heeft de Raad Buitenlandse Zaken besloten in beroep te gaan tegen deze uitspraak.
- Het EU-Gerecht is niet van oordeel dat het verdrag in strijd is met het internationaal recht. Maar de Raad heeft volgens het EU-Gerecht onvoldoende oog gehad voor de belangen van de bewoners van de Westelijke Sahara. Zij moeten kunnen profiteren van export van producten. Het toezicht daarop wordt enkel overgelaten aan de Marokkaanse autoriteiten. Daarmee handelde de Raad in strijd met diverse bepalingen van het EU-Handvest Grondrechten.

- Op 14 december heeft de Raad Buitenlandse Zaken unaniem besloten in beroep te gaan.

- 11

van
- De uitspraak van het Gerecht heeft de relaties tussen de EU en Marokko zwaar onder druk gezet. Marokko besloot aanvankelijk de relaties met de EU te bevriezen. Inmiddels lijkt de bevrozing ongedaan gemaakt, echter zal deze wel gevolgen hebben voor EU programmering/steun in Marokko.

Juridische afwegingen om al dan niet te interveniëren

Datum

12 april 2016

Onze Referentie

Minbuza-2016.215136

- Interventie aan de zijde van de Raad is mogelijk om (1) juridische argumentatie van de Raad aan te vullen of (2) standpunt Raad politiek te steunen.
- Het instrument van interventie is bedoeld om de NL positie in procedures voor het EU-Hof naar voren te brengen. **11**

[REDACTED]

26 april 2016

Ministerie van Buitenlandse Zaken
Berichtenverkeer

BZ-Vertrouwelijk

Midden-Oosten, Noord-Afrika en de Golfregio - EU - COMAG -
Buitenlandse politiek - MaMa Instructie - 28 april - **ander onderwerp** ,
Marokko

Van : DIE-EX
Verzonden op : 26 april 2016 17:51
Land/regio : Midden-Oosten, Noord-Afrika en de Golfregio
Forum : EU - COMAG
Thema : Buitenlandse politiek
Deadline : 28-04-2016
Gewenste actie : Zie Instructie

Bijlagen

ander onderwerp

3. **Marokko** – Betreft update Stavaza EU-MAR relatie. Indien navraag wordt gedaan, kunt u mededelen dat Nederland – zoals bekend – ingestemd heeft met het beroep van de Raad tegen de uitspraak van het EU-Gerecht, maar zelf niet zal interveniëren.

Bericht

1. **ander
onder
werp**

ander onderwerp

3. **Marokko**

Update Stavaza EU-MAR relatie

Inzet

- U kunt aanhoren.
- Indien navraag wordt gedaan, kunt u mededelen dat Nederland - zoals bekend - ingestemd heeft met het beroep van de Raad tegen de uitspraak van het EU-Gerecht, maar zelf niet zal interveniëren.

Achtergrond:

- De relatie tussen MAR en de EU zijn gespannen nadat het EU-Gerecht op 10 december 2015 in een uitspraak het besluit van de EU Raad tot het sluiten van een vrijhandelsverdrag voor landbouw- en visserijproducten met

Marokko uit 2012 nietig had verklaard voorzover het besluit de toepassing van het akkoord op de Westelijke Sahara goedkeurt.

- Volgens het Gerecht had de Raad onvoldoende rekening gehouden met de belangen van de bewoners van de Westelijke Sahara **11**).
- EU-Raad heeft besloten in beroep te gaan op de volgende gronden:
  - Polisario had niet ontvankelijk verklaard kunnen worden,
  - De Raad heeft zich onvoldoende kunnen verdedigen (uitspraak gebaseerd op ambtshalve toets);
  - Gedeeltelijke nietig verklaring had niet gemogen, etc.

• **11, 10 2 a**

- HV Mogherini heeft zeer snel na de boycot een bezoek gebracht aan Marokko en Stas BZ Bourita bracht medio april een tegenbezoek, waarmee de bevrozing deels ongedaan is gemaakt.

• **10 2 a**

- Sinds 2008 heeft Marokko de "geavanceerde status", de hoogste status die een niet-lidstaat kan krijgen in zijn relatie met de EU. **10 2 a**

[BZ-V]

Aan : **10 2 e**

Kenmerk : DIE-198/2016

Type : Beleids

Prioriteit : Routine

Rubricering : BZ-Vertrouwelijk

Categorie : Actie/Instructie

Dit bericht kan informatie bevatten die niet voor u is bestemd. Indien u niet de geadresseerde bent of dit bericht abusievelijk aan u is toegezonden, wordt u verzocht dat aan de afzender te melden en het bericht te verwijderen. De Staat aanvaardt geen aansprakelijkheid voor schade, van welke aard ook, die verband houdt met risico's verbonden aan het elektronisch verzenden van berichten.

This message may contain information that is not intended for you. If you are not the addressee or if this message was sent to you by mistake, you are requested to inform the sender and delete the message. The State accepts no liability for damage of any kind resulting from the risks inherent in the electronic transmission of messages.

Ministerie van Buitenlandse Zaken

2016Z08970

Vragen van het lid Van Bommel (SP) aan de minister van Buitenlandse Zaken over de import van producten uit de Westelijke Sahara. (ingezonden 3 mei 2016)

1

Kent u het bericht ‘Albert Heijn fraudeert met illegale Sahara-tomaten’? 1)

2

Kunt u bevestigen dat recent tomaten uit de bezette Westelijke Sahara in Nederlandse supermarkten zijn verkocht als Marokkaanse producten? Indien neen, waarom niet?

3

Klopt het dat Nederland geen informatie heeft over de herkomst van Marokkaanse exporttomaten en het land geen onderscheid maakt tussen Marokko en de Westelijke Sahara? Zo ja, moet de conclusie hier dan zijn dat het onmogelijk is te achterhalen of producten uit ‘Marokko’ in feite uit de Westelijke Sahara komen?

4

Acht u de economische activiteiten van Marokko in de Westelijke Sahara, onder andere wat betreft de teelt van tomaten, in lijn met het internationaal recht? Kunt u uw antwoord toelichten en daarin ingaan op de voorwaarden voor Marokko om in lijn met het internationaal recht economische activiteiten in de Westelijke Sahara te ontplooiën?

5

Kunt u ingaan op de (potentiële) gevolgen voor de export van Marokko van producten uit de Westelijke Sahara nu het Gerecht van de EU het vrijhandelsakkoord tussen de EU en Marokko van 2012 nietig heeft verklaard?

6

Deelt u de opvatting dat het zeer onwenselijk is en het bovendien ingaat tegen bestaande regelgeving, als producten uit de Westelijke Sahara worden verkocht met misleidende labels alsof ze uit Marokko komen? Zo neen, waarom niet?

7

Hoe spant u zich in om de eerder aangenomen motie 2) hierover uit te voeren en aan deze praktijk een einde te maken?

1)

Albert Heijn fraudeert met illegale Sahara-tomaten,
<https://www.supermacht.nl/2016/04/18/albert-heijn-fraudeert-met-illegale-sahara-tomaten/>, 18 april 2016

2) Kamerstuk 34 300-V, nr. 22

Aan R via M
Van IMH
Via DGBEB via DGPZ
Kopie aan SG
Afgestemd met DIE, DJZ, DAM, DIO

TER BESLISSING

Datum
8 juni 2016
Onze Referentie
Minbuza 2016.328562
Opgesteld door
102 e

memo

Herkomstaanduiding tomaten uit Westelijke Sahara

Aanleiding

AHOLD verkoopt tomaten uit de Westelijke Sahara (WS) onder Marokkaanse herkomstaanduiding. Hierover zijn onlangs Kamervragen gesteld door de SP. Het bedrijf heeft Buitenlandse Zaken gevraagd om advies.

Gevraagd besluit

- 1) Herkomstaanduiding: Uw instemming dat directeur IMH AHOLD uitnodigt voor een gesprek over herkomstaanduiding voor producten uit de Westelijke Sahara, na beantwoording van Kamervragen ter zake (zijn u separaat toegegaan). Insteek: in goed contact zoeken naar een pragmatische oplossing. Uitgangspunt: het bedrijf dient zich er in de productieketen van te vergewissen dat de herkomst duidelijk en niet misleidend is, zowel vanuit juridisch perspectief (mogelijkheid tot boetes NVWA), als vanuit IMVO-perspectief.
- 2) Oorsprongsregels: Uw instemming om, na overleg met de douane, op (lager) ambtelijk niveau informeel in gesprek te gaan met de Europese Commissie (DG TRADE en mogelijk ook EDEO) om duidelijkheid te krijgen over de juiste toepassing van preferentiële invoertarieven, zoals overeengekomen in de Associatieovereenkomst EU-Marokko, en het gebruik van de landencode (EH) voor producten afkomstig uit de Westelijke Sahara.

Kern/samenvatting

1. AHOLD – herkomstaanduiding op etiketten (consumentenvoorlichting)

- De vraag van AHOLD betreft herkomstaanduiding op de etiketten van producten. AHOLD heeft telefonisch contact gezocht met BZ. Het bedrijf refereerde aan Kamervragen gesteld door het lid van Bommel, op 3 mei 2016, naar aanleiding van een persbericht onder de titel: 'Albert Heijn fraudeert met illegale Sahara-tomaten'. De beantwoording van deze Kamervragen is separaat aan u voorgelegd.
- AHOLD wil geen politieke keuzes maken en vraagt het ministerie om advies.

- AHOLD ontkent niet tomaten uit de Westelijke Sahara te verkopen. Deze worden verpakt in Agadir en voorzien van de herkomstaanduiding Marokko. AHOLD stelt de Westelijke Sahara te zien als "niet-erkend land".
- Vanuit DGBEB is in eerste (mondelinge) reactie richting AHOLD aangegeven dat herkomstaanduiding "Marokko" voor producten uit de Westelijke Sahara feitelijk onjuist is en – in de visie van het kabinet – als misleidend kan worden gezien. De NVWA is verantwoordelijk voor handhaving en evt. sanctionering.
- Het is van belang dat AHOLD een oplossing vindt, waarbij het bedrijf zich houdt aan wettelijke vereisten t.a.v. correcte herkomstaanduiding. Dit is ook van belang in het kader van IMVO. Dit is bv. mogelijk door Marokkaanse exporteur te vragen om tomaten afkomstig uit Marokko en Westelijke Sahara separaat te verpakken. AHOLD is mogelijk beducht voor negatieve repercussies voor relatie met Marokkaanse partner, mede gezien hoge politieke gevoeligheid van de Westelijke Sahara. Naar verluidt werken in de WS Marokkaanse werknemers in de tomatenproductie.
- Voorgesteld wordt dat DirIMH in goed overleg met AHOLD de beleidslijn zal uitdragen en mogelijkheden voor een pragmatische oplossing zal bespreken (spreeklijn in bijlage).

2. Douanewetgeving – vragen over oorsprongsregels

- De invoer van tomaten uit de WS roept daarnaast vragen op over de juiste toepassing van preferentiële invoertarieven op goederen afkomstig uit dat gebied op basis van de Associatieovereenkomst EU-Marokko.
- De Associatieovereenkomst EU-Marokko bevat geen aparte verwijzing naar de WS, maar de afspraken worden in de praktijk door de EU mede toegepast op de Westelijke Sahara. De Europese Commissie en de Hoge Vertegenwoordiger hanteren hierbij als uitgangspunt dat economische activiteiten rechtmatig zijn, zolang deze de behoeften, belangen en voordelen ervan voor de bevolking niet veronachtzamen.
- Dit betekent dat goederen uit de Westelijke Sahara in de praktijk zouden kunnen profiteren van de preferentiële invoertarieven onder het EU-Marokko Associatieakkoord. Ten behoeve van de douaneprocedures bestaat een EU-landencode voor producten uit de WS, t.w. "EH".
- Douane controleert op het juiste gebruik van invoertarieven en moet daarbij de oorsprong van een product bevestigen.
- Het is van belang dat enerzijds de landencode voor invoer voor de Westelijke Sahara wordt gebruikt en anderzijds het preferentiële tarief wordt toegepast, mits de internationaalrechtelijke randvoorwaarden worden gerespecteerd: de voordelen van de handel met WS dienen ten goede te komen aan de oorspronkelijke Sahrawi bevolking en overeenkomstig de "wensen" (inspraak, overleg) te zijn van de oorspronkelijke bevolking. Zo wordt recht gedaan aan het internationaalrechtelijke uitgangspunt dat er een verschil bestaat tussen Westelijke Sahara en Marokko en wordt tegelijkertijd toepassing gegeven aan de voordelen van de Associatieovereenkomst in het belang van de oorspronkelijke bevolking als het gaat om de invoertarieven. Ten aanzien van beide aspecten is een uniforme aanpak op EU-niveau essentieel ten behoeve van een level-playing field.
- Het is momenteel niet duidelijk in hoeverre beide aspecten in de praktijk hun weerslag krijgen.

- Voorgesteld wordt daarom om nader overleg te voeren met de douane om hierover duidelijkheid te verkrijgen, en vervolgens op werkniveau informeel met Commissie (DG Trade) en mogelijk EDEO om te bevestigen dat deze aanpak ook aansluit bij de EU-visie. Specifiek t.a.v. de EU-landencode voor producten afkomstig uit de WS is daarbij de vraag hoe deze correct gebruikt dient te worden (ook in kader van in kaart brengen handelsstroom en daarmee het te kunnen voldoen aan het uitgangspunt dat tegemoet gekomen wordt aan behoeften, belangen en voordelen van de handelsstroom voor de bevolking).
- U zult worden geïnformeerd over de uitkomst en geadviseerd over eventuele vervolgstappen, mede in het licht van de grote politieke gevoeligheid rondom Marokko en de Westelijke Sahara en daarmee gepaard gaande haalbaarheid van eventuele stappen in het EU-krachtenveld.

Toelichting

Herkomstaanduiding en oorsprong

- Er dient een onderscheid gemaakt te worden tussen verplichtingen ten aanzien van **herkomstaanduiding** van goederen vanuit het oogpunt van consumentenvoorlichting en het begrip **oorsprong** van goederen, dat van belang is voor douanewetgeving en daarmee de invoertarieven.
  - a. De term "herkomst" wordt met name gebruikt ten aanzien van levensmiddelen. Kennis over de *feitelijke plaats van productie* is vereist vanuit het oogpunt van voedselveiligheid. Ook in consumenten-wetgeving wordt uitgegaan van het begrip herkomst.
  - b. De term "oorsprong" is van belang waar het gaat om afspraken over preferentiële invoertarieven voor goederen uit Marokko, als vastgelegd in het EU-Marokko Associatieakkoord. Deze preferentiële tarieven worden overigens (mogelijk) ook toegepast voor producten uit de Westelijke Sahara.

NL visie t.a.v. Associatieovereenkomst EU-Marokko

- De Associatieovereenkomst bevat geen aparte verwijzing naar de WS; wat NL betreft vormt de formulering van de geografische reikwijdte in EU verdragen geen rechtsgrondslag voor de uitoefening van gezag door Marokko in de WS. NL onthield zich daarom in 2013 van stemming bij besluitvorming over EU-Marokko visserijprotocol en heeft een verklaring met bovenstaande strekking afgelegd. Echter, gezien de praktijk van de Commissie de verdragen feitelijk ook toe te passen ten aanzien van (de wateren van) de WS, volgt NL de EU-beleidslijn dat verdragen niet in de weg staan aan toepassing op de WS, mits de internationaalrechtelijke randvoorwaarden worden gerespecteerd: de voordelen van de handel met WS dienen ten goede te komen aan de oorspronkelijke Sahrawi bevolking en overeenkomstig de "wensen" (inspraak, overleg) te zijn van de oorspronkelijke bevolking.

Aandacht voor WS in de Kamer

- In de afgelopen jaren is de Westelijke Sahara al veelvuldig onderwerp geweest van Kamerbrieven en Kamervragen (en Kamerbehandeling). Recent etikettering van producten uit de Westelijke Sahara 2013, visserij voor de kust van de Westelijke Sahara 2010, 2013, 2014 en 2015, handel in zand uit de Westelijke Sahara 2013 en import van producten uit de Westelijke Sahara 2016.

Brede relatie met Marokko

- ^{10 2 a}

-

Bijlage: spreeklijn voor gesprek DirIMH met AHOLD

Bijlage: Spreeklijn voor vervolcontact met AHOLD

Uitgangspunt voor de NL overheid:

De verantwoordelijkheid voor een juiste herkomstaanduiding ligt bij het bedrijfsleven.

Wat betreft de Westelijke Sahara is de situatie duidelijk, ook als het gaat om de herkomstaanduiding op producten. De Westelijke Sahara behoort niet tot grondgebied van Marokko. Westelijke Sahara is volgens VN een niet-zichzelf besturend gebied (non-self governing territory). NL en EU delen dat standpunt. Hieruit volgt dat er op producten uit de Westelijke Sahara moet staan dat de herkomst Westelijke Sahara is.

Op de RVO-website is het bedrijfsleven geïnformeerd. De Nederlandse regering waarschuwt bij het doen van investeringen en zaken in het gebied van de Westelijke Sahara onder de 27e breedtegraad. Hierbij wijst de overheid erop dat deze risico's ook gelden ten aanzien van certificering van herkomst van producten. Bedrijven moeten zich er in hun productieketen van vergewissen of hun product afkomstig is uit Marokko of uit de Westelijke Sahara om misleidende herkomstaanduiding te voorkomen.

Voor de vermelding van de herkomst van tomaten gelden specifieke regels die identificatie vereisen van verpakker en/of verzender én aanduiding van het land van oorsprong.

Consumenten mogen niet misleid worden, ook niet met betrekking tot de herkomst van een product. Van belang in dit opzicht is de Richtlijn oneerlijke handelspraktijken (2005/29/EG). Consumenten kunnen, indien zij vermoeden dat er sprake is van misleiding ten aanzien van de herkomst van een product, een klacht indienen bij de Voedsel en Waren Autoriteit (NVWA). Afgezien van de juridische verplichting tot correcte etikettering hebben bedrijven ook een eigen maatschappelijke verantwoordelijkheid.

Economische activiteiten in de Westelijke Sahara zijn niet per definitie in strijd met het internationaal recht. Er mogen economische activiteiten plaatsvinden. Voorwaarde is dat de opbrengsten van de activiteiten ten goede komen aan de oorspronkelijke Sahrawi-bevolking. De rechtmatigheid van deze activiteiten hangt af van de wijze waarop deze verplichting door Marokko wordt geïmplementeerd.

De Nederlandse overheid verwacht van Nederlandse bedrijven dat zij, wanneer zij in het buitenland actief zijn, de geldende maatstaven op het terrein van internationaal maatschappelijk verantwoord ondernemen (imvo) zoals de "UN Guiding Principles on Business and Human Rights" en de OESO-richtlijnen voor Multinationale Ondernemingen hanteren en naleven.

Vergaderjaar 2015–2016

23 432

De situatie in het Midden-Oosten

Nr. 424

MOTIE VAN DE LEDEN TEN BROEKE EN VAN BOMMEL

Voorgesteld 9 juni 2016

De Kamer,

gehoord de beraadslaging,

constaterende dat de regering heeft verklaard voorstander te zijn van etikettering van producten uit bezette gebieden omdat consumenten hierdoor een bewustere keuze kunnen maken bij de aankoop van producten uit volgens het internationaal recht bezette of illegaal geannexeerde gebieden;

constaterende dat niet alleen Israël volgens de standaarden van het internationaal recht gebieden bezet, dan wel heeft geannexeerd, maar dat enkel voor etikettering van producten uit deze gebieden een interpretatieve mededeling is verschenen;

constaterende dat de sondering naar aanleiding van de motie-Ten Broeke c.s. inzake de herkomstaanduiding bezette gebieden heeft uitgewezen dat er geen draagvlak bestaat om te komen tot richtsnoeren voor alle producten uit alle gebieden die krachtens het internationaal recht bezet of illegaal geannexeerd zijn;

overwegende dat Europese consumenten niet alleen recht hebben op transparantie omtrent de herkomst van producten uit de door Israël bezette gebieden maar bovenal recht hebben op een etiketteringsbeleid dat consequent van aard is;

overwegende dat de regering tegemoet dient te komen aan de vragen van het bedrijfsleven inzake de herkomstaanduiding van producten uit de Westelijke Sahara;

verzoekt de regering, er in de Raad Buitenlandse Zaken voor te pleiten dat de Europese Commissie eveneens richtsnoeren opstelt voor producten afkomstig uit de door Marokko geannexeerde Westelijke Sahara,

en gaat over tot de orde van de dag.

Ten Broeke
Van Bommel

Ministerie van Buitenlandse Zaken
Berichtenverkeer

Rijks-Intern

ander onderwerp

Van : DAM
Verzonden op : 28 juni 2016 08:44
Land/regio : Azië : Midden-Oosten
Forum : Tweede Kamer

Samenvatting

- ander onderwerp

-

-

-

-

- Uiteindelijk zes moties aangenomen:

1. Motie ten Broeke c.s. (23432-424) over herkomstaanduiding Westelijke Sahara.
2. ander onderwerp

Bericht

ander onderwerp

Herkomstaanduiding

- Partijen aan rechterzijde kritisch over uitvoering motie-Ten Broeke, waarin het kabinet werd gevraagd te pleiten voor interpretatieve mededelingen over herkomstaanduiding voor alle producten uit alle gebieden **10 2**
- Ten Broeke gaf aan dat het weliswaar duidelijk is dat het hier om consumentenbescherming gaat (voorkomen misleiding), **10 2 a**, dat ook moet gelden voor andere gebieden. "met inconsequente etikettering importeren we nu ook zelf het sektarisme uit het Midden-Oosten".
- **ander onderwerp**
- Ten Broeke riep op tot consequent toepassen beleid, bijvoorbeeld op Westelijke Sahara. Vroeg M om binnenkort nogmaals te sonderen bij EU-LS, waarvoor brede steun op rechts.
- PvdA, D66, GL en SP nuanceerden. Stelden dat uitkomst sondering duidelijk maakte dat er voor generieke oplossing geen draagvlak is. Zij vroegen M in specifieke gevallen te handelen als daar aanleiding toe was. SP waarschuwde dat dit debat over herkomstaanduiding de discussie afleidde van waar het echt om moest gaan: **ander onderwerp**
- **ander onderwerp**
- M: brede steun motie, actief en uitgebreid opvolging aan gegeven, zoals ook gemeld in Kamerbrief. HV gesproken en gesondeerd bij LS. **10 2 a** Dit was naar aanleiding van vragen bij het bedrijfsleven, consumenten en nationale autoriteiten.
- **10 2 a** Voor verschillende producten is het vanuit EU-wetgeving verplicht aan te geven wat de herkomst is. Deze wettelijke verplichting geldt voor alle gebieden. Met interpretatieve mededeling is juist gezorgd dat er geen uitzonderingsposities zijn. Als er sprake is van onduidelijkheid over de herkomst is een verduidelijking nodig.
- Vervolgens somde M verschillende gebieden op, **10 2 a** **2 a** en legde uit waarom de situatie daar duidelijk is en interpretatieve mededelingen daarom niet nodig zijn.

ander onderwerp

-
-
-
-
-
-
-
-

ander onderwerp

-
-
-
-
-
-

Aangenomen moties:

- Motie ten Broeke c.s. (23432-424) over herkomstaanduiding Westelijke Sahara: verzoekt de regering, er in de Raad Buitenlandse Zaken voor te pleiten dat de Europese Commissie eveneens richtsnoeren opstelt voor producten afkomstig uit de 10 2 a Westelijke Sahara.
- ander onderwerp

-
-
-
-

Berichtgegevens

Aan : DAM; DAM-MOVP; BPZ; DGPZ; DGIS; TEL-PA; 10 2 e ; RAM; 10 2 e ; BRE-PSC; NYV-PA; LON-PA; BLN-PA; PAR-PA; AMM; KAI; WAS-PA; DMM-MP; 10 2 e
DIE-EX; 10 2 e
Opsteller : 10 2 e

Afgestemd : DIE-EX
Kenmerk : MINBUZA-2016.370031
Type : Beleids
Prioriteit : Routine
Rubricering : Rijks-Intern
Categorie : Verslag/Info

Dit bericht kan informatie bevatten die niet voor u is bestemd. Indien u niet de geadresseerde bent of dit bericht abusievelijk aan u is toegezonden, wordt u verzocht dat aan de afzender te melden en het bericht te verwijderen. De Staat aanvaardt geen aansprakelijkheid voor schade, van welke aard ook, die verband houdt met risico's verbonden aan het elektronisch verzenden van berichten.

This message may contain information that is not intended for you. If you are not the addressee or if this message was sent to you by mistake, you are requested to inform the sender and delete the message. The State accepts no liability for damage of any kind resulting from the risks inherent in the electronic transmission of messages.

Ministerie van Buitenlandse Zaken

Aan R
Van IMH
Via DGBEB
Kopie aan SG, DIE, DAM
Afgestemd met

TER INFORMATIE

Datum
1 juli 2016

Onze Referentie
MINBUZA-2016.385213

Opgesteld door
102 e

memo

Gesprek met AHOLD over herkomstaanduiding voor
tomaten uit de Westelijke Sahara

Aanleiding

Kamervragen over verkoop door AHOLD van tomaten afkomstig uit de Westelijke Sahara.

Kern/samenvatting

AHOLD vermeldt Marokko als land van oorsprong voor tomaten uit de Westelijke Sahara. Het bedrijf is beticht van misleiding en heeft in gesprek gevraagd wat de correcte aanduiding is.

Toelichting

Vrijdag 1 juli vond gesprek plaats met AHOLD. Het bedrijf stelt dat Europese regelgeving aanduiding van het land van oorsprong vereist op productverpakkingen. De Westelijke Sahara is evenwel geen erkend land, vandaar dat AHOLD als oorsprong "Marokko" hanteert voor de tomaten die daar vandaan komen. Het bedrijf zou gebaat zijn bij duidelijkheid wat de juiste aanduiding moet zijn. AHOLD is ermee bekend dat aan het Europees Hof vragen zijn voorgelegd betreffende het territoriale toepassingsbereik van EU verdragen met Marokko (EU-Marokko Associatieovereenkomst en de Partnerschapsovereenkomst inzake visserij).

Directeur IMH heeft aangegeven dat de herkomstaanduiding "Marokko" voor producten uit de Westelijke Sahara feitelijk onjuist is en als misleidend kan worden gezien. Zie ook de antwoorden op Kamervragen. Het is onomstreden dat de Westelijke Sahara niet onder de soevereiniteit van Marokko valt. Marokko moet de belangen en wensen van de oorspronkelijke bevolking van de Westelijke Sahara respecteren. Voor de douane-aangifte moet gebruik worden gemaakt van de code EH. Helaas is de Europese regelgeving niet consistent ten aanzien van de begrippen herkomst en oorsprong.

AHOLD hecht belang aan voortzetting van de handelsrelatie én aan een goede levensstandaard voor de werknemers in het productiegebied, rondom Dakhla. De tomaten worden verpakt in Agadir en komen met Marokkaanse papieren naar Nederland. De bewuste "snoep-tomaatjes" komen pas begin volgend jaar weer op de markt. Het bedrijf importeert ook tomaten uit de regio Agadir zelf.

AHOLD is bereid "Westelijke Sahara" op het etiket te vermelden. Het gescheiden houden van de tomaten en het aanpassen van de etiketten is beslist uitvoerbaar, ook al kan dat ter plaatse gevoelig liggen. Gesuggereerd is later in het jaar weer over deze materie te spreken, bijv. samen met de betrokken actiegroep(en).

Aan
Van
Via
Kopie aan
Afgestemd met

10 2 e

11

TER BESLISSING

Datum
6 juli 2016

Onze Referentie
MinBuZa.2016.393239

Opgesteld door

10 2 e

memo

Deelname NL aan procedure EU-Hof over o.a. toepassing
Associatieakkoord EU-Marokko op Westelijke Sahara

Aanleiding

Start Hofzaak waarin EU-rechter zich buigt over Britse prejudiciële vragen over de territoriale reikwijdte en geldigheid van het Associatieakkoord EU-Marokko en het visserijakkoord EU-Marokko voor wat betreft de werking voor de Westelijke Sahara (WS).

Gevraagd besluit

11

11

11

Kern/samenvatting

- Uitspraak Hof zal hopelijk duidelijkheid scheppen over de reikwijdte en geldigheid van EU-Marokkoverdragen m.b.t. de WS en de juiste toepassing van preferentiële invoertarieven voor producten afkomstig de WS. 10 2 a
- Zaak van belang voor NL; WS heeft grote interesse Kamer: vele Kamervragen over m.n. toepassing van de EU-MAR akkoorden op de WS; herkomstaanduiding van producten uit de WS (recente motie Ten Broeke/Van Bommel), 10 2 a en niet toepassing op de WS.

Argumenten voor Nlse inbreng

• 11

Env. 2016. 6118

- 11 [REDACTED]

Datum
6 juli 2016

Onze Referentie
MinBuZa.2016.393239

Argumenten tegen Nlse inbreng

- 11 [REDACTED]

Toelichting

Toelichting zaak:

- Britse rechter vraagt uitleg van het EU-Hof over het Associatieakkoord EU-Marokko in een nationaal geschil tussen Western Sahara Campaign UK (verzoeker) en verweerders HMRC (Britse douane) en de Britse staatssecretaris van Milieu, Voedselvoorziening en Plattelandszaken.
- Western Sahara Campaign UK is een onafhankelijke vrijwilligersorganisatie opgericht met het doel de erkenning van het recht op zelfbeschikking van de Sahrawi bevolking en de onafhankelijkheid van de WS te steunen.
- Verzoeker is een zaak gestart bij de Britse rechter tegen de douane nadat producten uit de WS als zijnde producten van Marokkaanse oorsprong in het VK zijn ingevoerd met vrijstelling van douanerechten. Verzoeker stelt het hanteren van preferentiële tarieven die cf. het Associatieakkoord voor MAR gelden voor deze goederen ter discussie omdat WS geen deel uitmaakt van MAR en dus ook niet onder dit akkoord valt.
- T.a.v. de Staatssecretaris betwist Western Sahara Campaign UK de beoogde toepassing van de Partnerschapsovereenkomst Visserij in de territoriale wateren van WS.

Internationaalrechtelijke overwegingen:

- De aan het Hof voorgelegde vragen betreffen het territoriale toepassingsbereik van EU Verdragen met Marokko (Associatieakkoord EU-Marokko en het visserijakkoord en bijbehorend protocol).
- 11 [REDACTED]
- [REDACTED]
- [REDACTED]

- **11** [Redacted text block]

Datum
6 juli 2016

Onze Referentie
MinBuZa.2016.393239

- Naar de NLse rechtsopvatting vloeit uit het recht op zelfbeschikking de verplichting voort dat de EU en haar lidstaten met Marokko afspraken maken over de wijze waarop de voordelen van de verdragen ten goede komen aan de oorspronkelijke Sahrawi bevolking van het gebied en de wijze waarop de oorspronkelijke bevolking daarbij wordt betrokken [geconsulteerd];
- De NLse verklaring vormt de basis voor de huidige beleidslijn die ook in de beantwoording van veelvuldige kamervragen over dit onderwerp is uitgedragen. De in de verklaring geuite zorgen over de correcte naleving van het internationaal recht zijn ook de verwijzende Britse rechter niet ontgaan en in zijn uitspraak wordt hiernaar verwezen.

Link met hoger beroep zaak Raad tegen Polisario

- Deze zaak lijkt inhoudelijk sterk op de hoger beroep zaak van de Raad tegen Polisario. De Raad is in hoger beroep gegaan tegen de uitspraak van het Gerecht (T-512/12) waarin het besluit tot sluiting van een vrijhandelsverdrag tussen EU en Marokko voor landbouw en visserij-producten nietig is verklaard voor wat betreft de werking voor de WS.

- **11, 10 2 a** [Redacted text block]

Tweede Kamer:

Datum

6 juli 2016

10 2 a

Onze

Gevolgen BREXIT EU-Hofzaken:

Zolang het VK niet officieel uit de EU is getreden, geldt het EU-recht onverkort in het VK. De procedure zal naar verwachting bovendien zijn afgerond voor daadwerkelijke uittreding.

Ministerie van Buitenlandse Zaken
Berichtenverkeer

Rijks-Intern

Marokko - EU - Grondstoffen - Marokko bezorgd over EU-maatregelen inzake import fosfaat/kunstmest

Van : RAB-CDP
Verzonden op : 16 juni 2016 17:44
Land/regio : Marokko
Forum : EU
Thema : Grondstoffen

Samenvatting

10 2 a

Nieuwe door OCP opgezette universiteit zoekt samenwerking met de Universiteit van Wageningen.

Commentaar

11, 10 2 a

10 2 a, 11

De beoogde samenwerking tussen de gloednieuwe Mohammed VI universiteit en de Universiteit van Wageningen opent prachtige vooruitzichten voor – eindelijk – een sterke samenwerkingsrelatie tussen een Nederlandse en een Marokkaanse onderwijsinstelling. Deze zijn er tot nu toe te weinig (taal!).

Bericht

Werd heden ter kanselarij bezocht door delegatie van het Office Cherifien des Phosphates (OCP), een van de grootste fosfaatbedrijven ter wereld. CEO Mustafa Terrab kwam in hoogst eigen persoon zijn opwachting maken, samen met enkele van zijn directeuren.

Terrab, wiens hoofdkantoor in Casablanca regelmatig op initiatief van deze Ambassade door Nederlandse handelsmissies wordt bezocht, is een van de meest vooraanstaande topmannen van het Marokkaanse bedrijfsleven. Hij wordt vooral geprezen om zijn rol als transformator van OCP van een log staatsbedrijf naar een volwassen en gerespecteerde multinationale onderneming. Hij is een vertrouweling van Koning Mohammed VI. OCP heeft een omzet van ruim 4 miljard euro per jaar en is een belangrijke bron van deviezen voor Marokko. Het bedrijf heeft 23.000

werknemers

Europese maatregelen inzake kunstmestgebruik

ander onderwerp

ander onderwerp

10 2 a

Hij bezocht nu de Ambassades van de meest vooraanstaande Europese landen – zoals men ook veel in Brussel aanhangig maakte – om deze te informeren en via hen hun hoofdsteden.

10 2 a

Mohammed VI Universiteit

Terrab sneed ook een ander onderwerp aan, namelijk de betrokkenheid van de Universiteit van Wageningen bij het opzetten van de nieuwe Mohammed VI Universiteit in Ben Guerir, in het hart van het fosfaatmijnbouwgebied van Marokko en dus van OCP, een uur rijden van Casablanca.

Deze universiteit zal ondermeer een grote landbouwfaculteit kennen en OCP wil deze opzetten met de Universiteit van Wageningen als belangrijkste partner. Dit voor het doen van wetenschappelijk onderzoek, maar ook om jonge Marokkaanse academici op laten leiden in Wageningen om ze klaar te stomen voor hogere posities binnen de universiteit.

Dergelijke samenwerkingsrelaties heeft men met tal van buitenlandse universiteiten, maar op landbouwgebied is die met Wageningen veruit de belangrijkste aldus Terrab. Hij stond hierover al geruime tijd in direct contact met de Voorzitter van het College van Bestuur van de WUR, mevrouw Louise Fresco. Deze zit immers sinds jaar en dag in de Raad van Commissarissen van OCP. Op 28 juni aanstaande gaat er weer een OCP-missie naar Wageningen om specifieke samenwerkingsterreinen te identificeren. Men heeft al meerdere keren Nederland aangedaan.

Rondom de tekening van het samenwerkingsakkoord met de WUR – Terrab dacht aan oktober - wilde men graag een groter evenement organiseren – een roadshow – waarbij ook andere universiteiten en onderwijsinstellingen zouden kunnen worden uitgenodigd. Doel: nog meer onderzoeks- en onderwijsrelaties scheppen, OCP wil dat graag. Tegelijkertijd wil men interesse wekken bij Nederlanders van Marokkaanse afkomst om bij OCP te komen werken. Men heeft dergelijke evenementen al in andere landen gehouden. Terrab had een en ander overigens al in 2012 bij het bezoek van de toenmalige DGBEB Smits aangekondigd maar het is er nog nimmer van gekomen, hoewel de Ambassade bij vele opvolgende missies hierop had aangedrongen.

11

Opvallend was dat Terrab met geen woord repte over het OCP-kantoor in Amsterdam dat begin van dit jaar eigenlijk al gesloten werd voordat het goed en wel was geopend. Het was sowieso een erg kleine steunpunt geworden - met minder dan tien werknemers - maar door een interne reorganisatie binnen OCP is dit kantoor niet meer nodig en gebruikt men de vestiging in Parijs, zo hebben eerdere contacten met OCP in Casablanca duidelijk gemaakt.

Berichtgegevens

Aan : M; PS; R; RS; DGPZ; DGES; DGBEB; IGG; DDE; DAM; DAM-ME; 10 2 e
; ALG-CDP; MOS-EA; 10 2 e
Opsteller : 10 2 e
Kenmerk : RAB.2016.13
Type : Beleids
Prioriteit : Routine
Rubricering : Rijks-Intern
Categorie : Verslag/Info

Dit bericht kan informatie bevatten die niet voor u is bestemd. Indien u niet de geadresseerde bent of dit bericht abusievelijk aan u is toegezonden, wordt u verzocht dat aan de afzender te melden en het bericht te verwijderen. De Staat aanvaardt geen aansprakelijkheid voor schade, van welke aard ook, die verband houdt met risico's verbonden aan het elektronisch verzenden van berichten.

This message may contain information that is not intended for you. If you are not the addressee or if this message was sent to you by mistake, you are requested to inform the sender and delete the message. The State accepts no liability for damage of any kind resulting from the risks inherent in the electronic transmission of messages.

Ministerie van Buitenlandse Zaken

19 september 2016

Ministerie van Buitenlandse Zaken
Berichtenverkeer

BZ-Vertrouwelijk

Midden-Oosten, Noord-Afrika en de Golfregio - EU - COMAG -
Buitenlandse politiek - Instructie MaMa en MOG 19 september
(Marokko, **ander onderwerp**)

Van : DIE-EX
Verzonden op : 19 september 2016 09:10
Land/regio : Midden-Oosten, Noord-Afrika en de Golfregio
Forum : EU - COMAG
Thema : Buitenlandse politiek
Deadline : 19 september 2016
Gewenste actie : Zie onder instructie

Bijlagen

[Redacted]

[Redacted]

[Redacted] / **Mashreq**

1. Marokko – update n.a.v. opinie over Advocaat Generaal over Hofzaak Westelijke Sahara – u kunt de update aanhoren.

ander onderwerp

Bericht

I. Maghreb / Mashreq

1. Marokko

Update nav opinie over Advocaat Generaal (AG) over Hofzaak Westelijke Sahara

Inzet

- Gezien het feit dat de zaak nog bij het Hof voorligt en consequenties pas na uitspraak duidelijk zullen kunnen worden, kunt u de update aanhoren.

Achtergrond

- De Advocaat Generaal (AG) heeft op 13 september 2016 zijn opinie bekend gemaakt in de beroepszaak betreffende de toepasbaarheid van een handelsakkoord EU-Marokko op de Westelijke Sahara. Betreft beroep van de Raad tegen uitspraak EU-Gerecht van 10 december 2015 (T-512/12), waarin besluit van de Raad

(2012/497/EU) tot sluiten handelsakkoord met Marokko nietig wordt verklaard voorzover het besluit de toepassing van het akkoord op de Westelijke Sahara goedkeurt.

- Het Gerecht is niet van oordeel dat het verdrag in strijd is met het internationaal recht. Maar de Raad heeft volgens het EU-Gerecht onvoldoende oog gehad voor de belangen van de bewoners van de Westelijke Sahara. Zij moeten kunnen profiteren van export van producten. Het toezicht daarop wordt enkel overgelaten aan de Marokkaanse autoriteiten. Daarmee handelde de Raad in strijd met diverse bepalingen van het EU-Handvest Grondrechten.

1 [REDACTED]

0

2

- AG adviseert het Hof te oordelen dat de Westelijke Sahara niet behoort tot het grondgebied van Marokko en dat het Handelsakkoord tussen de EU en Marokko er dus niet op van toepassing kan zijn. De AG stelt voor dat het Hof de uitspraak van het Gerecht om die reden vernietigt en het beroep van Polisario afwijst.
- De AG geeft aan dat het handelsakkoord niet van toepassing is op de Westelijke Sahara, o.a. omdat het akkoord niet uitdrukkelijk voorziet in uitbreiding tot het gebied en omdat dit bij Marokkaanse ratificatie ook niet is aangegeven.
- Vervolgens, mocht het Hof oordelen dat de Westelijke Sahara wel onder reikwijdte van het handelsakkoord valt, dan adviseert de AG het Hof om de uitspraak te vernietigen , omdat Polisario niet direct en individueel geraakt wordt door het aangevochten Raadsbesluit.
- Tenslotte, mocht het Hof desalniettemin oordelen dat Polisario wel direct en individueel geraakt wordt door Raadsbesluit, dan is het advies van de AG aan het Hof om de uitspraak van het Gerecht in stand te laten. De AG is van mening dat de Raad bij besluitvorming rekening had moeten houden met de mensenrechtensituatie in de Westelijke Sahara en het (mogelijke) effect van het handelsakkoord op deze situatie.
- Conclusie AG dat de Westelijke Sahara niet tot het grondgebied van Marokko behoort en dat daarom EU-Marokko Associatieakkoord 926-02-1996) en de EU-Marokko Liberaliseringsovereenkomst (13-12-2010) is in lijn met de Nederlandse opvatting ten aanzien van de toepassing van verdragen met Marokko op de Westelijke Sahara.
- Wat NL betreft is geografische reikwijdte in EU-verdragen geen rechtsgrondslag voor de uitoefening van gezag door Marokko in (wateren van) Westelijke Sahara. Echter, gezien praktijk CIE, volgt NL beleidslijn dat verdragen niet in de weg staan aan toepassing op de WS, mits de internationaalrechtelijke randvoorwaarden worden gerespecteerd.
- NL heeft een verklaring van die strekking afgelegd bij (onthouding van) stemming over het visserijprotocol in de Raad (Doc. 15723/13).
- NB. Geen zekerheid dat een conclusie van een AG wordt overgenomen. Het betreft een inventariserend advies aan het EU-Hof, dat volledig vrij is daarvan af te wijken.

ander
onderwe
rp

ander
onderwer
p

.

- [ander onderwerp](#)

- ander onderwerp

Berichtgegevens [BZ-V]

Aan : 10 2 e [REDACTED]
[REDACTED]
Afgestemd : DAM, BPZ
Kenmerk : DIE-413/2016
Type : Beleids
Prioriteit : Routine
Rubricering : BZ-Vertrouwelijk
Categorie : Actie/Instructie

Dit bericht kan informatie bevatten die niet voor u is bestemd. Indien u niet de geadresseerde bent of dit bericht abusievelijk aan u is toegezonden, wordt u verzocht dat aan de afzender te melden en het bericht te verwijderen. De Staat aanvaardt geen aansprakelijkheid voor schade, van welke aard ook, die verband houdt met risico's verbonden aan het elektronisch verzenden van berichten.

This message may contain information that is not intended for you. If you are not the addressee or if this message was sent to you by mistake, you are requested to inform the sender and delete the message. The State accepts no liability for damage of any kind resulting from the risks inherent in the electronic transmission of messages.

Ministerie van Buitenlandse Zaken

Aan
Van
Via
Kopie aan
Afgestemd met

M en R
DIE en IMH
wvd DGPZ 3/11
SG, DGES, DGBEB, RAB, RS
DAM, DJZ, PVEU

TER INFORMATIE

Datum
2 november 2016
Onze Referentie
Minbuza-2016.732776
Opgesteld door

10 2 e

memo

Uitvoering motie Westelijke Sahara:
een tussenstand

Aanleiding

Uw verzoek om op de hoogte gehouden te worden over (1) uitvoering Motie Ten Broeke en Van Bommel van 14 juni jl. over herkomstaanduiding voor producten uit de Westelijke Sahara en (2) de Hofzaken over de Westelijke Sahara.

Kern/samenvatting

11

- 10 2 a
  -
  - 10 2 a
- In kader begrotingsbehandeling BZ zijn vragen gesteld over wanneer de Kamer geïnformeerd zal worden over uitvoering van de motie. Uw antwoord hierop is dat dit na uitspraak in de Hofzaken zal zijn.

Toelichting

Herkomstaanduiding

- De Commissie onderschrijft de Nederlandse visie dat een juiste herkomstaanduiding een verantwoordelijkheid van het bedrijfsleven is. Verder 10 2 a
- De lopende zaken bij het Hof van Justitie van de Europese Unie (het Hof) over de toepassing van akkoorden tussen de EU en Marokko op de WS hebben niet geleid tot vragen vanuit bedrijfsleven aan de Commissie hoe om te gaan met juiste herkomstaanduiding.

Preferentiële tarieven voor invoer

- Afspraken uit het Associatieakkoord EU-Marokko (AA) worden in de praktijk toegepast op de WS. De Hofzaken zullen mogelijk uitwijzen of producten uit de WS al dan niet onder de preferentiële tarieven die gelden voor Marokko mogen worden ingevoerd.

- 10 2 a

Datum

2 november 2016

Onze Referentie

Minbuza-2016.732776

Hofzaken

- De toepassing van akkoorden tussen de EU en Marokko op de WS is op dit moment onderwerp van verschillende juridische procedures voor het Hof.

Zaak over landbouwakkoord (C-104/16 P - Raad tegen Front Polisario)

- In deze zaak is de Raad in hoger beroep gegaan tegen de uitspraak van het Gerecht waarin het besluit van de Raad tot sluiting van een vrijhandelsverdrag tussen de EU en Marokko voor landbouw en visserijproducten nietig is verklaard voor wat betreft de werking voor de WS. Hoger beroep heeft geen schorsende werking.
- NL heeft ingestemd met het hoger beroep van de Raad, maar intervenieerde niet aan de kant van de Raad. U bent hierover geïnformeerd (bijlage 3).
- De Advocaat Generaal (AG) heeft vernietiging van de uitspraak van het Gerecht geadviseerd. Het betreft slechts een advies dat geenszins bindend is voor het Hof.
- Onduidelijk of uitspraak nog voor het eind van het jaar zal komen.

Zaak prejudiciële vragen Britse rechter (C-266/16)

- In deze zaak heeft de Britse rechter prejudiciële vragen gesteld aan het EU Hof over het territoriale toepassingsbereik van EU het Associatieakkoord en het visserijakkoord. U heeft besloten dat NL niet zal interveniëren (bijlage 4).
- Het is nog niet bekend wanneer de conclusie van de AG zal verschijnen en wanneer het Hof vervolgens uitspraak zal doen.

Behandeling in de Raad

- 11

-

-

10 2 a

ander onderwerp

Datum

2 november 2016

Onze Referentie

Minbuza-2016.732776

7 november 2016

Ministerie van Buitenlandse Zaken
Berichtenverkeer

BZ-Vertrouwelijk

Midden-Oosten, Noord-Afrika en de Golfregio - EU - COMAG -
Buitenlandse politiek - Instructie MOG & MaMa 7 november 2016

ander onderwerp, Marokko, ander onderw

Van : DIE-EX
Verzonden op : 7 november 2016 10:08
Land/regio : Midden-Oosten, Noord-Afrika en de Golfregio
Forum : EU - COMAG
Thema : Buitenlandse politiek
Deadline : 7-11-2016
Gewenste actie : Zie instructie

Bijlagen

ander onderwerp

2. Marokko – briefing EUdel MAR over toekomst relatie EU-MAR

Ander onderwerp

Bericht

ander onderwerp

- ander onderwerp

II MAGHREB & MASHREQ

1. ander
onderwerp

- ander onderwerp

2. Marokko

10 2 e [redacted] *Rabat, over het voortdurende proces in Rabat van reflectie op de toekomst van de relaties tussen de EU en Marokko*

Inzet

- U kunt de briefing aanhoren.
- Indien discussie volgt kunt u aangeven dat toekomstige relatie in belangrijke mate afhankelijk zal zijn van uitspraak in de Hofzaken m.b.t. EU-akkoorden met Marokko als het gaat om toepassing op de Westelijke Sahara.
- U kunt de voorzitter vragen om EU-MAR relaties wederom te agenderen zodra er uitspraak is van het Hof in de zaak t.a.v. het landbouwakkoord (Raad vs. Polisario), met suggestie dat briefing door JDR met duiding van de uitspraak welkom zal zijn.

Achtergrond

- **10 2 a** [redacted]
- **11** [redacted]
- **11, 10 2 a** [redacted]

3.

Berichtgegevens [BZ-V]

Aan : 10 2 e [REDACTED]
[REDACTED]
Afgestemd : DAM, BPZ
Kenmerk : DIE-493/2016
Type : Beleids
Prioriteit : Routine
Rubricering : BZ-Vertrouwelijk
Categorie : Actie/Instructie

Dit bericht kan informatie bevatten die niet voor u is bestemd. Indien u niet de geadresseerde bent of dit bericht abusievelijk aan u is toegezonden, wordt u verzocht dat aan de afzender te melden en het bericht te verwijderen. De Staat aanvaardt geen aansprakelijkheid voor schade, van welke aard ook, die verband houdt met risico's verbonden aan het elektronisch verzenden van berichten.

This message may contain information that is not intended for you. If you are not the addressee or if this message was sent to you by mistake, you are requested to inform the sender and delete the message. The State accepts no liability for damage of any kind resulting from the risks inherent in the electronic transmission of messages.

Ministerie van Buitenlandse Zaken

9 januari 2017

Ministerie van Buitenlandse Zaken
Berichtenverkeer

BZ-Vertrouwelijk

Midden-Oosten, Noord-Afrika en de Golfregio - EU - COMAG -
Buitenlandse politiek - Instructie MaMa 09-01-2017 (Marokko,
ander onderwerp)

Van : DIE-EX
Verzonden op : 9 januari 2017 10:49
Land/regio : Midden-Oosten, Noord-Afrika en de Golfregio
Forum : EU - COMAG
Thema : Buitenlandse politiek
Deadline : 6 jan 2017
Gewenste actie : Zie instructie.

Samenvatting

1. Marokko – Uitspraak zaak Polisario – duidelijkheid gevolgen uitspraak; herkomstaanduiding WS

ander onderwerp

Bericht

1. Marokko

Update uitspraak zaak CJEU

Bereiken

- **11, 10 2 a** [redacted]
[redacted]
- Duidelijkheid over (proces dat moet leiden tot) inzicht in gevolgen voor andere EU-akkoorden met Marokko.
- Duidelijkheid over implicaties van de uitspraak voor de EU-invoer van producten uit WS
- Duidelijkheid of er sprake is van een in EU-kader breed gedeelde behoefte aan een interpretatieve mededeling over herkomstaanduiding **11** [redacted]).

Specifieke spreekpunten

- **11, 10 2 a** [redacted]
[redacted]
[redacted]
◦ **11, 10 2 a** [redacted]
[redacted]

Vermijden

- **11** [redacted]
[redacted]

[illegible]

██████████

_____

_____

_____

_____

1. [REDACTED]

- Dit is in lijn met het standpunt dat Nederland al jaren hanteert en dat onder andere is gecommuniceerd via de RVO-website.

2. ander
onder
werp

- **ander onderwerp**

Berichtgegevens [BZ-V]

Aan : 10 2 e [REDACTED]
[REDACTED]
Afgestemd : DAM, DJZ, AMM, DIO, IMH, BPZ
Kenmerk : DIE-003/2017
Type : Beleids
Prioriteit : Routine
Rubricering : BZ-Vertrouwelijk
Categorie : Actie/Instructie

Dit bericht kan informatie bevatten die niet voor u is bestemd. Indien u niet de geadresseerde bent of dit bericht abusievelijk aan u is toegezonden, wordt u verzocht dat aan de afzender te melden en het bericht te verwijderen. De Staat aanvaardt geen aansprakelijkheid voor schade, van welke aard ook, die verband houdt met risico's verbonden aan het elektronisch verzenden van berichten.

This message may contain information that is not intended for you. If you are not the addressee or if this message was sent to you by mistake, you are requested to inform the sender and delete the message. The State accepts no liability for damage of any kind resulting from the risks inherent in the electronic transmission of messages.

Ministerie van Buitenlandse Zaken

15 februari 2017

Ministerie van Buitenlandse Zaken
Berichtenverkeer

BZ-Vertrouwelijk

Midden-Oosten, Noord-Afrika en de Golfregio - EU - COMAG -
Buitenlandse politiek - Nazending: Instructie MaMa 13-02-2017
(ander onderwerp)

Van : DIE-EX
Verzonden op : 15 februari 2017 21:13
Land/regio : Midden-Oosten, Noord-Afrika en de Golfregio
Forum : EU - COMAG
Thema : Buitenlandse politiek
Deadline : 13/2
Gewenste actie : Zie instructie.

Samenvatting

1.

Bereiken

- **ander onderwerp**

++++++

Berichtgegevens [BZ-V]

Aan : **10 2 e** [REDACTED]

[REDACTED] [REDACTED] &J

Kenmerk : DIE-076/2017
Type : Beleids
Prioriteit : Routine
Rubricering : BZ-Vertrouwelijk
Categorie : Actie/Instructie

Dit bericht kan informatie bevatten die niet voor u is bestemd. Indien u niet de geadresseerde bent of dit bericht abusievelijk aan u is toegezonden, wordt u verzocht dat aan de afzender te melden en het bericht te verwijderen. De Staat aanvaardt geen aansprakelijkheid voor schade, van welke aard ook, die verband houdt met risico's verbonden aan het elektronisch verzenden van berichten.

This message may contain information that is not intended for you. If you are not the addressee or if this message was sent to you by mistake, you are requested to inform the sender and delete the message. The State accepts no liability for damage of any kind resulting from the risks inherent in the electronic transmission of messages.

Ministerie van Buitenlandse Zaken

27 februari 2017

Ministerie van Buitenlandse Zaken
Berichtenverkeer

BZ-Vertrouwelijk

Midden-Oosten, Noord-Afrika en de Golfregio - EU - COMAG -
Buitenlandse politiek - Instructie MaMa 27 februari 2017 (Marokko,
ander onderwerp)

Van : DIE-EX
Verzonden op : 27 februari 2017 15:12
Land/regio : Midden-Oosten, Noord-Afrika en de Golfregio
Forum : EU - COMAG
Thema : Buitenlandse politiek
Deadline : 27 februari 2017
Gewenste actie : Zie onder instructie.

Bijlagen

[Advies DJZ.docx](#) (23.27 KB)

Samenvatting

1. **Marokko** – gevolgen uitspraak Polisario-zaak – volgen vorige instructie en juridische analyse DJZ

2. **ander onderwerp**

Bericht

1. Marokko

CIE zal terugkoppelen over technische besprekingen met MAR

Bereiken

- Handelen conform vorige instructie:
  - Duidelijkheid van CIE en EDEO over verschillende opties en moment waarop besluitvorming daarover zal plaatsvinden, idealiter een overzicht van opties met daarbij een juridische analyse.
  - Van belang voor douane en bedrijfsleven is vooral dat er snel duidelijkheid komt, al dan niet d.m.v. interim-maatregelen, over invoertarieven vanwege mogelijk schadelijke gevolgen voor handel en investeringen.
  - NL wijst op belang van goede samenwerking op vele terreinen.
  - Voor NL blijven de internationaalrechtelijke randvoorwaarden uitgangspunt.
- Tijd voor LS om de voorgestelde opties en adviezen te kunnen bestuderen. Op dit moment kan NL nog niet instemmen met een oplossing, omdat deze beslissing ministeriële goedkeuring vereist.
- **11** NL uitgangspunten **11** (zie ook advies DJZ in bijlage).

11 [Redacted text block]

2. [Redacted text]

ander onderwerp

+++++++

Berichtgegevens [BZ-V]

Aan : 10 2 e

[REDACTED]

Afgestemd : DAM, DJZ, IMH, BPZ
Kenmerk : DIE-098/2017
Type : Beleids
Prioriteit : Routine
Rubricering : BZ-Vertrouwelijk
Categorie : Actie/Instructie

Dit bericht kan informatie bevatten die niet voor u is bestemd. Indien u niet de geadresseerde bent of dit bericht abusievelijk aan u is toegezonden, wordt u verzocht dat aan de afzender te melden en het bericht te verwijderen. De Staat aanvaardt geen aansprakelijkheid voor schade, van welke aard ook, die verband houdt met risico's verbonden aan het elektronisch verzenden van berichten.

This message may contain information that is not intended for you. If you are not the addressee or if this message was sent to you by mistake, you are requested to inform the sender and delete the message. The State accepts no liability for damage of any kind resulting from the risks inherent in the electronic transmission of messages.

Ministerie van Buitenlandse Zaken

23 maart 2017

Ministerie van Buitenlandse Zaken
Berichtenverkeer

BZ-Vertrouwelijk

Midden-Oosten, Noord-Afrika en de Golfregio - EU - COMAG -
Buitenlandse politiek - Instructie MaMa 23 maart: Marokko, **ander**
onderw

erp

■ DIE-EX
Verzonden op : 23 maart 2017 09:05
Land/regio : Midden-Oosten, Noord-Afrika en de Golfregio
Forum : EU - COMAG
Thema : Buitenlandse politiek
Deadline : 23 maart 2017
Gewenste actie : Zie onder instructie

Samenvatting

1. Marokko – Hofuitspraak Westelijke Sahara – NL hecht aan pragmatische oplossing waarbij uitspraak Hof wordt geëerbiedigd, aandacht is voor de (brede) relaties met Marokko en duidelijkheid wordt gegeven aan douane en bedrijfsleven.

2. ander onderwerp

Bericht

1. Marokko

Post ECJ Update Terugkoppeling tweede technische bespreking met MAR

Bereiken

- Een spoedige, pragmatische oplossing waarmee:
- - De uitspraak van het Hof in de Polisario-zaak wordt geëerbiedigd;
  - **10 2 a**
  - Duidelijkheid wordt gegeven aan douane en bedrijfsleven;
- **11**
- Inzicht in vervolgstappen, incl. in strategie om te voldoen aan vereisten voor uitbreiding van het toepassingsbereik van het verdrag, zijnde:
- - Instemming ('consent') van de oorspronkelijke bevolking;
  - Oorspronkelijke bevolking moet profiteren van de uitbreiding;
  - Monitoring van nationale hulpbronnen ('sustainability').

- 11

Achtergrond

- 11, 10 2 a

Randvoorwaarden

- NL-uitgangspunten over voldoen aan vereisten van het Hof lijken te worden geacommodeerd. In het mandaat zullen de bovengenoemde uitgangspunten (*consent, benefit, sustainability*) van het Hof (moeten) worden meegenomen.
- Het is vooralsnog onduidelijk hoe instemming en het meeprofiten van de oorspronkelijke bevolking zal worden vormgegeven. Vragen die hierbij beantwoord zullen moeten worden zijn oa. (1) wat is de betekenis van "consent"; wanneer is hier sprake van; wie moet hiervoor worden geconsulteerd? (2) is dit verantwoordelijkheid van EU en/of Marokko (3) wat betekent 'meeprofiten' oorspronkelijke bevolking, zowel qua omvang als procedure (is aanpak visserijprotocol hierbij voldoende)?

10 2 a

2. and

er

ond

erw

erp

Berichtgegevens [BZ-V]

Aan : 10 2 e

Afgestemd : DAM, DJZ, BPZ

Kenmerk : DIE-136/2017

Type : Beleids

Prioriteit : Routine

Rubricering : BZ-Vertrouwelijk

Categorie : Actie/Instructie

Dit bericht kan informatie bevatten die niet voor u is bestemd. Indien u niet de geadresseerde bent of dit bericht abusievelijk aan u is toegezonden, wordt u verzocht dat aan de afzender te melden en het bericht te verwijderen. De Staat aanvaardt geen aansprakelijkheid voor schade, van welke aard ook, die verband houdt met risico's verbonden aan het elektronisch verzenden van berichten.

This message may contain information that is not intended for you. If you are not the addressee or if this message was sent to you by mistake, you are requested to inform the sender and delete the message. The State accepts no liability for damage of any kind resulting from the risks inherent in the electronic transmission of messages.

Ministerie van Buitenlandse Zaken

Visie Polisario t.a.v. EUHvJ C-104/16 AA en Vrijhandelsakkoorden EU – MAR

Op hun initiatief bezochten Polisario-vertegenwoordigster NL, 10 2 e en Polisario-advocaat 10 2 e dit ministerie op 19 april jl.

Uit gesprek met 10 2 e en 10 2 e kan volgende worden aangehaald.

Uitspraak C-104/16

1. De uitkomst van de procedure was voor Polisario een succes:
  - a. Bevestiging van het recht op zelfbeschikking t.o. alle staten, incl. Marokko; Westelijke Sahara (WS) heeft 'separate' en 'distinct' status;
  - b. Bevolking WS erkend als derde partij: zelfbeschikking en Polisario erkend als vertegenwoordiger van de bevolking van de WS.
2. Mitsdien is instemming ('consent') van de WS bevolking nodig; 'benefit' is volgens Polisario geen voorwaarde. Instemming kan alleen van Polisario komen, aldus 10 2 e (verwees naar paras. 100-107 van het Polisario paper). De pogingen van Marokko en Commissie om dit te spelen via de WS-leden van het Marokkaanse parlement of via de Conseil royal consultatif pour les affaires sahariennes (CORCAS) zouden gedoemd zijn te mislukken.
3. Volgens Polisario kan alleen deze organisatie consent geven. De EU moet dus met Polisario gaan onderhandelen (en Polisario is daartoe bereid).
4. De EU heeft geen basis meer om bijv. Marokkaanse herkomstcertificaten te erkennen, maar moet hierover gaan onderhandelen met de Polisario. Dit geldt ook voor handelstarieven en de visserijrechten.
5. EU en lidstaten dienen zich nu al conform de uitspraak van het Hof te gedragen. 10 2 e vroeg of NL (en de andere lidstaten) al richtlijnen hadden ontvangen van de Commissie (*quod non*).
6. De preferentiële tarieven betekenden unfaire competitie. 10 2 a
[Redacted text]
7. Als de EU/LS zich niet houden aan/niet handelen conform de uitspraak EU Hof, voelt Polisario zich genoodzaakt verder te procederen om eerbiediging van de uitspraak af te dwingen.

Proces:

10 2 e gaf aan dat de Polisario zich mede heeft laten inspireren door NL standpunt tgv zijn onthouding en stemverklaring bij het Visserijakkoord en bij zijn WS-aantekening bij het Socialezekerheidsverdrag.

EU:

Volgens 10 2 e zouden m.n. het EP, ZWE en DK niet meer kunnen instemmen met de voortzetting van de huidige praktijk en zou WS afgescheiden moeten worden van het Associatieakkoord en de vrijhandelsakkoorden. Hij was heel negatief over de Franse houding, die de juridische realiteit zou negeren.

Commentaar (N.B. deze is niet aan de orde gekomen, dzz. is volstaan met luisteren)

- 11
[Redacted text]

- 11 [REDACTED]

SPOED – i.v.m. bespreking in Raadswerkgroep op 2 mei

Aan M en R
Van DTE
Via DGPZ 25 april
Kopie aan SG, EZ, VWS, FIN, V&J, SZW (ambtelijk)
Afgestemd met DAM, BPZ, IMH, DJZ

TER BESLISSING

Datum
25 april 2017
Onze Referentie
Minhuza-2017.613166

Opgesteld door

10 2 e

memo

Onderhandelingsmandaat Commissie i.v.m. uitbreiding EU
MAR afspraken tot de Westelijke Sahara

Aanleiding

Vaststellen mandaat voor onderhandelingen met Marokko ten behoeve van uitbreiding van de geografische reikwijdte van twee protocollen (oorsprongsregels, import) bij het EU-Marokko Associatieakkoord tot de WS, opdat goederen uit dat gebied ook onder gunstig tarief de EU kunnen worden ingevoerd.

Gevraagd besluit

1. Uw akkoord met de volgende NL inzet in onderhandelingen over het mandaat:

- 10 2 a
- Snelle duidelijkheid invoertarieven voor douane en bedrijfsleven (i.c. tarief MAR geldt ook voor de Westelijke Sahara). Het concept-mandaat komt hieraan afdoende tegemoet.
- Overeenstemming met internationaal recht/eerbiediging van de uitspraak van het EU-Hof: voor toepassing van de protocollen op WS betekent dit dat de oorspronkelijke bevolking (1) wordt geconsulteerd en (2) profiteert van de opbrengsten van de handel, en (3) geen afbreuk wordt gedaan aan uitgangspunt dat dat MAR slechts 'de facto' bestuursautoriteit is in de Westelijke Sahara. Daartoe ziet Nederland graag gewijzigd:
  - o 11
  - o Formulering van het mandaat die recht doet aan (alle aspecten van) 'duurzame ontwikkeling' en die het centrale belang van het zelfbeschikkingsrecht in deze casus vooropstelt.
  - o Betrokkenheid van de Raad/bijzonder comité gedurende het gehele proces. Op basis hiervan zult u op de hoogte worden gehouden en kan tijdige afstemming plaatsvinden met andere betrokken departementen (waaronder SZW).

2. Uw akkoord met het opnemen van een verwijzing naar het mandaat in de geannoteerde agenda van de Raad waarin het besluit over dit mandaat zal worden genomen en het stuk ter vertrouwelijke inzage voorleggen aan de Kamer. 11

ENV-2017.3003
(R: ENV-2017.3004)

Kern/samenvatting

Datum

10 april 2017

Onze

10 2 a, 11

Tevens wordt tegemoet gekomen aan de EU-randvoorwaarde dat de oorspronkelijke bevolking hiervan kan meeprofiteren conform internationaal recht.

Uitspraak Hof

- Het EU-Hof oordeelde op 21 december jl. dat het associatieakkoord en vrijhandelsakkoord tussen de EU en Marokko voor landbouw- en visserijproducten niet van toepassing zijn op de Westelijke Sahara.
- Het EU-Hof stelde dat het begrip "grondgebied van het Koninkrijk Marokko" niet de Westelijke Sahara omvat, gezien het recht op zelfbeschikking van de bevolking van Westelijke Sahara en de daarop gebaseerde status als niet zichzelf besturend gebied onder het Handvest van de Verenigde Naties.
- Hierdoor werd het voor douane en bedrijfsleven onduidelijk onder welke regels er gehandeld kan worden met producten uit de Westelijke Sahara.

Procedure

- Stap 1: Raadsbesluit (gekwalficeerde meerderheid) tot machtiging van de Commissie voor het openen van onderhandelingen met Marokko over aanpassing protocollen (*EU-only*).
- Verwachte tijdspad: na behandeling in raads werkgroep(en) vanaf eind april, vaststelling in eerstvolgende RBZ/handel of RBZ resp. 11 en 15 mei.
- Stap 2: na onderhandelingen aanpassing protocollen in de vorm van een briefwisseling. Dit vereist aan Uniezijde de vaststelling van een Raadsbesluit tot ondertekening.
- Stap 3: vervolgens is een Raadsbesluit tot sluiting noodzakelijk, waarvoor goedkeuring van het Europees Parlement is vereist. 10 2 a

11

10 april 2017

Onze Referentie

10 2 a, 11

Krachtenveld

• 10 2 a

Herkomstaanduiding

- Deze wijziging betreft een andere kwestie dan herkomstaanduiding. Bij herkomstaanduiding gaat het om consumenteninformatie op verpakkingen (die geen misleidende informatie mag bevatten). De voorstelde wijziging betreft de regels voor invoertarieven (douane).

• 11, 10 2 a

BZ-Vertrouwelijk

[illegible]

11 [REDACTED]

[REDACTED]

[REDACTED]

_____

_____

_____
_____
_____

_____

_____

██████████

[REDACTED]

_____

_____

_____

_____

_____

_____

[REDACTED]

11

■ ander onderwerp

+++++

Berichtgegevens [BZ-V]

Aan : 10 2 e
Afgestemd : DAM, BPZ
Kenmerk : DIE-191/2017
Type : Beleids
Prioriteit : Routine
Rubricering : BZ-Vertrouwelijk
Categorie : Verslag/Info

Dit bericht kan informatie bevatten die niet voor u is bestemd. Indien u niet de geadresseerde bent of dit bericht abusievelijk aan u is toegezonden, wordt u verzocht dat aan de afzender te melden en het bericht te verwijderen. De Staat aanvaardt geen aansprakelijkheid voor schade, van welke aard ook, die verband houdt met risico's verbonden aan het elektronisch verzenden van berichten.

This message may contain information that is not intended for you. If you are not the addressee or if this message was sent to you by mistake, you are requested to inform the sender and delete the message. The State accepts no liability for damage of any kind resulting from the risks inherent in the electronic transmission of messages.

Ministerie van Buitenlandse Zaken

4 mei 2017

Ministerie van Buitenlandse Zaken
Berichtenverkeer

BZ-Vertrouwelijk

Midden-Oosten, Noord-Afrika en de Golfregio - EU - COMAG -
Buitenlandse politiek - Instructie MaMa 8 mei. **ander onderwerp**
, Marokko

Van : DIE-EX
Verzonden op : 4 mei 2017 18:06
Land/regio : Midden-Oosten, Noord-Afrika en de Golfregio
Forum : EU - COMAG
Thema : Buitenlandse politiek
Deadline : 8 mei
Gewenste actie : Zie instructie.

Bijlagen

ander onderwerp

3. Marokko – Verdere discussie onderhandelingsmandaat Westelijke Sahara. Bereiken van een aantal wijzigingen in het onderhandelingsmandaat.

Bericht

1. ander onderwerp

-

Marokko

Verdere discussie onderhandelingsmandaat Westelijke Sahara Zie vorige MaMa instructies en verslagen

Bereiken

- **11** [redacted]

[redacted]

[redacted]

[redacted]

11, 10 2 a

[REDACTED]

-
[REDACTED]

Berichtgegevens [BZ-V]

Aan : 10 2 e [REDACTED]
[REDACTED]
Afgestemd : DAM, BPZ
Kenmerk : DIE-200/2017
Type : Beleids
Prioriteit : Routine
Rubricering : BZ-Vertrouwelijk
Categorie : Actie/Instructie

Dit bericht kan informatie bevatten die niet voor u is bestemd. Indien u niet de geadresseerde bent of dit bericht abusievelijk aan u is toegezonden, wordt u verzocht dat aan de afzender te melden en het bericht te verwijderen. De Staat aanvaardt geen aansprakelijkheid voor schade, van welke aard ook, die verband houdt met risico's verbonden aan het elektronisch verzenden van berichten.

This message may contain information that is not intended for you. If you are not the addressee or if this message was sent to you by mistake, you are requested to inform the sender and delete the message. The State accepts no liability for damage of any kind resulting from the risks inherent in the electronic transmission of messages.

Ministerie van Buitenlandse Zaken

IMH-HIAM

From: 10 2 [REDACTED]
Sent: maandag 8 mei 2017 16:50
To: 10 2 e [REDACTED]
Subject: Q&A Westelijke Sahara, 8 mei 2017
Attachments: Q&A Westelijke Sahara, 8 mei 2017.docx

11 [REDACTED] [REDACTED]

Afgestemd met DIE

Q: Kunt u aangeven hoe moet worden omgegaan met invoer uit de Westelijke Sahara ?

A:

- Het EU-Hof oordeelde op 21 december 2016 dat het associatieakkoord en vrijhandelsakkoord tussen de EU en Marokko voor landbouw- en visserijproducten niet van toepassing zijn op de Westelijke Sahara (WS).
- Hierdoor werd het voor douane en bedrijfsleven onduidelijk hoe ze moeten omgaan met producten uit de WS, bijvoorbeeld als het gaat om importtarieven. Dat is onwenselijk en moet dus zo snel mogelijk worden opgelost.
- Helaas is het niet mogelijk om met WS zelf afspraken te maken zolang VN-proces niet tot oplossing over het bestuur van het gebied heeft geleid.
- De Europese Commissie heeft een mandaat opgesteld voor onderhandelingen met Marokko ten behoeve van uitbreiding van de geografische reikwijdte van twee protocollen (oorsprongsregels, import) bij het EU-Marokko Associatieakkoord tot de WS, opdat goederen uit dat gebied ook onder gunstig tarief de EU kunnen worden ingevoerd.
- Het is logisch dat EU ervoor kiest om WS van dezelfde voordelige tarieven te laten profiteren als Marokko. Dit is in voordeel van alle betrokkenen.
- Voor kabinet gelden voor oplossing de volgende uitgangspunten:
  - Inachtneming belang goede relatie EU-MAR en NL-MAR voor thema's als handel, regionale stabiliteit en migratie.
  - Snel duidelijkheid over invoertarieven voor douane en bedrijfsleven (i.c. tarief MAR geldt ook voor WS).
- Overeenstemming met internationaal recht én de uitspraak EU-Hof: voor toepassing protocollen op WS betekent dit dat (1) oorspronkelijke bevolking adequaat moet worden betrokken, (2) oorspronkelijke bevolking profiteert van opbrengsten handel, en (3) geen afbreuk wordt gedaan aan uitgangspunt dat dat MAR slechts 'de facto' bestuursautoriteit is in WS.
- Kabinet heeft hierop aangedrongen voor definitieve mandaat en zal dit scherp blijven volgen in vervolgproces.

- In de betreffende Raadswerkgroep in Brussel is over dit mandaat vrijwel overeenstemming bereikt.

Q: Waarom geldt de uitbreiding van het toepassingsbereik ook niet voor herkomstaanduiding?

A:

- Voor de duidelijkheid: deze wijziging betreft een andere kwestie dan herkomstaanduiding. Bij herkomstaanduiding gaat het om consumenteninformatie op verpakkingen (die geen misleidende informatie mag bevatten). Voorgestelde wijziging betreft regels invoertarieven (douane).
- Voor verschillende producten is het vanuit EU-wetgeving verplicht herkomst aan te geven. Bijvoorbeeld bij cosmetica en vers fruit en groenten.
- Bedrijfsleven is er verantwoordelijk voor dat informatie over herkomst juist is en niet-misleitend. Dit vloeit voort uit EU-wetgeving. Deze verplichting geldt voor alle gebieden.
- De situatie t.a.v. WS is duidelijk als het gaat om herkomstaanduiding op producten.
- WS behoort niet tot grondgebied van MAR. WS is volgens VN een niet-zichzelf besturend gebied (*non-self governing territory*). NL en EU delen dat standpunt.
- Hieruit volgt dat er op producten uit WS moet staan dat de herkomst WS is. Op de RVO-website is bedrijfsleven geïnformeerd.
- Als het gaat om douanetarieven geldt ditzelfde onderscheid. Enige verschil is dat – wanneer Commissie het mandaat uitvoert – WS ook kan profiteren van preferentiële tarieven die voor MAR gelden.

Q: Dit maakt uitvoering motie Ten Broeke/Van Bommel alleen nog maar belangrijker, wat is stand van zaken?

A:

- In motie Ten Broeke/Van Bommel wordt kabinet opgeroepen om in EU-kader te pleiten voor richtsnoeren over herkomstaanduiding voor producten uit WS om vermeende onduidelijkheid onder bedrijfsleven en consumenten weg te nemen.
- Destijds is de motie ontraden omdat er in de visie van het kabinet geen sprake is van onduidelijkheid.
- WS behoort niet tot grondgebied van MAR. WS is volgens VN een niet-zichzelf besturend gebied (*non-self governing territory*). NL en EU delen dat standpunt.
- Hieruit volgt dat er op producten uit WS moet staan dat de herkomst WS is. Op de RVO-website is bedrijfsleven geïnformeerd.
- NL regering waarschuwt bij het doen van investeringen en zaken in gebied van WS onder de 27e breedtegraad.
- Hierbij wijst de overheid erop dat deze risico's ook gelden t.a.v. certificering van herkomst van producten.
- Bedrijven moeten zich er in hun productieketen van vergewissen of hun product afkomstig is uit MAR of uit WS om misleidende herkomstaanduiding te voorkomen.
- In gesprekken in Raadskader naar aanleiding van Hofuitspraak hebben we dit onderwerp – in lijn met het verzoek van de Kamer – meerdere malen opgebracht.
- Vooral nog is hieruit gebleken dat geen draagvlak is voor richtsnoeren voor herkomstaanduiding voor producten uit WS.
- Er zijn geen indicaties dat hierover vragen bestaan vanuit bedrijfsleven en andere lidstaten. Er lijkt geen sprake van een 'breed gedragen behoefte'.

Q: Onlangs is er een lading strooizout binnengekomen in Nederland vanuit de Westelijke Sahara. Wat vindt u van het feit dat Nederlandse gemeenten strooizout importeren uit de Westelijke Sahara?

A:

- Het gaat hierbij om twee vragen:
  1. Mag er worden gehandeld met WS?
  2. Welk importtarief geldt hiervoor?
- V.w.b. het eerste: economische activiteiten in WS zijn niet per definitie in strijd met internationaal recht.
- V.w.b. het tweede: Douane controleert op oorsprong, maar is afhankelijk van door MAR geleverde informatie over oorsprong.

[Bij doorvragen:]

- Het is van belang dat opbrengsten van dergelijke activiteiten ten goede komen aan oorspronkelijke bevolking. Die bevolking moet dus ook adequaat betrokken worden. Rijksoverheid voert strikt verantwoord MVO-beleid. Bepalingen over conflictgebieden van VN, Raad van Europa en OESO zijn hierbij maatgevend.
- Invoer van strooizout uit WS zal mogelijk vragen oproepen over juiste toepassing van preferentiële tarieven. Indien geografische reikwijdte van twee protocollen (oorsprongsregels, import) bij EU-MAR Associatieakkoord tot WS wordt uitgebreid, zal duidelijk zijn dat strooizout uit WS ook onder gunstig tarief de EU kan worden ingevoerd.

19 juni 2017

Ministerie van Buitenlandse Zaken
Berichtenverkeer

BZ-Vertrouwelijk

Midden-Oosten, Noord-Afrika en de Golfregio - EU - COMAG -
Buitenlandse politiek - Instructie MaMa 20 juni 2017

Van : DIE-EX
Verzonden op : 19 juni 2017 17:37
Land/regio : Midden-Oosten, Noord-Afrika en de Golfregio
Forum : EU - COMAG
Thema : Buitenlandse politiek
Deadline : 20 juni
Gewenste actie : Zie instructie

Bijlagen

ander onderwerp

2. Marokko – Terugkoppeling onderhandelingen landbouwakkoord – NL wil graag meer informatie over de stavaza m.b.t. de randvoorwaarden van het akkoord.

Bericht

1. ander
onderw
erp

2. Marokko

*Terugkoppeling van de onderhandelingen van het landbouwakkoord die eind vorige week plaatsvonden in Rabat
Betreft een infopunt*

Bereiken:

- Een overzicht van de stavaza hoe de Unie gaat voldoen aan de volgende randvoorwaarden van het akkoord:
  - Het betrekken van de oorspronkelijke bevolking bij het akkoord?
  - Het profiteren van de oorspronkelijke bevolking van het akkoord?
- Mocht de Commissie uitweiden over de uitspraak van het Hof op de visserijactiviteiten in Marokko gelieve dan te vragen naar wat de verwachte impact is van een uitspraak van het Hof op de visserijactiviteiten in Marokko en de visproducten uit deze regio.

Achtergrond:

- 11 [REDACTED]
- 11 [REDACTED]

- De mondelinge behandeling van de zitting van het Hof waarin de visserijactiviteiten worden behandeld is in september.

+++++

Berichtgegevens [BZ-V]

Aan [REDACTED]
Afgestemd : DAM, BPZ
Kenmerk : DIE-264/2017
Type : Beleids
Prioriteit : Routine
Rubricering : BZ-Vertrouwelijk
Categorie : Actie/Instructie

Dit bericht kan informatie bevatten die niet voor u is bestemd. Indien u niet de geadresseerde bent of dit bericht abusievelijk aan u is toegezonden, wordt u verzocht dat aan de afzender te melden en het bericht te verwijderen. De Staat aanvaardt geen aansprakelijkheid voor schade, van welke aard ook, die verband houdt met risico's verbonden aan het elektronisch verzenden van berichten.

This message may contain information that is not intended for you. If you are not the addressee or if this message was sent to you by mistake, you are requested to inform the sender and delete the message. The State accepts no liability for damage of any kind resulting from the risks inherent in the electronic transmission of messages.

Ministerie van Buitenlandse Zaken

Verslag van de 7^e vergadering van de Douane Expert Groep – Oorsprong
28 juni 2017

Voorzitter: 10 2 e

Deelnemers: 10 2 e (Ministerie van Financiën) en 10 2 e (Douane)

1. Approval of the agenda and of the minutes of previous meeting

10 2 a

10 2 a

Ander onderwerp

2. Preferential origin

2.1. Ander onderwerp

Ander onderwerp

Ander onderwerp

Ander onderwerp

Ander onderwerp

Ander onderwerp

Ander onderwerp

2.1.2. ander
onderw
Ander onderwerp

2.2. ander onderwerp
Ander onderwerp

Ander onderwerp

Ander onderwerp

2.3. ander onderwerp

Ander onderwerp

Ander onderwerp

2.4. ander onderwerp

Ander onderwerp

Ander onderwerp

2.5. ander onderwerp

Ander onderwerp

2.5.2. ander onderwerp

Ander onderwerp

2.6.

and
er
ond
erw
erp

ander onderwerp

Op eerder verzoek van 10 2 a wordt ook Marokko nu besproken (zie punt 1 verslag).

11

10
2 a

COM geeft aan dat de reacties verzameld moeten worden en dan kan met de COM worden bekeken wat de aanpak wordt. Hier moet voorzichtig mee worden omgegaan.

2.7. Horizontal issues

2.7.1. Results of the monitoring mission to Indonesia - Information point

Ander onderwerp

2.7.2. ander onderwerp

Ander onderwerp

Ander onderwerp

2.7.3. | ander onderwerp

Ander onderwerp

(b) | ander onderwerp

Ander onderwerp

Ander onderwerp

Ander onderwerp

Ander onderwerp

Ander onderwerp

Ander onderwerp

Ander onderwerp

Ander onderwerp

(c) | ander onderwerp

Ander onderwerp

S

Ander onderwerp

Ander onderwerp

2.7.4. Proof of origin for the exports of used cars ,Ander onderwerp

Discussion point

Ander onderwerp

Ander onderwerp

Ander onderwerp

2.7.5. ander onderwerp

Ander onderwerp

Ander onderwerp

24

Ander onderwerp

Ander onderwerp

2.7.6.

Ander onderwerp

ander
onderwer

Ander onderwerp

Ander onderwerp

3.   A.O.B.

3.1.   ander onderwerp

Ander onderwerp

18 juli 2017

Ministerie van Buitenlandse Zaken
Berichtenverkeer

BZ-Vertrouwelijk

Midden-Oosten, Noord-Afrika en de Golfregio - EU - COMAG -
Buitenlandse politiek - Aanvulling Instructie MaMa 19 juli 2017

Van : DIE-EX
Verzonden op : 18 juli 2017 17:35
Land/regio : Midden-Oosten, Noord-Afrika en de Golfregio
Forum : EU - COMAG
Thema : Buitenlandse politiek
Deadline : 19 juli
Gewenste actie : Zie instructie.

Samenvatting

1. **Marokko** – Update Onderhandelingen Westelijke Sahara
2. **ander onderwerp**

Bericht

1. Marokko

Update onderhandelingen Landbouwakkoord / Westelijke Sahara

Bereiken

- Inzicht in stand van zaken onderhandelingen. **11**
- Blijvende aandacht voor belang van:
  - Oplossing die past binnen kader Hofuitspraak
  - Duidelijkheid douane
  - Duidelijkheid bedrijfsleven
- Indien mogelijk en opportuun - **11** :
  - Wijze waarop instemming oorspronkelijke bevolking wordt vorm gegeven
  - Wijze waarop profijt oorspronkelijke bevolking zal worden vorm gegeven
  - Wijze waarop douane in registratie van import onderscheid zal kunnen maken tussen MAR en WS.

Achtergrond

- **11**

2.

ander onderwerp

ander onderwerp

+++++

Berichtgegevens [BZ-V]

Aan : 10 2 e
Afgestemd : DAM, BPZ
Kenmerk : DIE-322/2017
Type : Beleids
Prioriteit : Routine
Rubricering : BZ-Vertrouwelijk
Categorie : Actie/Instructie

Dit bericht kan informatie bevatten die niet voor u is bestemd. Indien u niet de geadresseerde bent of dit bericht abusievelijk aan u is toegezonden, wordt u verzocht dat aan de afzender te melden en het bericht te verwijderen. De Staat aanvaardt geen aansprakelijkheid voor schade, van welke aard ook, die verband houdt met risico's verbonden aan het elektronisch verzenden van berichten.

This message may contain information that is not intended for you. If you are not the addressee or if this message was sent to you by mistake, you are requested to inform the sender and delete the message. The State accepts no liability for damage of any kind resulting from the risks inherent in the electronic transmission of messages.

Ministerie van Buitenlandse Zaken

---

20 september 2017

Ministerie van Buitenlandse Zaken
Berichtenverkeer

BZ-Vertrouwelijk

Afrika, Sub-Sahara- - EU - COAFR - Buitenlandse politiek - ■ OAFR
instructie 20 september

Van : DIE-EX
Verzonden op : 20 september 2017 10:02
Land/regio : Afrika, Sub-Sahara-
Forum : EU - COAFR
Thema : Buitenlandse politiek

Samenvatting

COAFR bespreekt: **ander onderwerp**

- [ander onderwerp](#)

ander
onderwer
p

.

- [ander onderwerp](#)

ander
onderwer
p

- U

- **ander onderwerp**

Berichtgegevens [BZ-V]

Aan : 10 2 e [REDACTED]
[REDACTED]
[REDACTED]
Afgestemd : DAF, DSH, BPZ
Kenmerk : DIE-359/2017
Type : Beleids
Prioriteit : Routine
Rubricering : BZ-Vertrouwelijk
Categorie : Verslag/Info

Dit bericht kan informatie bevatten die niet voor u is bestemd. Indien u niet de geadresseerde bent of dit bericht abusievelijk aan u is toegezonden, wordt u verzocht dat aan de afzender te melden en het bericht te verwijderen. De Staat aanvaardt geen aansprakelijkheid voor schade, van welke aard ook, die verband houdt met risico's verbonden aan het elektronisch verzenden van berichten.

This message may contain information that is not intended for you. If you are not the addressee or if this message was sent to you by mistake, you are requested to inform the sender and delete the message. The State accepts no liability for damage of any kind resulting from the risks inherent in the electronic transmission of messages.

Ministerie van Buitenlandse Zaken

4 oktober 2017

Ministerie van Buitenlandse Zaken
Berichtenverkeer

BZ-Vertrouwelijk

Midden-Oosten, Noord-Afrika en de Golfregio - EU - COMAG -
Buitenlandse politiek - Instructie MaMa 2 oktober en 5 oktober
(Marokko, **ander onderwerp**)

Van : DIE-EX
Verzonden op : 4 oktober 2017 17:49
Land/regio : Midden-Oosten, Noord-Afrika en de Golfregio
Forum : EU - COMAG
Thema : Buitenlandse politiek
Deadline : 05-10-2017
Gewenste actie : zie instructie

Samenvatting

Agenda MaMa 2 oktober:

1. **ander onderwerp**

MaMa 5 oktober:

1. Marokko - CIE geeft update over de onderhandelingen tussen CIE en MAR inzake aanpassing Landbouwakkoord. NL benadrukt dat CIE bij Marokko moet aandringen op gebruik juiste douanecodes en wil graag duidelijkheid verkrijgen over wijze van betrekken WS-bevolking en over mogelijkheden die CIE ziet om onderscheid te maken tussen Marokko en WS tbv tarieven.

2. **ander onderwerp**

1. Marokko:

Update over de onderhandelingen tussen de CIE en MAR inzake aanpassing Landbouwakkoord

Bereiken

- 11 [REDACTED]
- Duidelijkheid verkrijgen hoe CIE invulling denkt te geven aan adequaat betrekken van de (oorspronkelijke) WS-bevolking [REDACTED]
[REDACTED] (internationaal recht: consultatie; EU recht (HvJEU): instemming)

Vermijden

- 11 [REDACTED]

Achtergrond

- 10 2 a, 11
- [REDACTED]
- [REDACTED]

2.

- **ander onderwerp**

++++

Berichtgegevens [BZ-V]

Aan : **10 2 e**
[REDACTED]
Afgestemd : DAM, BPZ
Kenmerk : DIE-390/2017
Type : Beleids
Prioriteit : Routine
Rubricering : BZ-Vertrouwelijk
Categorie : Actie/Instructie

Dit bericht kan informatie bevatten die niet voor u is bestemd. Indien u niet de geadresseerde bent of dit bericht abusievelijk aan u is toegezonden, wordt u verzocht dat aan de afzender te melden en het bericht te verwijderen. De Staat aanvaardt geen aansprakelijkheid voor schade, van welke aard ook, die verband houdt met risico's verbonden aan het elektronisch verzenden van berichten.

This message may contain information that is not intended for you. If you are not the addressee or if this message was sent to you by mistake, you are requested to inform the sender and delete the message. The State accepts no liability for damage of any kind resulting from the risks inherent in the electronic transmission of messages.

Ministerie van Buitenlandse Zaken

---

13 november 2017

Ministerie van Buitenlandse Zaken
Berichtenverkeer

BZ-Vertrouwelijk

Europa - EU - GBVB - ander onderwerp

Van : DIE-EX
Verzonden op : 13 november 2017 10:52
Land/regio : Europa
Forum : EU
Thema : GBVB

Samenvatting

-

- [ander onderwerp](#)

- [ander onderwerp](#)

ander
onderwer
p

•

- **ander onderwerp**

Berichtgegevens [BZ-V]

Aan : **10 2 e**

Afgestemd : n.v.t.
Kenmerk : DIE-482/2017
Type : Beleids
Prioriteit : Routine
Rubricering : BZ-Vertrouwelijk
Categorie : Verslag/Info

Dit bericht kan informatie bevatten die niet voor u is bestemd. Indien u niet de geadresseerde bent of dit bericht abusievelijk aan u is toegezonden, wordt u verzocht dat aan de afzender te melden en het bericht te verwijderen. De Staat aanvaardt geen aansprakelijkheid voor schade, van welke aard ook, die verband houdt met risico's verbonden aan het elektronisch verzenden van berichten.

This message may contain information that is not intended for you. If you are not the addressee or if this message was sent to you by mistake, you are requested to inform the sender and delete the message. The State accepts no liability for damage of any kind resulting from the risks inherent in the electronic transmission of messages.

Ministerie van Buitenlandse Zaken

24 januari 2017

Ministerie van Buitenlandse Zaken
Berichtenverkeer

Rijks-Intern

EU - Handel - Verslag TPC deputies d.d. 20 januari 2017

Van : BRE
Verzonden op : 24 januari 2017 18:35
Forum : EU
Thema : Handel

Samenvatting

EU ander onderwerp

Marokko / Westelijke Sahara: CIE studeert nog op consequenties uitspraak HvJ in Westelijke Sahara-zaak en wil daar in douane werkgroep op terugkomen.

EU ander onderwerp

Bericht

Verslag TPC Plaatsvervangers d.d. 20 januari 2017

ander
onderwer
p

ander onderwerp

ander
onderwer
p

ander onderwerp

2.2 EU –ander onderwerp

2.3

ander
onderwer
p

.

ander onderwerp

Informele ministeriële 2-3 maart Malta

ander onderwerp

Berichtgegevens [RIJK]

Aan

: 10 2 e

10 2 e

 : BRE-ISH/20170124/DK2
Type : Beleids
Prioriteit : Routine
Rubricering : Rijks-Intern
Categorie : Verslag/Info

Dit bericht kan informatie bevatten die niet voor u is bestemd. Indien u niet de geadresseerde bent of dit bericht abusievelijk aan u is toegezonden, wordt u verzocht dat aan de afzender te melden en het bericht te verwijderen. De Staat aanvaardt geen aansprakelijkheid voor schade, van welke aard ook, die verband houdt met risico's verbonden aan het elektronisch verzenden van berichten.

This message may contain information that is not intended for you. If you are not the addressee or if this message was sent to you by mistake, you are requested to inform the sender and delete the message. The State accepts no liability for damage of any kind resulting from the risks inherent in the electronic transmission of messages.

Ministerie van Buitenlandse Zaken

11 januari 2018

Ministerie van Buitenlandse Zaken
Berichtenverkeer

BZ-Vertrouwelijk

Midden-Oosten, Noord-Afrika en de Golfregio - EU - COMAG -
Buitenlandse politiek - Instructie MaMa 11 januari: ander onderwerp

Marokko, ander
onderwerp

Van : DIE-EX
Verzonden op : 11 januari 2018 10:47
Land/regio : Midden-Oosten, Noord-Afrika en de Golfregio
Forum : EU - COMAG
Thema : Buitenlandse politiek
Deadline : 11-01-2018
Gewenste actie : Zie instructie

Bijlagen

ander onderwerp

3. Marokko

1) ander onderwerp

2) *Vooruitblik op implementatie van ECJ uitspraak* – NL inzet om inzicht te krijgen in uitkomst onderhandelingen met Marokko nav EUHVJ-uitspraak, waarbij NL er specifiek belang aan hecht dat deze in overeenstemming met de Hofuitspraak is (m.n. evt. consultaties en het delen van opbrengsten met oorspronkelijke bevolking Westelijke Sahara).

A.O.B - *Advies advocaat-generaal in de zaak EU-Marokko partnerschapsovereenkomst visserij* - NL inzet om te informeren naar de visie van de JDR op het verschijnen van het advies van advocaat-generaal Wathelet (AG) in de zaak *Western Sahara Campaign*.

- **ander onderwerp**

hoogte gesteld

3. Marokko - **ander onderwerp**

2) Onderhandelingen follow-up EUHvJ

- Inzicht verkrijgen in uitkomst onderhandelingen met Marokko nav EUHvJ-uitspraak, waarbij NL er specifiek belang aan hecht dat deze in overeenstemming met de Hofuitspraak is (m.n. evt. consultaties en het delen van opbrengsten met oorspronkelijke bevolking Westelijke Sahara);

A.O.B. - *Advies advocaat-generaal in de zaak EU-Marokko partnerschapsovereenkomst visserij*

- U kunt informeren naar de visie van de JDR op het verschijnen van het advies van advocaat-generaal Wathelet (AG) in de zaak *Western Sahara Campaign*.

11, 10

2 a

[Redacted]

[Redacted]

[Redacted]

[Redacted]

[Redacted]

A.O.B. - *Advies advocaat-generaal in de zaak EU-Marokko partnerschapsovereenkomst visserij*

- Vandaag heeft advocaat-generaal bij het EU-Hof Wathelet (AG) zijn conclusie bekend gemaakt in een prejudiciële zaak over de geldigheid van de partnerschapsovereenkomst EU-Marokko inzake visserij.
- In zijn conclusie adviseert de AG het EU-Hof te oordelen dat de partnerschapsovereenkomst EU-Marokko inzake visserij en de aanverwante handelingen, voor zover zij van toepassing zijn op de Westelijke Sahara en aangrenzende wateren, ongeldig zijn, omdat zij:
  - in strijd zijn met de op de Unie rustende verplichting om het recht op zelfbeschikking van de bevolking van de Westelijke Sahara te respecteren en de bestaande onrechtmatige situatie niet te erkennen danwel bij te dragen aan de instandhouding van de situatie;
  - het volgens de AG aan de nodige waarborgen ontbreekt om te verzekeren dat de visserij aan de bevolking van dit gebied ten goede komt.
- De conclusie van de AG betreft een advies aan het EU-Hof. Er bestaat geen zekerheid dat de conclusie van een AG wordt overgenomen. Het EU-Hof is volledig vrij daarvan af te wijken. Het is nog niet bekend wanneer de uiteindelijke uitspraak van het EU-Hof zal verschijnen. Dit zal zeker nog enkele maanden duren. Deze uitspraak zal wel bindend zijn.

- Advies AG ligt in het verlengde van de uitspraak EU-Hof van december 2016 (Raad tegen Polisario) waarin het Hof oordeelde dat het associatieakkoord en vrijhandelsakkoord tussen de EU en Marokko voor landbouw- en visserijproducten niet van toepassing zijn op de Westelijke Sahara. Destijds reageerde Marokko daar scherp op en zette de EU-Marokko relatie onder druk. Hierop besloot de Raad om de Commissie het mandaat te geven om onderhandelingen te openen met Marokko over uitbreiding van de geografische reikwijdte van twee protocollen (oorsprongsregels en import) bij het EU-Marokko Associatieakkoord tot de Westelijke Sahara, zodat goederen uit dat gebied ook onder gunstig tarief de EU kunnen worden ingevoerd. **11** [REDACTED].

ander onderwerp

BZ-VJ

Aan : **10 2 e** [REDACTED]
[REDACTED]
[REDACTED]
Kenmerk : DIE-10/2018
Type : Beleids
Prioriteit : Routine
Rubricering : BZ-Vertrouwelijk
Categorie : Actie/Instructie

Dit bericht kan informatie bevatten die niet voor u is bestemd. Indien u niet de geadresseerde bent of dit bericht abusievelijk aan u is toegezonden, wordt u verzocht dat aan de afzender te melden en het bericht te verwijderen. De Staat aanvaardt geen aansprakelijkheid voor schade, van welke aard ook, die verband houdt met risico's verbonden aan het elektronisch verzenden van berichten.

This message may contain information that is not intended for you. If you are not the addressee or if this message was sent to you by mistake, you are requested to inform the sender and delete the message. The State accepts no liability for damage of any kind resulting from the risks inherent in the electronic transmission of messages.

Ministerie van Buitenlandse Zaken